

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2018

Petra Mišáková

Univerzita Karlova Pedagogická fakulta

Katedra dějin didaktiky a dějepisu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Obnova vyšebrodského kláštera v letech 1989–2013

The Restoration of Monastery Vyšší Brod between 1989 and 2013

Petra Mišáková

Vedoucí práce:	Mgr. Dušan Foltýn
Studijní program:	Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Dějepis a německý jazyk se zaměřením na vzdělávání

2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Obnova vyšebrodského kláštera v letech 1989–2013 vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 16. 6. 2018

.....

podpis

Za pomoc při vytváření této bakalářské práce bych ráda poděkovala svému vedoucímu, Mgr. Dušanu Foltýnovi. Dále děkuji paní Květě Cempírkové (v letech 1975–2012 byla ředitelkou Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích), která mi zprostředkovala kontakt na pana Mgr. Jána Trnku, který byl mnichem vyšebrodského kláštera v letech 1996–2009. Děkuji, že byl ochoten odpovídat na mé dotazy, které se týkaly mé bakalářské práce a předal mi velmi cenné informace. Můj velký dík patří knihovnici, kronikářce města Vyššího Brodu paní Ouředníkové, která mi vždy umožnila přístup ke kronikám města Vyššího Brodu, z nichž jsem čerpala fakta.

Anotace

Cisterciácký klášter Vyšší Brod byl založen Rožmberky v roce 1259. Navzdory zrušení kláštera nacisty a komunisty byl po sametové revoluci obnoven a mniši žijí v klášteře dodnes. Tato bakalářská práce se zabývá jeho materiální a duchovní obnovou v letech 1989-2013. Po pádu komunismu měli mniši po dlouhých letech možnost navrátit se zpět a tak začali novou kapitolu dějin vyšebrodského kláštera. Areál kláštera byl značně zchátralý, budovy se nacházely ve velmi špatném stavu. Proces obnovy vyšebrodského kláštera byl velice nákladný, pracný a trvá do současnosti. Prostřednictvím studia městských kronik Vyššího Brodu, regionálních periodik, internetových zdrojů týkajících se daného tématu, informací poskytnutých Mgr. Jánem Trnkou a další dostupné literatury bude popsán vybraný časový úsek dějin tohoto kláštera.

Klíčová slova

cisterciáci, Cisterciácké opatství Vyšší Brod, klášter, obnova řeholního života

Annotation:

The Cistercian Monastery of Vyšší Brod was founded by the Rosenbergs in 1259. Despite its dissolution by the Nazis and the Communists, the monastery was renovated after the Velvet Revolution, including the return of Cistercian monks who have lived there since 1989. This Bachelor thesis deals with both material and spiritual restoration of the monastery between 1989 and 2013. After the fall of communism, the Cistercian monks were given the opportunity to return to the monastery to start a new chapter in the history of the Cistercian Monastery of Vyšší Brod after long years of silence. However, its premises were considerably dilapidated and the buildings were in very poor condition. The expensive and laborious renovation process of the monastery has not been completed yet. The selected time frame of this monastery is described in the thesis as a result of research based on the facts from the Vyšší Brod chronicles, regional journals, internet resources relating to the given topic, information provided by Mgr. Ján Trnka and other available literature.

Keywords

Cistercians, Cistercian Abbey of Vyšší Brod, monastery, restoration of monastic life

Obsah

1. ÚVOD	9
2. PRAMENY A LITERATURA	12
3. CISTERCIÁCKÝ ŘÁD V ČECHÁCH PO ROCE 1989	14
3.1 CISTERCIÁCKÉ KONGREGACE	14
3.2 PÁD KOMUNISMU A POSTOJE STÁTNÍ SPRÁVY BEZPROSTŘEDNĚ POTÉ	15
3.3 OBNOVA KLÁŠTERA OSEK PO ROCE 1989.....	16
3.4 PŘÍCHOD TRAPISTŮ DO ČECH PO PÁDU KOMUNISMU	18
3.5 OBNOVA KLÁŠTERA PORTA COELI PO PÁDU KOMUNISMU	19
4. OBNOVA VYŠEBRODSKÉHO KLÁŠTERA V LETECH 1989–2013	21
4.1 POČÁTKY VZNIKAJÍCÍ ŘEHOVNÍ KOMUNITY VE VYŠŠÍM BRODĚ.....	21
4.2 ROZPAD UNIE REIN-VYŠŠÍ BROD	23
4.3 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 1991	23
4.4 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 1992	25
4.4.1 <i>Poštovní muzeum</i>	26
4.5 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 1993	26
4.5.1 <i>Výstavba klášterního vodovodu</i>	27
4.6 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 1994	27
4.6.1 <i>Klášter prosí o pomoc</i>	28
4.6.2 <i>Poštovní muzeum</i>	28
4.7 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 1995	29
4.8 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 1996	30
4.8.1 <i>Poštovní muzeum</i>	31
4.9 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 1997	32
4.10 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 1998	33
4.10.1 <i>Odpočinutí Panny Marie na kameni</i>	36
4.10.2 <i>Poštovní muzeum</i>	36
4.11 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 1999	37
4.11.2 <i>Poštovní muzeum</i>	39
4.12 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 2000	39
4.12.1 <i>Klášterní zvony</i>	40
4.12.2 <i>Musica Altovada</i>	41
4.12.3 <i>Poštovní muzeum</i>	42
4.13 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 2001	42
4.13.1 <i>Duch gotiky na vyšebrodské minci</i>	43
4.13.2 <i>Klášterní pivovar</i>	46
4.13.3 <i>Kostel svatého Bartoloměje</i>	46
4.14 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 2002	46
4.14.1 <i>Poštovní muzeum</i>	48
4.15 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 2003	48
4.16 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 2004	50
4.16.1 <i>Poštovní muzeum</i>	52
4.17 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 2005	53

4.18	VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 2006	54
4.18.1	30. výročí otevření Poštovního muzea.....	55
4.19	VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 2007	56
4.19.1	Poštovní muzeum	59
4.20	VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 2008	59
4.20.1	Otevření Návštěvnického a poutnického centra	61
4.20.2	Renovace hřbitovní kaple sv. Anny.....	62
4.20.3	Vyšebrodské koryto	62
4.20.4	Propagace kláštera za hranicemi	63
4.20.5	Archeologický průzkum	64
4.20.6	Přípravy na oslavy 750. výročí založení kláštera	65
4.20.7	Přípravy na Zemskou výstavu.....	66
4.20.8	Poštovní muzeum	66
4.21	VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 2009	67
4.21.1	Návštěva partnerů ministrů zahraničních věcí Evropské Unie vyšebrodského kláštera 68	
4.21.2	Audio projekt.....	69
4.21.3	Návrat ukradené sbírky	69
4.21.4	„Narozeniny“ města Vyšší Brod a vyšebrodského kláštera	70
4.21.5	Oslavy založení kláštera	71
4.21.6	Poslední významná návštěva roku 2009	73
4.21.7	Odhalení sochy anděla	73
4.21.8	Archeologický výzkum hrobky Rožmberků	73
4.21.9	Poštovní muzeum	74
4.22	VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 2010	75
4.22.1	Koncerty vážné hudby	76
4.22.2	Vyhlášení Závišova kříže národní kulturní památkou.....	76
4.22.3	Opatská stezka	77
4.23	VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 2011	78
4.23.1	Přípravy na Zemskou výstavu.....	78
4.23.2	Stavební práce.....	79
4.23.3	Renovace klášterního kostela.....	79
4.23.4	Dokončení průzkumu rožmberské hrobky	80
4.23.5	Poštovní muzeum	82
4.24	VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 2012	83
4.24.1	Církevní restituce a klášter	84
4.24.2	Armilární sféra s teluriem.....	86
4.24.3	Kostel v Horním Dvořišti	87
4.24.4	Mniši požehnali elektrárně.....	88
4.24.5	Přípravy na Zemskou výstavu.....	88
4.24.6	Otevření klášterního kostela	90
4.24.7	Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi	91
4.25	VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI Z DĚJIN KLÁŠTERA Z ROKU 2013	91
4.25.1	Zemská výstava Dávné stopy – Nové cesty	91
4.25.2	Poštovní muzeum	96

4.25.3	<i>Hitlerovy sochy</i>	96
4.25.4	<i>Osudy Vyšebrodského oltáře</i>	97
4.26	HLAVNÍ PŘÍJMY KLÁŠTERA	98
5.	ZÁVĚR	99
6.	SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	101
6.1	PRAMENY	101
6.1.1	<i>Prameny archivní</i>	101
6.1.2	<i>Prameny orální historie</i>	101
6.1.3	<i>Ostatní prameny</i>	101
6.2	2. LITERATURA	101
6.2.1	<i>Monografie</i>	101
6.2.2	<i>Periodika</i>	101
6.3	3. WEBOVÉ STRÁNKY	104

1. Úvod

V jižních Čechách, přibližně 28 km jižně od Českého Krumlova, na pravém břehu řeky Vltavy, se nachází jedna z perel Jihočeského kraje – klášter Vyšší Brod. Fundátorem kláštera byl Vok I. z Rožmberka, který byl členem rodu Vítkovců. Klášter ve Vyšším Brodě byl založen dle zakládací listiny pražského biskupa Jana III. z Dražic 1. června 1259 a od tohoto data funguje s dvěma přestávkami dodnes.¹ Hlavní dominantou kláštera je kostel Nanebevzetí Panny Marie, který není jen výjimečnou architektonickou památkou, ale i rodovou hrobkou rodu Rožmberků. Stěžejním slovem, které se v mojí bakalářské práci opakuje velmi často je slovo klášter, z lat. slova claustrum – toto slovo je vykládáno jako ohrazené, odlehlé místo, kde žije společenství mnichů či mnišek, mezi jejichž hlavní činnosti patří kontemplace s Bohem. Se slovem „klášter“ je spojený další výraz – klauzura. Klauzura je ona nepřístupná část kláštera, ve které žijí mniši/mnišky odloučení od vnějšího světa. Jelikož je klášter ve Vyšším Brodě už po staletí obýván mnichy, kteří přísluší do řádu cisterciáků, proto považuji za nezbytné ve stručnosti popsat historii vzniku tohoto řádu. Velmi důležitou postavou, byl Benedikt z Nursie, který byl zakladatelem západního mnišství. Zatímco ve východokřesťanské oblasti dal mnišskému hnutí řád svatý Basileos, v západokřesťanské oblasti to byl právě již zmiňovaný Benedikt z Nursie. Sv. Benedikt je autorem Benediktovy řehole, latinsky Regula Benedicti. Benedikt z Nursie založil roku 529 klášter, který se nachází ve střední Itálii, klášter Monte Cassino. Řeholní pravidla Benedikta z Nursie se postupně rozšířila. Motto, které jednoznačně vystihuje Řeholi svatého Benedikta z Nursie zní „Ora et labora“ – česky „Modli se a pracuj“. Mnišský řád benediktinů, který vznikl v klášteře v Monte Cassinu je odvozen od jména svatého Benedikta z Nursie. Od benediktinů se

¹ Blíže k dějinám vyšebrodského kláštera:

KAINDL, Dominik. Dějiny kláštera Vyšší Brod v Čechách. 1. vyd. Libice nad Cidlinou: Gloriet ve spolupráci s Cisterciáckým opatstvím Vyšší Brod, 2008. 204 s., [12] s. obr. příl. ISBN 978-80-87216-06-4.

CHARVÁTOVÁ, Kateřina. *Dějiny cisterckého řádu v Čechách 1142-1420*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2014. 467 s. ISBN 978-80-246-2611-6.

CHARVÁTOVÁ, Kateřina. *Dějiny cisterckého řádu v Čechách 1142-1420*. Druhé, doplněné a přepracované vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. 352 stran. ISBN 978-80-246-3807-2.

VLČEK, Pavel, Petr SOMMER a Dušan FOLTÝN. *Encyklopedie českých klášterů*. 1. vyd. Praha: Libri, 1997. 782 s. ISBN 80-85983-17-6.,

KUTHAN, Jiří. *Počátky a rozmach gotické architektury v Čechách: k problematice cisterciácké stavební tvorby*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1983. 375 s aj.

oddělily v pozdější době jiné nové řehole, např. cisterciáci. Cisterciácký řád (latinsky Ordo Cisterciensis) má dvě větve, mužskou a ženskou. Za jeho zakladatele je považován Robert z Molesme, který v roce 1098 spolu s ostatními mnichy opustil klášter v Molesme a poté jižně od Dijonu, v Citeaux (latinsky Cistercium), založil klášter nový. Mniši v Citeaux se rozhodli, že budou striktně dodržovat pravidla Benediktovy řehole a budou skutečně žít podle hlavního hesla: Modli se a pracuj! Díky své výborné pověsti se řád postupně rozrůstal a byla zakládána nová cisterciácká opatství. Významnou personou tohoto řádu byl Bernard z Clairvaux, který vstoupil do kláštera v Citeaux ve 12. století. Bernard z Clairvaux byl jedním ze zakladatelů kláštera Clairvaux. Klášter byl založen severně od Dijonu, v Burgundsku. Díky tomuto klášteru, který založil nespočetně dceřiných klášterů se cisterciácké hnutí rozšířilo dál. Cisterciácké kláštery vznikaly i na našem území dnešní České republiky. Tímto jsem přiblížila čtenářům mé bakalářské práce základní fakta, která se týkají historie vzniku cisterciáckého řádu.²

Nyní bych ráda uvedla důvody, proč jsem si zvolila za téma mé bakalářské práce Obnovu kláštera ve Vyšším Brodě v letech 1989–2013. Pocházím z Jihočeského kraje, ve kterém jsou dodnes hmatatelné „stopy z dávné minulosti“, po slavném rodu Rožmberků, respektive po rodu Vítkovců. Byl to právě vliv a odkaz Rožmberků v našem kraji, který mne motivoval k hlubšímu zkoumání dějin vyšebrodského kláštera. Klášter ve Vyšším Brodě přežil ve 20. století různé nepřízně osudu. Za druhé světové války byl zrušen nacisty, podruhé v roce 1950 komunisty. Po listopadové revoluci v roce 1989 se v Praze začali scházet hlavní představitelé řeholníků, kteří se snažili najít řešení, jak obnovit své kláštery. Díky pádu komunistického režimu mohla řeholní společnost usilovat o navrácení klášterů a jejich majetku. Klášter ve Vyšším Brodě byl

² Blíže k probrané problematice:

FRANK, Karl Suso. *Dějiny křesťanského mnišství*. 1. vyd. Přeložil Zdeněk LOCHOVSKÝ. Praha: Benediktinské arcidiocésní ústředí sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 2003. 195 s. Pietas benedictina, 7. ISBN 80-902682-8-5.

GRÜN, Anselm. *Svatý Benedikt z Nursie: učitel duchovního života*. Vyd. 1. V Praze: Vyšehrad, 2004. 127 s. ISBN 80-7021-695-6.

CHARVÁTOVÁ, Kateřina. *Dějiny cisterciáckého řádu v Čechách 1142-1420*. Vyd. 1. Ilustroval Marie ZÁLESKÁ, ilustroval Petr CHOTĚBOR. Praha: Karolinum, 1998. 367 s. ISBN 80-7184-617-1.

KAMENÍK, Milan. *Burgundsko - kraj mnichů: Cîteaux a Bernard z Clairvaux*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2002. 355 s., [8] s. obr. příl. Historica : knihovna postav a charakterů. ISBN 80-7021-423-6.

LAWRENCE, C. H. *Dějiny středověkého mnišství*. 1. vyd. Přeložil Jan VOMLELA, přeložil Pavel PŠEJA. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. 325 s. ISBN 80-85959-88-7.

mnichům vrácen značně zchátralý, budovy byly po dlouhá léta neudržované, nacházely se ve velmi špatném stavu. Většina mnichů, kteří přežili nacistický a komunistický režim se nacházeli za hranicemi státu, či jim stáří nedovolovalo účastnit se obnovy kláštera. Příchozí navrátilivší se 2 mniši zde začínali budovat vše od úplných začátků ve velmi těžkých podmínkách. Téma, které jsem si vybrala, mi přišlo aktuální a zajímalo mě, co obnáší obnova tak velkého klášterního areálu, ať už po stránce materiální či duchovní.

Cílem mé bakalářské práce je popsat chronologicky časový úsek z dějin vyšebrodského kláštera v letech 1989–2013. Toto téma bylo v minulosti jen částečně zpracované. Jsou zpracovány jen některé časové úseky z dějin kláštera tohoto období.³ V první kapitole své práce bych chtěla popsat historii cisterciáckého řádu v Čechách po pádu komunistického režimu a postoj státní správy k tomuto řádu bezprostředně poté. Zde se stručně zaměřím na obnovu kláštera Osek po roce 1989, na obnovu kláštera Porta Coeli a na příchod trapistů do Čech po pádu komunismu. V druhé kapitole budu chronologicky popisovat proces obnovy vyšebrodského kláštera v letech 1989–2013 a zaměřím se na nejvýznamnější události jednotlivých let z dějin vyšebrodského kláštera.

³ Téma mé bakalářské práce bylo v minulosti zčásti zpracované Radkou Lomičkovou, která ve své bakalářské práci *Obnova řeholního života po roce 1989 ve Vyšším Brodě*, popsala z dějin vyšebrodského kláštera časový úsek 1989–2002.

2. Prameny a literatura

Ve své bakalářské práci budu popisovat téma, které bylo dosud zpracováno jen částečně. Práce vychází z přímého studia nevydaných archivních pramenů – městských kronik Vyššího Brodu a z přímého studia regionálních periodik. Chronologicky budou popsány nejvýznamnější historické události z nejnovějších dějin vyšebrodského kláštera od roku 1989 až do roku 2013. Nyní bych ráda uvedla několik základních informací o kronikách, z kterých budou čerpána fakta.

V. díl kroniky města Vyššího Brodu byl založen 1. prosince 1992, začíná zápisem z roku 1991 a byl ukončen zápisem z roku 2001. VI. díl kroniky města Vyššího Brodu byl založen 1. října 2003, začíná zápisem z roku 2002 a není zcela ukončen. Poslední záznam pochází z roku 2013. Autorkou V. a VI. dílu byla Jitka Daňková. Která vedla kroniky Vyššího Brodu od roku 1984 do roku 2013.⁴ V roce 2014 předává funkci kronikářky města paní Romaně Ouředníkové. K tématu mé bakalářské práce dosud neexistuje ve větší míře relevantní odborná literatura, z tohoto důvodu budou městské kroniky Vyššího Brodu spolu s regionálními periodiky (Českobudějovické listy, Českobudějovický deník, Mladá fronta dnes atd.) zařazeny mezi primární prameny, z kterých bude čerpáno. Vybraný, popisovaný časový úsek z dějin vyšebrodského kláštera bude ukončen, stejně tak jako je ukončen poslední záznam VI. dílu kroniky Vyššího brodu, rokem 2013.

V práci bude také použita orální metoda výzkumu, na jejímž základě bude uskutečněna osobní konzultace s Mgr. Jánem Trnkou, který byl od roku 1996 až do roku 2009 řeholníkem v cisterciáckém klášteře ve Vyšším Brodě. Pomocí jeho vzpomínek budou získány veřejnosti nedostupné informace, které budou doplňovat obsah práce.

Mezi odbornou literaturu, která bude studována patří například. kvalifikační práce Radky Lomičkové, která pojednává o obnově řeholního života po roce 1989 ve Vyšším Brodě.⁵ V práci byl popsán z dějin vyšebrodského kláštera, časový úsek od roku 1989 až do roku 2002, z této práce budou citovány některé informace. Dějinám

⁴ Její životopis je uveden ve III. díle kroniky města Vyššího Brodu na straně 129.

⁵ Blíže: LOMIČKOVÁ, Radka. *Obnova řeholního života po roce 1989 ve Vyšším Brodě*. Plzeň: 2002, Bakalářská práce, Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta humanitních studií, Katedra filozofie, vedoucí práce RNDr. et Mgr. P. Robert Falkenauer, 65 s.

vyšebrodského kláštera po roce 1989 se velmi stručně věnuje např. Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společenství katolické církve v českých zemích (II. díl/2. svazek), autorem této publikace je Milan M. Buben. Publikace se zabývá mnišskými řády působícími na našem území. Velký důraz je kladen na řád benediktinů a cisterciáků. Autor zahrnuje do díla i další mnišské řády – kartuziány, celestiny, trapisty a baziliány. U každého řádu autor popisuje dějiny klášterů, které do těchto řádů náleží. Dějiny Cisterciáckého opatství Vyšší Brod jsou zde ve stručnosti popsány do roku 2002. Dostupná literatura, která se věnuje vyšebrodskému klášteru, zpracovává především jeho starší dějiny.⁶

⁶ viz. poznámka pod čarou číslo 1

3. Cisterciácký řád v Čechách po roce 1989

Po zhroutilosti totalitního režimu po roce 1989 dal generální opat řádu Dom Polykarp Zakar podnět k obnově české Kongregace Nejčistšího Srdce Panny Marie. Proto proběhla dne 14. 7. 1990 volba 45. opata osekého, který se zároveň stal opatem celé kongregace. Zvolen byl P. Bernhard Thebes. Kongregaci tvořily 4 mužské kláštery (opatství Osek a Vyšší Brod v Čechách a převorství Langwaden a Rosenthal v Německu) a 4 ženské kláštery (Porta Coeli v Předklášteří u Tišnova na Moravě, Marienthal v Německu v Lužici a Sostrup v Dánsku. Ke dni 1.1. 1995 byly v Čechách 2 mužské kláštery, v nichž žilo 5 kněží, 2 bratři spolupracovníci a 3 novicové.⁷ V současné době jsou funkční pouze kláštery ve Vyšším Brodě a ženský klášter Porta Coeli v Předklášteří u Tišnova.⁸

3.1 Cisterciácké kongregace

Oseký opat Zahradka se zasloužil o vytvoření rakousko-uherské cisterciácké kongregace. Avšak až v roce 1859 byla potvrzena existence této Kongregace Nejsvětějšího Srdce Páně, kam spadaly i Osek a Vyšší Brod, a byla vypracována její statuta. Po rozpadu Rakouska-Uherska byla dosavadní kongregace rozdělena na tři nové útvary: rakouskou kongregaci, která si ponechala původní název Kongregace Nejsvětějšího Srdce Páně, maďarskou kongregaci a českou Kongregaci Nejčistšího Srdce Panny Marie, která byla založena dne 23. 1. 1923. Po roce 1989 byla Kongregace Nejčistšího Srdce Panny Marie obnovena.⁹ Cisterciácký řád je tvořen 13 kongregacemi mimo několika klášterů, které podléhají přímo generálnímu opatovi z historických příčin. Kongregace většinou představují regionální sdružení opatství, které žijí ve stejných či podobných poměrech. Kongregace jsou právně autonomní spolky s opatem-předsedou v čele. Tento opat se volí buď podle vlastních pravidel, což se děje ve většině případů, nebo je tento úřad spojen s opatským úřadem některého opatství. Nyní sestává cisterciácký řád ze 127 klášterů, jež mohou být velká opatství, ale i malá společenství

⁷ Milan BUBEN, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004. s. 179.

⁸ <http://empepa.net/2014/06/07/jizni-cechy-cisterciacke-klastery> [online] [cit. 2018-06-18].

⁹ M. Buben, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s. 179.

(prioráty). Tyto domy se rozkládají v Evropě, Asii, Africe, v USA, Jižní Americe. Žije v nich 1100 mnišek a 1300 mnichů, přičemž většina z nich je stále ještě v Evropě.

To, jak dnes řád vypadá, je v jeho strukturách určeno fundamentálně kongregacemi, které – až na pár výjimek – jsou utvořeny regionálně.¹⁰ Cisterciácké opatství Vyšší brod patří od 11. ledna 2006 do rakouské cisterciácké Kongregace Nejsvětějšího Srdce Páně (německý název kongregace: Österreichische Zisterzienserkongregation vom Heiligsten Herzen Jesu). Představeným opatem rakouské cisterciácké kongregace je od roku 2016 Maximilian Heim. Jeho předchůdci byli: Wolfgang Wiedermann (2007–2016), Gregor Henckel Donnersmarck (2003–2007), Gottfried Hemmelmayr (1997–2003), Gerhard Hradil (1991–1997), Dominik Nimmervoll (1979–1991).¹¹ Dalšími členy rakouské kongregace jsou rakouské kláštery: Rein, Wilhering, Heiligenkreuz, Lilienfeld, Zwettl, Schlierbach.¹²

3.2 Pád komunismu a postoje státní správy bezprostředně poté¹³

V listopadu roku 1989 se začali v Praze scházet představitelé řeholních společenství, aby společně našli správný způsob obnovy svých klášterů. Pád komunistické moci umožnil konečně usilovat o navrácení do původních rukou. 2. 2. 1990 se delegáti dominikán Dominik Duka a želivský premonstrátský opat Vít Tajovský setkali s novým prezidentem ČSSR Václavem Havlem, aby jej přímo seznámili s projednávanou obnovou. Ta měla mimo jiné spočívat nyní především ve shromáždění výpisů z pozemkových knih, na jejichž základě by bylo možné stanovit vlastnictví řeholních nemovitostí. Se shromáždováním těchto informací významně pomohla tzv. Náboženská matice. Již roku 1990 vyzval generální opat Polykarp Zakar cisterciáky z Kongregace Nejčistšího srdce Panny Marie, k obnovení činnosti této tzv. České kongregace na našem území. Tato kongregace totiž nebyla církevně nikdy zrušena a po zrušení klášterů Osek a Vyšší Brod fungovaly v době totality ženské kláštery Marienstern a Marienthal

¹⁰ <http://www.klastervyssibrod.cz/Stat-se-mnichem/Smysl-cisterciackeho-zivota-dnes> [online] [cit. 2018-06-18].

¹¹ <http://www.orden-online.de/wissen/o/oesterreichische-zisterzienserkongregation/> [online] [cit. 2018-05-26].

¹² <http://www.stift-zwettl.at/gemeinschaft/die-oesterreichische-zisterzienserkongregation/> [online] [cit. 2018-05-26].

¹³ <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterneho-zivota-po-padu-kunizmu-r-1989> [online] [cit. 2018-06-18].

a mužský Rosenthal v Lužici, částečně ženský klášter Porta Coeli u Brna a mužský klášter Langwaden na území západního Německa podle konstitucí z roku 1923. Počátkům obnovy řeholních řádů a kongregací předcházela jednání mezi československou federální vládou a Apoštolským stolce, kdy byla 17. ledna 1990 vládou potvrzena obnova římskokatolických řádů v naší zemi a státní orgány vyzvány k poskytování pomoci. Zrušením §7 zákona 218/1949 Sb. bylo ukončeno přímé zasahování státu do vnitro církevních záležitostí včetně ustanovování církevních představitelů. Nyní bylo třeba začít připravovat zákony a opatření, které by umožnily obnovit dřívější život řeholních řádů a kongregací. Na základě prvního zákona o nápravě křivd způsobených řeholním řádům a kongregacím 298/1990 Sb. jim bylo navraceno zhruba 70 budov z celkového počtu 900 zabavených. Vyšebrodskému opatství byly do vlastnictví vráceny: klášterní kostel, konvent, budova nového opatství. Následným zákonem 338/1991 Sb. došlo k vrácení dalších 200 objektů církevním subjektům. Tento zákon umožnil vrátit budovy, o které nebylo při prvním jednání s vládou požádáno. Vyšebrodské opatství takto získalo tzv. Soudní a administrativní budovu a pozemkové parcely v přilehlých zahradách.¹⁴ Zákon 338/1991 Sb. dal možnost požádat o navrácení obrazů, nábytku. Z důvodu bezpečnosti zůstala nejvýznamnější umělecká díla umístěna v Národní galerii, Umělecko-průmyslovém muzeu a v Jihočeské Alšově galerii. Klášterní knihovna byla spravována Státní vědeckou knihovnou v Českých Budějovicích.¹⁵ I nadále však vyšebrodský klášter zůstal – jako většina jiných klášterů – odříznut od dalších budov, a především lesů a polí a rybníků, které dříve vlastnil, a které tvořily hospodářskou základnu k jeho existenci.¹⁶

3.3 Obnova kláštera Osek po roce 1989

Po pádu komunismu v Československu byl Osek oběma restitučními zákony opomenut, a tak Náboženská matice darovala areál opatství, jako neoprávněně získaný majetek, se vším, co k němu příslušelo, zpět řádu cisterciáků. Avšak státní instituce (Památkový

¹⁴ <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-06-18].

¹⁵ Jitka DAŇKOVÁ, *Kronika města Vyšší Brod*. V. díl (1991-2001). Městský úřad ve Vyšším Brodě, s. 37.

¹⁶ <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-06-18].

ústav v Ústí nad Labem, Národní galerie, Národní muzeum a Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze a muzeum v Teplicích) kvůli zmíněným zákonům dosud nevrátily nic z artefaktů, které byly oseckému klášteru komunisty zcizeny. Dne 14. 7. 1990 byl 45. oseckým opatem zvolen Bernhard Thebes, dosavadní převor v Langwadenu. Dne 21. 3. 1991 se cisterciáci z kláštera Langwaden v Porýní vrátili do Oseka. V jejich práci jim byl velmi nápomocen laický Spolek přátel kláštera Osek. Klášter Langwaden byl od roku 1961 do roku 1991 nástupnickým klášterem Oseka. Postupně areál oseckého kláštera opouštěly řeholní sestry, z nichž poslední odešla dne 4. 11. 1993. Na podzim roku 1994 se podařilo obnovit tradici poutí do Mariánských Radčic. Byl také založen útulek na cestě do věčného domova, což nebylo nic jiného než poskytnutí důstojného ubytování pro osamělé staré lidi, pro bezdomovce a pro lidi na pokraji společnosti. V roce 1995 vyhlásila vláda České republiky osecký klášter za národní kulturní památku a ministerstvo kultury jej zařadilo do Programu záchrany architektonického dědictví. V roce 1996 žil v Oseku opat, jeden kněz – mnich s jednoduchými sliby, jeden novic a dva kandidáti. Dne 1. 1. 1996 byly mší svatou zahájeny oslavy 800 let od založení kláštera, které vyvrcholily dne 6. 10. 1996 pontifikální mší svatou za účasti pražského arcibiskupa Miloslava kardinála Vlka, kolínského arcibiskupa Joachima kardinála Meismera, apoštolského nuncia Giovanniho Cobby, litoměřického biskupa Josefa Koukla, generálního opata řádu Maura Estevy a dalších celebrit z domova i ze zahraničí. Ve dnech 25. 5.–20. 10. 1996 proběhla v refektáři kláštera výstava 800 let kláštera v Oseku, na níž bylo vystaveno 135 exponátů vztahujících se k jeho dějinám. Tím byl zdůrazněn význam Oseku, který byl v hierarchii našich cisterciáckých klášterů postaven nejvýše a byl hlavou České kongregace Nejčistšího srdce Panny Marie, do níž náleželo osm opatství a převorství v Čechách, na Moravě, v Německu a v Dánsku. K 1. 1. 2002 žil v Oseku jeden řádový kněz a dva klerici. Areál vlastního kláštera zaujímá rozlohu 16 hektarů. Náklady na celkovou opravu byly odhadnuty na více než 700 milionů korun.¹⁷ Klášter patří do Kongregace Nejčistšího srdce Panny Marie, v jejímž čele stojí dnes cisterciácký klášter Sostrup v Dánsku. Matka představená Tereza byla pověřena generálním opatem řádu k řízení pěti klášterů, mezi které náležel i osecký klášter. Opat Bernhard trávil své dny v domě seniorů nazaretských sester v Goppeln

¹⁷ M. Buben, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s. 223-225.

u Drážďan, kde byl v péči řádových sester. V sobotu 27. března 2010 v tomto hospicu zemřel a dne 7. dubna byly, po zádušní mši, uloženy jeho ostatky do klášterní krypty. Bratr P. M. Charbel byl 29. září 2008 povolán do cisterciáckého převorství Bochum-Stipel v Německu a v současné době je osecký klášter bez mnišského konventu. O chod kláštera se stará český Kruh přátel kláštera Osek. Který byl založen v roce 1992, když se v klášteře konal 14. světový kongres Asociace sv. Benedikta, patrona Evropy. Jeho členové pocházejí z celého světa a mají jediný úkol – ze všech sil a jakýmkoli způsobem pomáhat oseckému klášteru, aby i další generace mohly posedět ve stínu klášterních zdí s pohledem na lidské dílo, které přetrvalo věky.¹⁸

3.4 Příchod trapistů do Čech po pádu komunismu

Podruhé přicházejí trapisté do Čech po pádu komunismu. V letech 1991 až 1998 vstoupilo do francouzského kláštera v Sept-Fons tolik Čechů, že bylo později možné se souhlasem plzeňského biskupa Františka Radkovského rozhodnout o založení nového kláštera v jeho diecézi. Iniciativy se ujalo starobylé opatství Notre Dame de Sept-Fons, které vzniklo na přání svatého Bernarda z Clairvaux. Jeho zakladatelé, mniši Richard a Guillaume de Montbard, byli jeho příbuzní. Z opatství v Sept-Fons vyšel také podnět ke sjednocení cisterciáků žijících podle trapistické reformy do jednoho řádu. Trapisté koupili od státu zříceninu zemědělské usedlosti v Novém Dvoře a Toužimi (2 km od Dobré Vody) spolu s okolními pastvinami, které kdysi náležely premonstrátské kanonii v Teplé. V roce 1926 byl při takzvané pozemkové reformě Nový Dvůr tepelským premonstrátům zabrán státem. Pak se jeho majitelé rychle střídali a o objekt málo pečovali. Po požáru v roce 1972 z něho zůstaly jen ruiny. Trapistům však lokalita vyhovuje především svou odlehlostí, která koresponduje s intencemi jejich mnišského způsobu života. Přestavbou trosek Nového Dvora v klášter byl pověřen anglický architekt John Pawson, známý představitel minimalismu. Projekt ve výši asi 180 000 000 Kč byl financován opatstvím v Sept-Fons i ostatními trapistickými kláštery po celém světě a také za pomoci sbírky, která proběhla v celé České republice. Stavební práce byly zahájeny 1. 6. 2000. Prozatímně žili bratři trapisté v provizorním konventu na pronajaté faře v Nečtinách (11 km od Nového Dvora). Základní kámen ke stavbě kostela Nanebevzetí Panny Marie položil dne 21. 3. 2002 za přítomnosti plzeňského

¹⁸ <http://www.osek.cz/cisterciacky-klaster-osek/d-2378> [online] [cit. 2018-06-18].

biskupa Františka Radkovského opat mateřského kláštera Sept-Fons Patrick Olive. Do ne zcela dobudovaného Kláštera Matky Boží v Novém Dvoře se prvních dvanáct mnichů nastěhovalo dne 20. 8. 2002. Mniši jsou převážně Češi a Francouzi, ale někteří jsou i dalších národností. Představeným trapistů v Novém Dvoře byl jmenován ke dni 20. 8. 2002 Dom Maria-Samuel (vlastním jménem Yves Lauras). Řeholníci mají malé stádečko ovcí, jako subdodavatelé se podílejí na výrobě jednoho kosmetického přípravku a díky Otci Štěpánovi ze Sept-Fons¹⁹vyrábějí mniši i produkty z hořčice, které prodávají dokonce i ve svém internetovém obchodě.²⁰14. září 2007 byl klášter povýšen na převorství.²¹ 8. 11. 2011 se stává Nový dvůr opatstvím. Během slavnosti Neposkvrněného Početí byl zvolen a poté uveden do úřadu nový opat Dom Maria-Samuel.²²

3.5 Obnova kláštera Porta Coeli po pádu komunismu

Klášter Porta Coeli (český název kláštera: Brána nebes) je ženský cisterciácký klášter, nacházející se v obci Předklášteří u Tišnova a je jediným fungujícím ženským cisterciáckým klášterem na území ČR.²³12. 11. roku 1989 byla sloužena v klášterním kostele slavnostní bohoslužba k příležitosti svatořečení Anežky České, dcery zakladatelky kláštera královny Konstancie Uherské. V roce 1990 došlo v klášteře k obnovení řeholního života. V roce 2001 proběhla oslava 100. výročí znovuosídlení kláštera. Tato oslava připomínala velmi důležitý mezník dějin tohoto kláštera – 23. 5. 1901, kdy byl v klášteře Porta Coeli obnoven řeholní život řádovými sestrami z Marienthalu, předtím byl totiž klášter zrušen za vlády císaře Josefa II. v roce 1782. 19. 3. 1782 konvent opustilo 52 sester, klášterní budovy byly prodány do soukromých rukou a přeměněny na textilní manufakturu. V roce 1861 ženský cisterciácký klášter v Marienthalu zakoupil zrušený klášter Porta Coeli a celé panství. A jak již bylo řečeno, v roce 1901 řádové sestry z Marienthalu obnovily řeholní život v „Bráně nebes“. I dnes žije v klášteře Porta Coeli komunita sester cisterciacek.²⁴V roce 2001 zde žilo 10 sester,

¹⁹M. Buben, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s. 369-370.

²⁰<http://www.novydvur.cz/cz/products.html> [online] [cit. 2018-06-18].

²¹ Tamtéž [online] [cit. 2018-06-18].

²² Tamtéž [online] [cit. 2018-05-26].

²³ <http://www.portacoeli.cz/informace> [online] [cit. 2018-05-26].

²⁴ Tamtéž [online] [cit. 2018-06-18].

o čtyři roky později 11 sester a roku 2013 tu přebývalo 5 sester, stejně jako v roce 2015.²⁵

²⁵ https://cs.wikipedia.org/wiki/Kl%C3%A1%C5%A1ter_Porta_coeli [online] [cit. 2018-05-26].

4. Obnova vyšebrodského kláštera v letech 1989–2013

4.1 Počátky vznikající řeholní komunity ve Vyšším Brodě

Pádu komunistického režimu se roku 1989 dožilo šest vyšebrodských řeholníků. V Československu to byl ve farní duchovní správě otec Xaver Josef Švanda a otec Ivo Vojtěch Kvapil, dále v Bavorsku na penzi po působení na školách otec Frowin a otec Kanisius, který většinu života předtím prožil na generalátě cisterciáckého řádu v Římě, v Rakousku v klášteře Rein to byl otec Maurus, ten však zemřel již roku 1991 a v klášteře Lilienfeld otec Paulinus (zemřel roku 1994). Nikdo z těchto bratří v zahraničí nebyl schopen se po r. 1990 vrátit do zdevastovaného vyšebrodského kláštera, a to z důvodu zdraví a nemohoucnosti spojené s vysokým věkem. Proto zůstali až do smrti na svých místech pobytu a podporovali obnovu kláštera modlitbami a finančně.²⁶ Vojtěch Ivo Kvapil se narodil v roce 1924. Již v mládí vstoupil do vyšebrodského kláštera. Zažil jeho násilné zrušení v roce 1950.²⁷ Na kněze byl vysvěcen tajně v roce 1951²⁸ a následujících 17 let nemohl jako kněz působit. Až v roce 1968 dostal takzvaný státní souhlas a postupně působil ve farnostech Strakonice, Strakonice-Podsrp, Borotín, Hoštice u Mladé Vožice, Nová Ves z Mladé Vožice, Miličín, Vyšší Brod, Malšín, Dolní Dvořiště, Horní Dvořiště, Rožmberk nad Vltavou, Černice a Český Krumlov.²⁹ P. Kvapil jakožto mladší z českých vyšebrodských cisterciáků byl ostatními a představenými vybrán a pověřen obnovou vyšebrodského kláštera. P. Xaver byl totiž starší a ostatní spolubratři nemohli z nezaviněných důvodů do Vyššího Brodu okamžitě přijít a tento úkol převzít.³⁰ Xaver Josef Švanda se narodil v roce 1915 ve Vrábči v jižních Čechách a v mládí vstoupil ve Vyšším Brodě do cisterciáckého řádu. Studoval teologii v Innsbrucku a přijal kněžské svěcení. Dne 17. dubna 1941 byl vyšebrodský klášter nacisty nuceně zrušen. Xaver Švanda se pak podílel po roce 1945 spolu s opatem Tecelínem Jakschem, Dominikem Kaindlem a dalšími mnichy na jeho obnovení. Po druhém zrušení kláštera byl Xaver Švanda několik let internován (postupně v Želivi a Oseku). Poté se vrátil do Vyššího Brodu, žil zde na

²⁶<http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterneho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-26].

²⁷https://cs.wikipedia.org/wiki/Vojt%C4%9Bch_Ivo_Kvapil [online] [cit. 2018-05-27].

²⁸ <https://www.cirkev.cz/archiv/090701-zemrel-p-vojtech-ivo-kvapil-ocist> [online] [cit. 2018-05-27]

²⁹ https://cs.wikipedia.org/wiki/Vojt%C4%9Bch_Ivo_Kvapil [online] [cit. 2018-05-27].

³⁰ <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterneho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-26].

městské faře, ale jako kněz působit nemohl. Mši svatou sloužil časně ráno a poté odcházel do civilního zaměstnání. Pracoval na stavbě vyrovnávací nádrže Lipenské přehrady. Později mu byl udělen tzv. státní souhlas a byl ustanoven administrátorem v Malontech. Zároveň byl dojíždějícím duchovním správcem ve farnostech Dolní Dvořiště a Rychnov nad Malší. Později působil jako duchovní správce ve Lhenicích. Po návratu cisterciáků do Vyššího Brodu se podílel na obnově místní mnišské komunity s P. Kvapilem.³¹ P. Ivo Kvapil dostal šanci vybudovat novou řeholní komunitu takřka od nuly. P. Iva zastihl jako faráře v Borotíně v jižních Čechách dopis Radovana Perky, ředitele odboru církví Ministerstva kultury České republiky, v němž se oznamovalo, že Cisterciácké opatství Vyšší Brod obnovuje svou činnost dnem 1. dubna 1990 s prozatímním sídlem na faře v Borotíně³² u Tábora.³³ Dne 10. 4. 1990 potvrdilo ministerstvo kultury obnovení legální činnosti řádu a opatství na území České republiky.³⁴ Právě P. Xaver a P. Ivo zaručovali před československými úřady právní kontinuitu vyšebrodského kláštera. Tu také opět potvrdilo MK ČR přípisem z 26. listopadu 1993. Do Vyššího Brodu se tedy vrátili dva členové vyšebrodského konventu fakticky v listopadu r. 1990: 66 – letý P. Ivo a starší 75 – letý P. Xaver. Klášter nebyl tehdy orgány Památkové péče ještě vyklizen³⁵ a bydlel v něm státní správce pan Odložil³⁶, nezbylo oběma starým řeholníkům než se provizorně ubytovat v blízkosti kláštera a urgovat vyklizení. P. Ivo a P. Xaver našli prozatímní útočiště u paní Švarcové, rodné sestry P. Xavera, která shodou okolností bydlela ve městě Vyšší Brod.³⁷ 12. 12. 1990 předalo KSSPPOP (Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody) v Českých Budějovicích řádu objekt kláštera s přilehlými pozemky, z trezoru klenotnice katedrály svatého Víta v Praze byl vrácen takzvaný Závišův kříž.³⁸ Během prvního roku působení P. Xavera a P. Iva ve vyšebrodském klášteře probíhala postupně

³¹ https://cs.wikipedia.org/wiki/Xaver_%C5%A0vanda [online] [cit. 2018-05-27].

³² <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterneho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-26].

³³ <http://www.farnostchotoviny.cz/clanky/borotin/> [online] [cit. 2018-05-27].

³⁴ M. Buben, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s. 259.

³⁵ <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterneho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-26].

³⁶ Mgr. Ján Trnka, osobní konzultace, Zlatá Koruna 17. 3. 2017.

³⁷ <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterneho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-26].

³⁸ M. Buben, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s. 259.

jednání a předávání jádra klášterních budov a inventáře. Doklady potřebné pro určení vlastnictví vyhledávala hlavně Náboženská matice a kláštery pak musely žádat o jejich vrácení.³⁹

4.2 Rozpad Unie Rein-Vyšší Brod

Dne 1. 9. 1958 byla v Reinu za předsednictví generálního opata Sigfrieda Kleinera podepsána mezi konventy Reinu a Vyššího Brodu úmluva, která kladla klášteru Rein za povinnost znovu osídlit Vyšší Brod, jakmile to bude možné. Ještě toho roku toto prozíravé rozhodnutí schválila generální kapitula řádu a dne 7. 10. 1959 došlo ke spojení konventů pod označením Rein-Hohenfurth.⁴⁰ K obnově vyšebrodského kláštera mohlo dojít až po roce 1989.⁴¹ Vyšebrodský klášter patřil tedy od r. 1959 do unie s klášterem Rein v Rakousku, kde do r. 1990 většina vyšebrodských mnichů postupně zemřela a byla pohřbena. Především z podnětu mnichů kláštera Osek v jeho pobočkách Rosenthal v Lužici ve bývalém NDR a v Langwadenu u Rýna (v bývalém NSR), byla generálním opatem vyhlášena obnova fungování klášterů tzv. české cisterciácké kongregace na území Československa. Mniši z Langwadenu i Rosenthalu totiž v době totality skládali své řeholní sliby na státěm zrušený klášter Osek a po převratu 1989 měli pochopitelně v úmyslu v Oseku řeholní život obnovit. Proto byl r. 1990 také generálním opatek podán Svatému stolci návrh na rozloučení unie Vyšší Brod-Rein, čemuž bylo vyhověno 18. ledna 1991.⁴²

4.3 Významné události z dějin kláštera z roku 1991

Od 1. března roku 1991 začali bydlet p. Ivo Kvapil a p. Xaver v areálu kláštera.⁴³ P. Kvapil se usadil v bytě bývalého socialistického správce kláštera. Pan Xaver Švanda se usadil v tzv. rekreační místnosti. V této místnosti byly poměrně nepříhodné podmínky k bydlení, především zima, ale páter Xaver byl zvyklý žít v takových

³⁹ <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-26].

⁴⁰ Blíže k dějinám kláštera Rein:

Stift Rein 1129-1979: 850 Jahre Kultur und Glaube Festschrift zum Jubiläum. Editor Paulus RAPPOLD. Rein: s.n., 1979. 560 s., 80 s. obr. příl.)

⁴¹ M. Buben, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s 259.

⁴² <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-27].

⁴³ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod. V*, s. 38.

životních podmínkách.⁴⁴ Kromě dvou kněží Ivo Kvapila a Josefa Švandy se účastnil počátků obnovy kláštera ještě pan Václav Zoufalý, který zastával funkci ekonomo-správce.⁴⁵ Po celé toto počáteční nejisté období vytrvale a intenzivně vyšebrodskému klášteru pomáhal především tehdejší wilheringský opat Dominik Nimmervoll a jeho ekonom P. Gabriel. Po odloučení Vyššího Brodu od Reinu byl P. Ivo jakožto mladší z obou otců v klášteře jmenován generálním opatem provizorního představeného: převora administrátora.⁴⁶ Cisterciáci zpočátku uzavřeli smlouvu s Památkovým ústavem v Českých Budějovicích, který v klášteře hospodařil do konce dubna 1991. Od 1. května 1991 už byla celá správa věcí kláštera. Cisterciáci převzali 2 průvodce a uklízečku, ostatní zaměstnance propustili, což se v obci Vyšší Brod neobešlo bez šíření různých zpráv a pomluv. V listopadu 1991 nastoupil Dr. Jan Škoda do funkce knihovníka a převzal péči o celou knihovnu, jenž byla navracena do majetku vyšebrodského cisterciáckého kláštera.⁴⁷ V letech 1950–1991 spravovala vyšebrodské prvotisky Státní vědecká knihovna a později Krajská knihovna v Českých Budějovicích.⁴⁸ Spravování všeho majetku bylo finančně i organizačně velmi náročné. Spolupracovníky si cisterciáci vybírali velmi pečlivě. Při vyklízení různých prostranství pomohly cisterciákům skupiny mladých brigádníků z Německa a Rakouska. Celkem se vystřídaly při pomocných pracích tři skupiny. Každá skupina se skládala z 10 mladých lidí, přičemž každý pracoval 2-3 týdny. Byly zde i skupiny skautů. Stravování pro ně bylo zajištěno u lesního závodu.⁴⁹ Klášter byl přístupný v roce 1991 veřejnosti, provádělo se v něm jako v minulých letech. Turistické prohlídky v klášteře probíhaly od roku 1950. V roce 1959 v klášteře skončily bohoslužby, v tomto roce byla v klášteře sloužena ještě poslední mše.⁵⁰ V roce 1991 měl řád 5 adeptů na vstup do řádu.⁵¹ Prvních pár kandidátů tak začínalo ještě v Reinu patřícího do rakouské kongregace, ale od roku 1991 přešli či další začínali v klášteře Langwaden, patřícím do téže kongregace jako Vyšší Brod. V obou klášterech se mluvilo německy a Langwaden byl navíc hodně daleko od

⁴⁴ Mgr. Ján Trnka, osobní konzultace, Zlatá Koruna 17. 3. 2017.

⁴⁵ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod. V*, s. 37.

⁴⁶ <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterneho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-27].

⁴⁷ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod. V*, s. 37.

⁴⁸ http://www.ckrumlov.info/docs/cz/region_histor_prvot.xml?style=printable [online] [cit. 2018-05-27].

⁴⁹ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod. V*, s. 38.

⁵⁰ Mgr. Ján Trnka, osobní konzultace, Zlatá Koruna 17. 3. 2017.

⁵¹ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod. V*, s. 38.

domovského kláštera. Protože výchova dorostu pro obnovené kláštery v Čechách byla pro Langwaden nad jeho síly a schopnosti, přešli r. 1991 kandidáti (vázně uvažující zájemci o zahájení řeholního života) a už i novicové do kláštera Heiligenkreuz u Vídně, který velkoryse nabídl svou pomoc, přestože byl v jiné kongregaci.⁵² V roce 1990 začal kandidaturu v klášteře Rein-Hohenfurth synovec pana Iva Kvapila – Václav Kvapil. Poté odešel do kláštera Langwaden (Langwaden byl založen po 2. světové válce vyhnanci z Oseku, převorem v Langwadenu byl od roku 1975 Bernhard Thebes, po pádu komunismu se stal opatem v oseckém klášteře). V klášteře Langwaden získal Václav Kvapil řeholní jméno Bernard.⁵³ 18. února 1991 učinila v Římě Kongregace pro instituty zasvěceného života a společností apoštolského života rozhodnutí o opětovném rozdělení konventů Vyšší Brod a Rein.⁵⁴ V roce 1991 přišel do Vyššího Brodu Jan Berka (dnešní převor kláštera).⁵⁵ Do Vyššího Brodu, jak sám říká přišel „s jednou igelitkou.“ Bral to prý tak, že je ale konečně doma.⁵⁶

4.4 Významné události z dějin kláštera z roku 1992

V roce 1992 byl klášter přístupný veřejnosti jako v minulých letech po celou turistickou sezonu a pro předem ohlášené návštěvníky i mimo ni. Správce pan Zoufalý a pan převor Ivo Kvapil absolvovali řadu jednání směřujících k vrácení klášterního majetku. Projednávání restitucí církevního majetku bylo v parlamentu odsunuto až na rok 1993. V klášterním kostele se sloužily různé slavnostní bohoslužby, nejvíce při příležitosti návštěv rakouských občanů. Během roku 1992 byly varhany využity ke koncertním účelům.⁵⁷ V roce 1992 měl Vyšší Brod po dlouhých desetiletích 4 novice – noviciát je zkušební období na poznání života v klášteře a to pro obě strany (daného křesťana i konkrétní komunitu).⁵⁸ 14. 9. 1992 se v kapitulní síni ve Vyšším Brodě konala oblačka Jana Berky, frátera Justina. Svoji oblačku v té době měli i fráter Ivo ml. A fr. Marius,

⁵² <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-27].

⁵³ Mgr. Ján Trnka, osobní konzultace, Zlatá Koruna 17. 3. 2017.

⁵⁴ M. Buben, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s 259.

⁵⁵ Mgr. Ján Trnka, osobní konzultace, Zlatá Koruna 17. 3. 2017.

⁵⁶ Jan Justin BERKA, Zdeněk ZAJÍČEK. Host Deníku: Justin Jan Berka, převor vyšebrodského cisterciáckého kláštera: "Z restitucí se stalo politikum, kde rozumné argumenty jdou stranou," říká převor Justin. In: *Českobudějovický deník*. 2012, 293, s. 6.

⁵⁷ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod. V*, s. 97.

⁵⁸ <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-27].

jež ji konali v Heiligenkreuzu. Noviciát nastoupil fr. Justin a fráter Marius v Heiligenkreuzu, fr. Ivo ml. a fr. Bernard v Langwadenu, fr. Bernard přešel v srpnu 1992 do Heiligenkreuzu dokončit teologická studia.⁵⁹V říjnu 1992 v klášteře vystoupil někdejší profesor pražské konzervatoře žijící ve Švédsku pan Bedřich Janáček. V klášterním kostele vystoupil 20. května také 1992 univerzitní sbor z New Jersey, který přednesl písně a skladby z doby renesanční a písně s církevní tematikou. 5. června 1992 vystoupil v klášterním kostele velký americký pěvecký soubor.

4.4.1 Poštovní muzeum

V roce 1992 má již Poštovní muzeum budovu pronajatou od správy kláštera. Bylo rovněž po celou sezónu 1992 přístupné veřejnosti.⁶⁰

4.5 Významné události z dějin kláštera z roku 1993

Počátkem roku 1993, konkrétně 25.2., zazněly časné sliby v kapitulní síni ve Vyšším Brodě. Skládal je fr. Bernard a v 15. září 1993 i fr. Justin, který poté odchází na studium teologie do Heiligenkreuzu.⁶¹ Fráter Justin, občanským jménem Jan Berka, dnešní převor kláštera, strávil své mládí v Krušných Horách. Narodil se v roce 1958 v Kadani. Později v osmnácti letech nastoupil základní vojenskou službu, pak už zůstal v Praze. Za minulého režimu vystřídal několik povolání.⁶² Pracoval jako hasič u hasičského sboru Pražského hradu nebo byl pracovníkem v domově důchodců⁶³ a zároveň tajně studoval teologii. Řeholní jméno získal Justin Jan Berka při vstupu do řehole. Je to jméno patrona, který doprovází mnicha celý jeho mnišský život. Justin byl umučen ve druhém století našeho letopočtu, je to patron filozof a mučedníků. Jan Justin Berka sám sebe však za filozofa nepovažuje.⁶⁴

⁵⁹ Radka LOMIČKOVÁ, *Obnova řeholního života po roce 1989 ve Vyšším Brodě*, s 44-45.

⁶⁰ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod. V*, s. 97-98.

⁶¹ R Lomičková, *Obnova řeholního života po roce 1989 ve Vyšším Brod*, s. 45.

⁶² J. J. Berka, Z. Zajíček, "Z restitucí se stalo politikum, kde rozumné argumenty jdou stranou," říká převor Justin, s. 6.

⁶³ http://www.katopedia.cz/index.php?title=Justin_Berka [online] [cit. 2018-05-27].

⁶⁴ J. J. Berka, Z. Zajíček, "Z restitucí se stalo politikum, kde rozumné argumenty jdou stranou," říká převor Justin, s. 6.

4.5.1 Výstavba klášterního vodovodu

V roce 1993 byly započaty přípravy pro výstavbu klášterního vodovodu. Přípravné práce pro klášterní vodovod se protáhly vzhledem k tomu že podnik Agroservis, zpracovávající projekt, se uprostřed práce rozpadl. Po ustálení situace, se zpracování projektu ujal pan Haláček. Pokus získat dotace z fondu životního prostředí se nezdařil, ani další hledané způsoby finanční výpomoci nepřinesly žádaný výsledek. Dne 11. února 1993 jednalo Obecní zastupitelství Vyššího Brodu, o problémech klášterního vodovodu, za účasti pana Hlaváčka z Okresního úřadu, pana Papouška, pana Haláčka (projektant) a správce kláštera pana Zoufalého. Voda, kterou by klášter mohl poskytnout obci má velmi dobré složení. Klášter odhadoval dobu, kdy bude vodu potřebovat pro obnovený pivovar zhruba až za 15 let a po tuto dobu je možné vodou posílit obecní vodovod. Bylo dohodnuto, že cena vody bude vycházet z výše mzdových prostředků, investic a údržby a bude předmětem jednání v budoucnosti. Potrubí z obou zdrojů (Mnich a Kozinec) bude financováno klášterem, obec se bude podílet na úhradě nákladů na vodojem a finančně zajistí napojení na obecní vodovodní řád. Dále bylo stanoveno, že pan Papoušek bude vyřizovat pouze to, co se týká obce, ostatní bylo svěřeno projekční kanceláři ČK-projekt. Termín dokončení projektu byl stanoven na 15. duben 1993.⁶⁵

4.6 Významné události z dějin kláštera z roku 1994

Klášter byl přístupný veřejnosti tak, jako v minulých letech. Postupně se v něm rozvíjel život cisterciáckého řádu. V roce 1994 v klášteře žilo 8 mnichů, z nichž ti, kteří měli kněžské svěcení spravovali také farnosti ve Vyšším Brodě a okolí – v Loučovicích, Malšíně, Rožmberku nad Vltavou a v Horním Dvořišti. Novici museli studovat v Rakousku. V klášteře se drželi i v tomto roce heslem „Modli se a pracuj“. Mniši mají den rozdělený na dobu modliteb a dobu práce. Práce na opravách budov bylo tolik, že ji sami při sebevětší péči nemohli mniši zvládnout.⁶⁶ V roce 1994 se mnišská komunita rozrostla ještě o nového kněze P. Jana Dušana Hladíka.⁶⁷ V roce 1994 se po různých peripetiích do kláštera vrátil Závišův kříž, který patří k nejcennějším památkám svého

⁶⁵J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod. V*, s. 147-148.

⁶⁶Tamtéž, s. 212.

⁶⁷Tamtéž, s. 216.

druhu na světě a má nevyčísitelnou hodnotu.⁶⁸ V tomto roce také proběhla rekonstrukce střechy v bývalé administrativní budově.⁶⁹ V klášterním kostele byly pořádány varhanní koncerty. V roce 1994 jich bylo v letní sezóně 8, konaly se pravidelně každou prázdninovou neděli. Během roku se uskutečnily i další jiné příležitostné varhanní koncerty.⁷⁰

4.6.1 Klášter prosí o pomoc

V roce 1994 konvent cisterciáckého kláštera ve Vyšším Brodě srdečně zval chlapce a děvčata na návštěvu a zároveň je prosil o pomoc na díle obnovy vyšebrodského kláštera. V roce 1994 se v klášteře prováděla rekonstrukce klášterního vodovodu, který přivádí výbornou vodu z lesních pramenů do kláštera a do obce. Celou akci prováděla klášterní komunita se svými spolupracovníky svépomocí. O letních prázdninách roku 1994 přijelo pomáhat i mnoho studentů ze zahraničí. Konvent prosil o pomoc i další mládež. Mniši zdarma poskytli ubytování a celodenní stravu. Za to očekávali pracovní aktivitu v rozsahu 5 hodin denně. Převážně se pracovalo na úpravě terénu v lese. Ve zbývajícím volném čase nabízeli mniši duchovní a rekreační program. Mládež měla denně možnost účasti na mši svaté a na chórové modlitbě mnichů. Dále mniši nabídli možnosti besed a duchovních rozhovorů s knězem a bratřími. Mniši dále nabízeli příležitosti k výletům do nádherné šumavské přírody, možnost koupání v lipenské přehradě, jízdu na lodích po Vltavě a mnohé jiné. Turnusy byly v délce nejméně jednoho týdne.⁷¹

4.6.2 Poštovní muzeum

Poštovní muzeum ožilo hlavně v době turistické sezóny, kdy jeho zajímavé exponáty lákaly turisty naše i cizí – „jen vyšebrodských je málo“, povzdechla si paní Hazuková, která převzala správcovství muzea po panu V. Novotném. Poštovní muzeum bylo otevřeno od začátku dubna do konce října denně kromě pondělí od 9 do 17 hodin. Expozice Poštovního muzea měla 4 části: Dějiny pošty od 16. století po současnost,

⁶⁸Petr KUBÁT, Petr a Marek PODHORA, NEJstarší dochované písemnosti. In: *Mladá fronta Dnes-Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2015, Roč. 26, č. 61 (13.03.2015).

⁶⁹Eduard BENEŠ, Marek PRÁŠIL. Administrativní budovu kláštera zachránily peníze z Rakouska. In: *Českobudějovické listy*. 2003, 12(269), s. 11.

⁷⁰J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod*. V, s. 213.

⁷¹Dušan HLADÍK, Máte volný ještě nějaký prázdninový termín?:Přijďte do Vyššího Brodu!. In: *Aktuality Setkání*. 1994, 5, s. 2.

Telegraf a telefon od poloviny 19. století po současnost, Poštovní známky, Vozy a kočáry. Poslední jmenovaná expozice představuje největší sbírku historických vozů a kočárů v České republice.⁷²

4.7 Významné události z dějin kláštera z roku 1995

Jako každoročně přivítal klášter tisíce návštěvníků. Po vydání nových propagačních materiálů a barevných katalogů se zvýšily i objednávky prohlídek cestovních kanceláří našich i zahraničních.⁷³ Mezi starobylými zdi našla své místo nejmodernější technika. Vedení účetnictví i evidenci vstupenek zajišťovaly již počítače, v zájmu ochrany celého objektu byl instalován elektronický bezpečnostní systém, na který přispěl stát. V roce 1995 byla klášteru vrácena převážná část „klášterního pokladu,“ který byl nalezen při provádění stavebních úprav tehdejším uživatelem kláštera – armádou v roce 1965. Tento poklad byl tehdy zavezen do různých depozitářů a muzeí. Mešní potřeby, kalichy, monstrance, relikviáře a jiné další předměty, byly předány českobudějovickému biskupství, které je předalo na různé fary. Podle dochovaných seznamů si je klášter postupně vyžádal zpět. Také byl vrácen klášterní archiv z třeboňského archivu. Z Národní galerie byl vrácen originál obrazu Madona vyšebrodská a do kláštera byl uložen i originál obrazu Madona zlatokorunská. V roce 1995 byla dokončena rekonstrukce vodovodu, který bude část vody dodávat také městu. Klášteru pomáhaly různé skupiny brigádníků, které zajistily především úklid prostranství po vodovodních výkopech. Hnutím Duha a jeho Nadací Malá Šumava byl v areálu kláštera uskutečněn také Křesťansko-ekologický tábor, jehož 25 účastníků rovněž část svého času věnovali úklidovým pracím. Cisterciácké opatství jim pak přispělo na Divadelní dny, které toto hnutí ve Vyšším Brodě zorganizovalo. V letní sezóně probíhaly již tradiční nedělní varhanní koncerty a několik jich bylo i v průběhu roku. Koncerty na klášterních varhanách byly též součástí programu Organum Hydraulicum. Velmi potěšující v roce 1995 bylo to, že klášter ožíval duchovně a vracel se postupně ke svému původnímu určení. V klášteře bylo 8 mnichů, z toho tři byli kněží-převor Ivo Kvapil, pater Xaver Švanda a ThDr. Jan Hladík.⁷⁴ Dne 14. srpna 1995 přijal obláčku Martin Zálešák, řeholní

⁷² J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod. V*, s. 213.

⁷³ Tamtéž, s. 271.

⁷⁴ Tamtéž, s. 272.

jménem Alois a stal se oblátem. 14. 10. 1995 skládal ve vyšebrodské kapitulní síni časné sliby P. Jan Hladík. Noviciát dokončil v klášteře Heiligenkreuz u Vídně. V roce 1995 vstoupil do noviciátu fr. Šimon.⁷⁵ Do kandidatury v tomtéž roce vstoupil Ján Trnka spolu s Jiří Kohoutem, kteří v roce 1996 začali jejich noviciát. Při vstupu do řehole získali řeholní jména Bruno a Tadeáš.⁷⁶ O chod a správu objektu se staralo sedm civilních zaměstnanců – správce, jeho zástupce, 2 stálé průvodkyně, odborný pracovník v knihovně, účetní a uklízečka. V Českokrumlovských listech vyšla v roce 1995 postupně řada statí o historii kláštera, které napsal pan František Schusser a obsáhlý článek nazvaný Čistá pravda o opatovi P. Teccelinu Jakeschovi od Jaroslava Reidla. Kromě toho vyšlo i několik informativních článků přímo od redaktorů Českokrumlovských listů.⁷⁷ V letech 1995–1996 se podařila důkladná obnova konventní budovy s celami v gotickém jádře kostela a obnova klášterních zahrad.⁷⁸ Významnou událostí roku 1995 bylo prohlášení vyšebrodského kláštera národní kulturní památkou.⁷⁹

4.8 Významné události z dějin kláštera z roku 1996

Kláster byl jako každoročně hojně navštíven výpravami zdejších i cizích turistů, pro něž byl otevřen po celou turistickou sezónu od 1. dubna do 31. října. Prohlídku klášterních prostor bylo možné si sjednat i mimo tuto sezónu. Evidence návštěvníků i prodej vstupenek byl prováděn pomocí počítače. Během roku 1996 navštívili klášter též filmoví tvůrci a televizní pracovníci, které přilákala jednak architektura kláštera, jednak vzácné památky a originály různých listin. Jako každoročně proběhly v chrámu Nanebevzetí Panny Marie varhanní koncerty. Postupně se oživil také vnitřní život kláštera.⁸⁰ V nově vznikající komunitě se nedalo vyřešit všechny problémy, proto do dané situace zasáhl nový generální opat cisterciáckého řádu.⁸¹ Dne 25. 2. 1996 byl převorem jmenován Alberich Jozef Siwek, emeritní opat kláštera Wachock, který od

⁷⁵ R. Lomičková, *Obnova řeholního života po roce 1989 ve Vyšším Brod*, s. 45-46.

⁷⁶ Mgr. Ján Trnka, osobní konzultace, Zlatá Koruna 17. 3. 2017.

⁷⁷ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod. V*, s. 273.

⁷⁸ <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-27].

⁷⁹ M. Buben, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s. 260.

⁸⁰ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod. V*, s. 342.

⁸¹ <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-27].

září téhož roku působil jako opat-administrátor.⁸² Jmenoval jej generální opat cisterciáckého řádu Maurus Esteve Alsina, který byl generálním opatem cisterciáckého řádu v letech 1995–2010.⁸³ Úlohou otce opata Albericha pak bylo opravit areál kláštera a zabezpečit jeho ekonomický chod.⁸⁴ Převorem se stal pak Vojtěch Ivo Kvapil.⁸⁵ 25. 2. 1996 skládal své slavné sliby i fráter Justin – sliby věčné.⁸⁶ Na přání generálního opata rozšířili v březnu 1996 vyšebrodskou komunitu cisterciáků tři kněží a jeden bratr z Polska.⁸⁷ V srpnu 1996 se stal novicem Ján Trnka, který pak složil v roce 1997 své časné sliby.⁸⁸ Dosud cestu řeholního života opustili i fráter Bernard, fráter Ivo ml., fr. Marius, fr. Šimon. Do budoucna páter Jan, fráter Daniel a fráter Bernard.⁸⁹ V klášterním chrámu byly slouženy nedělní mše svaté, velikonoční obřady a půlnoční mše, jejíž slavnostní ráz byl ještě podtržen tím, že ji sloužil opat s doprovodem kněží, jáhna a mnichů. Při této mši bylo poprvé použito ozvučení chrámu. Vzhledem k tomu, že pan opat byl polské národnosti a neuměl hovořit správně česky, měl promluvu P. ThDr. Hladík.⁹⁰ V klášteře proběhly i různé stavební úpravy zčásti hrazené ze státního příspěvku na regeneraci památek. Střecha nad bývalou lékárnou dostala novou krytinu a opravena byla též dvě úžlabí na střeše kostela, která byla v havarijním stavu. Hospodářské budovy bez správců/uživatelů, nadále chátraly. Restituce církevního majetku vyřízeny nebyly.⁹¹

4.8.1 Poštovní muzeum

V červenci 1996 uplynulo 20 let od otevření stálé expozice dějin pošty v poštovním muzeu. Expozici si každoročně prohlédne na 15 000 návštěvníků. Návštěvníci mohou vidět v Poštovním muzeu sbírku historických vozů a kočárů. Tato sbírka je největší sbírkou svého druhu v České republice. Návštěvníci mohli v muzeu spatřit dále různé

⁸² M. Buben, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s. 260.

⁸³ [http://www.zisterzienserlexikon.de/wiki/Esteve, Maur](http://www.zisterzienserlexikon.de/wiki/Esteve,_Maur) [online] [cit. 2018-05-27].

⁸⁴ <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-27].

⁸⁵ Mgr. Ján Trnka, osobní konzultace, Zlatá Koruna 17. 3. 2017.

⁸⁶ R. Lomičková, *Obnova řeholního života po roce 1989 ve Vyšším Brod*, s. 46.

⁸⁷ M. Buben, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s. 260.

⁸⁸ Mgr. Ján Trnka, osobní konzultace, Zlatá Koruna 17. 3. 2017.

⁸⁹ R. Lomičková, *Obnova řeholního života po roce 1989 ve Vyšším Brod*, s. 47.

⁹⁰ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod V*, s. 342.

⁹¹ Tamtéž, s. 343.

telefonní přístroje, poštovní stejnokroje, pokladny, schránky, telegrafní přístroje, poštovní mapy z 18. – 19. století a řadu dalších z více než tisíce trojrozměrných exponátů.⁹² Oslava 20. výročí založení Poštovního muzea ve Vyšším Brodě byla pro veřejnost uskutečněna v sobotu 7. září 1996. Od 10 do 16 hodin byla otevřena příležitostná poštovní přepážka s příležitostným razítkem. K tomuto výročí byla v prodeji též dopisnice České pošty se zvláštním přitiskem. O razítko i dopisnici byl velký zájem. Filatelisty i turisty toužící po unikátním suvenýru obsluhovala vedoucí vyšebrodské pošty paní Ivana Macečková a náměstkyně pro provoz a obchod českokrumlovského obvodu České pošty paní Jiřina Spáčilová. 10. září se uskutečnilo společenské setkání pro pozvané hosty, mezi nimiž byl i starosta města. Kromě prohlídky expozice byla hostům určena projížďka poštovním dostavníkem po Vyšším Brodě.⁹³

4.9 Významné události z dějin kláštera z roku 1997

Klášteř navštívilo 34 000 turistů. Vstupné činilo pro české dospělé turisty 30 Kč, děti mladší 10 let v doprovodu dospělých měly vstupné zdarma, od 10 do 15 let za 15 Kč. Za stejnou cenu měli vstupné také vojáci, studenti a důchodci. Za možnost fotografování platili návštěvníci 10 Kč. Cizinci měli všechny poplatky vyšší. Jen děti do 10 let si mohly prostory kláštera prohlédnout zdarma. Dospělí zaplatili 70 Kč, studenti, důchodci a děti od 10 do 15 let 35 Kč, za fotografování se od cizinců žádalo 30 Kč. V klášteři také pokračovaly stavební práce. Dokončena byla renovace sakristie, zimní kaple a refektáře započatá koncem roku 96. Do provozu byla dána nová kuchyně a jídelna pro zaměstnance. V polovině roku byla započata sanace konventu a během jednoho týdne zřízena rekreační místnost. Také bylo zaváděno plynové topení na plyn z nádrží. Soudní a opatská zahrada se dočkaly potřebných úprav, především odstranění starých dřevin.⁹⁴ V roce 1997 byly provedeny nejnnutnější opravy osvětlení v klášterním kostele, takže bylo opět možno zahájit pravidelnou chórovou modlitbu.⁹⁵ V roce 1997 bylo v klášteři 11 mnichů. Mladí se postupně formovali, studovali filozofii a teologii

⁹² Tamtéž, s. 341.

⁹³ Tamtéž, s. 342.

⁹⁴ Tamtéž, s. 416.

⁹⁵ <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-27].

v Rakousku.⁹⁶ V roce 1997 se rozšířila klášterní komunita o dalšího člena, Petra Bauchnera, který přijal 15. srpna 1997 obláčkou řeholní jméno Gabriel.⁹⁷ V srpnu roku 1997, složili své časné sliby i fráter Bruno a fráter Tadeáš.⁹⁸ Od září spravoval klášter civilní správce pan Kohout. V červnu byly odcizeny čtyři kamenné ozdobné šišky z podstavců na schodišti na nádvoří. Cena vzniklé škody se odhadovala na 45 000 Kč.⁹⁹ Od roku 1997 vydává klášter i svůj časopis *Altovadum*, občasník informující veřejnost o životě v klášteře, řádu i církvi.¹⁰⁰

4.10 Významné události z dějin kláštera z roku 1998

21. 3. 1998 proběhly veliké oslavy 900. výročí založení řádu cisterciáků v opatství Citeaux. Opatství se nachází v burgundském kraji, v jižní části Dijonu. Cisterciácký řád byl založen Robertem z Molesme 21. března 1098.¹⁰¹ Oslavy probíhaly v cisterciáckých klášterech po celém světě. Při této příležitosti byl vydán v roce 2000 v České Republice sborník z konference konané 28.9.–29. 9. 1998 v Břevnovském klášteře v Praze, jenž se nazývá: *900 let cisterciáckého řádu*.¹⁰² V roce 1998 probíhaly i ve Vyšším Brodě oslavy 900. výročí založení řádu cisterciáků. Ve výroční den 21. 3. byl v Českém rozhlasu (České Budějovice) vysílán pořad o vyšebrodském klášteře, v němž byli posluchači informováni o jeho minulosti i budoucnosti, dále si posluchači mohli poslechnout rozhovory se členy řádu, vedené na téma-smysl života v klášteře. Vyšebrodským občanům se klášter připomenul nejen relací v rozhlasu, ale také slavnostním osvětlením. V rámci tohoto jubilea navštívila vyšebrodský klášter řada významných církevních hodnostářů. 30. ledna přijel na pracovní návštěvu generální opat Maurus Esteva z Říma – svou návštěvu zopakoval ještě 1. července. Na velikonoční neděli zavítal do kláštera diecézní biskup Antonín Liška. První dva květnové dny trávil v klášteře 50 bohoslovců z Arcibiskupského semináře v Praze v čele s rektorem ThDr. P. Slavíkem. Slavností se zúčastnila řada dalších hostů. Také vyšebrodští cisterciáci se podívali v rámci oslav

⁹⁶ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod V*, s. 416.

⁹⁷ Tomáš PRAJER, *Dějiny cisterciáckého kláštera Vyšší Brod v první polovině 20.století*. České Budějovice: 2007, Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 78.

⁹⁸ Mgr. Ján Trnka, osobní konzultace, *Zlatá Koruna* 17. 3. 2017.

⁹⁹ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod V*, s. 416.

¹⁰⁰ M. Buben, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s. 261.

¹⁰¹ http://www1.rfi.fr/actude/articles/120/article_2113.asp [online] [cit. 2018-05-27].

¹⁰² Kateřina CHARVÁTOVÁ, *900 let cisterciáckého řádu: sborník z konference konané 28.-29.9.1998 v Břevnovském klášteře v Praze*. 1. vyd. Praha: Unicornis, 2000. 319 s.

výročí do světa. Například pan opat se 3 spolubratry se zúčastnil setkání cisterciáků a cisterciacek v lužickém klášteře Marienstern. V září byl opat kláštera přítomen svěcení nového biskupa v Hradci Králové, v říjnu se zúčastnil uvedení do úřadu první abatyše cisterciáckého kláštera Sostrup v Dánsku. Oslavy ve Vyšším Brodě měly několik částí. Začaly v sobotu 18. července. Dopolední pontifikální mši svatou celebroidal diecézní biskup Antonín Liška s řádovými kněžími a dalšími kněžími z diecéze. Velkým překvapením byl neočekávaný příjezd papežského nuncia v České republice Giovaniho Cappy. Ten přečetl v závěru mše pozdravný dopis vyšebrodským cisterciákům od papeže. Kromě gratulace je v něm vyjádřena i radost nad tím, že mohou cisterciáci ve Vyšším Brodě po 40 letech opět žít ve svém klášteře, a tak naplňovat heslo svatého Benedikta: „Modli se a pracuj!“ Biskup Antonín Liška posvětil nové věžní hodiny.¹⁰³ Instalaci hodin prováděla firma L. Hainz, která se věnuje restaurování věžních hodin. Tato firma pracovala v uplynulých letech mnohokrát na opravě a rekonstrukci Staroměstského orloje, ale i na rekonstrukci věžních hodin jiných významných památek.¹⁰⁴ Rovněž byla posvěcena a otevřena výstava k devítistému výročí řádu. Z klášterních sbírek byly vystaveny originály obrazů ze 17. století, zobrazující život mnichů. Dále byly vystaveny umělecky zpracované dokumenty z dalších cisterciáckých klášterů. Této sobotní slavnosti se zúčastnila řada hostů – kromě jmenovaných¹⁰⁵ také strahovský opat M. Pojezdny, převor řádu křižovníků, přednosta Okresního úřadu F. Mikeš a další představitelé státní správy. Slavnost byla ukončena varhanním koncertem bývalého varhaníka katedrály svatého Víta v Praze. Další část oslav proběhla v sobotu 15. srpna o hlavním svátku všech cisterciáků – svátku Panny Marie Nanebevzaté.¹⁰⁶ Tento den se v kapitulní síni kláštera konala obláčka frátera Roberta a frátera Bernarda,¹⁰⁷ dále zde skládal své časné sliby bratr Gabriel, který úspěšně ukončil noviciát v rakouském klášteře Heiligenkreuz. 22. srpna celebroidal mši svatou kardinál Gulbunowitz, arcibiskup wroclavský Henryk a spolu s ním koncebrovali opati z evropských cisterciáckých klášterů, také opat Jegnitiá

¹⁰³ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod V*, s. 491.

¹⁰⁴ <http://www.lhainz.cz/reference/> [online] [cit. 2018-05-27].

¹⁰⁵ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod V*, s. 491.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 492.

¹⁰⁷ R. Lomičková, *Obnova řeholního života po roce 1989 ve Vyšším Brodě*, s. 48.

z Brazílie a benediktinský arcipat Anastáz Opasek z břevnovského kláštera v Praze. Opat Gerhard Hradil z kláštera Heiligenkreuz u Vídně, vyjádřil velkou radost z toho, že ač byli cisterciáci z kláštera vyhnáni nacistickým a komunistickým režimem, tyto režimy skončily, kdežto řeholní život cisterciáků opět ve Vyšším Brodě vzkvétá. Po pontifikální mši svaté se dlouhý zástup koncelebrantů, řeholníků, řeholnic a dalších věřících odebral do konventního domu, kde kardinál Gulbunowitz posvětil stavbu nově zrekonstruovaného konventu. Slavnostního oběda v refektáři kláštera se zúčastnili, kromě církevních hostů i představitelé státní správy, senátor Karel Vachta, starosta Dr. Pechlát a další. Po odpolední přednášce „Cisterciácká spiritualita“ Dr. Ventury z Teologické fakulty v Olomouci, následoval koncert duchovní hudby a chrámového sboru ze Soběslavi pod vedením Ludmily Kohoutové (manželky správce kláštera). Skladatel pan Freis předal opatu Alberichovi originál partitury vlastní skladby „Otče náš“ složené k velkému jubileu 900 let cisterciáckého řádu. Tato skladba měla ve Vyšším Brodě premiéru. Oslavy velkého jubilea skončily 5. září pontifikální mší svatou opata Albericha na poutním místě Maria Rast. V klášteře se nejen slavilo, ale také pracovalo. Díky mírné zimě pokračovaly stavební práce na rekonstrukci kláštera hned od začátku roku. Byla dokončena rekonstrukce 14 místností budoucí klauzury včetně kanalizace, rozvodu vody, nové fasády. Nově byla¹⁰⁸ zrekonstruována galerie. Od ledna 1998 jsou místnosti vytápěny plynovým topením, pro které jsou v areálu umístěny dvě nádrže, každá o objemu 4800 litrů. Na podzim byly zahájeny rekultivační práce na svahu. Probíhaly opravy hradeb a střechy soudní budovy, která byla z jedné třetiny nově pokryta, aby byly ochráněny vzácné fresky. Také střecha nad Poštovním muzeem se dočkala opravy. Došlo i na rekultivaci zahrad a zcela využita byla i zeleninová zahrada, ve které byl postaven fíkovník. Nejstarší mnich – bratr Alois – s velkým úsilím zde pěstoval zeleninu pro klášterní kuchyni. Veškeré opravy prováděla Stavební a sanační firma Semrád z Myslkovic u Soběslavi. Finanční prostředky získalo Cisterciácké opatství Vyšší Brod zčásti z Odboru církví Ministerstva kultury České republiky, jako dotaci na památky, zčásti se jednalo o dary. Více než dva miliony činila dotace v rámci regenerace Městské památkové zóny, nájemné od Poštovního muzea a výnos z provádění. Klášter navštívilo 25 000 turistů, kteří od začátku května do konce září,

¹⁰⁸ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod V*, s. 492.

měli možnost obdivovat klášterní knihovnu, kostel a další sbírky. V klášteře se také uskutečnilo několik studijních pobytů odborníků z Lince a Vídně. O Velikonocích a Vánocích se klášterní kostel zaplňoval věřícími z Vyššího Brodu i okolí, při slavnostních obřadech. V době od května do října zde byly slouženy každou neděli mše svaté, které byly určeny pro veřejnost od 11 hodin.¹⁰⁹ Klášter měl v roce 1998 13 členů: Opata P. Albericha, P. Iva a P. Xavera, P. Frowina (žil již natrvalo v Německu), P. Jana, fr. Bruna, fr. Gabriela, fr. Aloise, fr. Justina a fr. Tadeáše, oba studující v Heiligenkreuzu, dva novice: fr. Roberta a fr. Bernarda a jednoho kandidáta Vojtěcha Šimka.¹¹⁰ Kněží opat Alberich Siwek, převor Ivo Kvapil a nejstarší Xaver Švanda měli na starosti kromě duchovní formace mladých bratří, také zajištění duchovní služby v okolních farnostech – v Rožmberku nad Vltavou, Horním Dvořišti, Přední Výtoni a v Malšíně. Klášterní varhany byly využity během roku 1998 k celé řadě varhanních koncertů. Koncerty bývají hojně navštíveny zvláště v turistické sezóně.¹¹¹

4.10.1 Odpočínutí Panny Marie na kameni

Odpočínutí Panny Marie na kameni je mariánské poutní místo nacházející se na severním úbočí Martínkovského vrchu (846 m) jihozápadně od vyšebrodského kláštera. Na místě stojí kaple Panny Marie Sněžné, obrazárna (původní kaple z roku 1887) a kaple Božího hrobu. Místo spadá pod Římskokatolickou farnost Vyšší Brod a je nejjižnějším poutním místem České republiky.¹¹²

4.10.2 Poštovní muzeum

Poštovní muzeum přilákalo 7000 návštěvníků. Vstupné činilo 25 Kč pro dospělého a 10 Kč pro děti, studenty a důchodce. Stálá expozice poštovních známek obsahuje kompletní sbírku česko-slovenských poštovních známek z let 1918–1992, mezi nimi jsou i filatelistické unikáty. Vystaveny byly také poštovní známky České republiky, klasické poštovní známky Evropy. Sbírkou obsahovala nejstarší známku světa Black Penny z roku 1840. Byla zde také studijní sbírka klasických rakouských poštovních známek, která obsahovala kromě jiného první novinové známky z roku 1851 a historickou před známkovou korespondenci. Zajímavá byla i sbírka známek ruských

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 493.

¹¹⁰ R. Lomičková, *Obnova řeholního života po roce 1989 ve Vyšším Brod*, s. 50.

¹¹¹ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod V*, s. 493.

¹¹² http://www.katopedia.cz/index.php?title=Maria_Rast_am_Stein [online] [cit. 2018-05-27].

zemstev. Nejvíce lákaly návštěvníky, především děti – historické vozy a kočáry, poštovní dostavníky, ale i telegraf a telefon z 19. století a další exponáty. Pracovnice Poštovního muzea mrzelo, že mezi návštěvníky bylo velmi málo místních občanů.¹¹³

4.11 Významné události z dějin kláštera z roku 1999

Rok 1999 byl pro klášter 740. rokem, od jeho založení. Po celý rok zdárně pokračovaly práce na jeho rekonstrukci. Fasáda budovy barokního konventu zazářila po mnoha desetiletích opět bílou barvou. Opravena byla i všechna okna. Obě patra konventu slouží od listopadu 1999 jako klauzura, prostor využívaný řádovými bratry, veřejnosti nepřístupný. 10. března zemřel nejstarší osmdesáti čtyř letý mnich vyšebrodského kláštera P. Xaver Švanda Josef. Do kláštera vstoupil v roce 1932. Po nacistické okupaci jej musel opustit, ale hned v prvních dnech po válce v roce 1945 se účastnil na jeho obnově. Znovu z něho byl vyhnán komunistickým režimem v roce 1950. Když se po pádu komunismu mohl vrátit do kláštera, tak se velmi zasloužil o jeho obnovu. 17. března za účasti Otce biskupa Antonína Lišky, opatů z cisterciáckých klášterů, mnoha spolubratrů, kněží, řádových sester a velkého množství věřících byl P. Xaver pochován do řádového hrobu na klášterním hřbitově. Klášterní hřbitov byl po roce 1950 zrušen, a tak vlastně se P. Xaver stal nejen obnovitelem kláštera, ale i klášterního hřbitova.¹¹⁴ „Pán ho odvolal z tohoto světa 10. března 1999 a na jeho pohřbu bylo tolik lidí, kteří ho měli rádi, že se nevešli do klášterního kostela,“ zdůraznili cisterciáci.¹¹⁵ 15. března 1999 odešel z kláštera P. Vojtěch Ivo Kvapil a stal se administrátorem farnosti Černice (okres Český Krumlov). Nadále však zůstal členem cisterciáckého řádu kláštera Vyšší Brod.¹¹⁶ V roce 2005 odchází Vojtěch Ivo Kvapil do Kněžského domova v Českých Budějovicích – Suchém Vrbném, kde prožil poslední léta svého života.¹¹⁷ Klášter se dočkal i jiné mimořádné události. Poprvé v dějinách zde proběhlo kněžské svěcení. 5. června byl P. biskupem Antonínem Liškou vysvěcen na kněze bratr Jan Justin Berka. Na kněžský život v řádu se připravoval osm let. Na tuto slavnost se

¹¹³ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod V*, s. 490.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 559.

¹¹⁵ Radek GÁLIS, Kněz se do kláštera vrátil dvakrát z internace: člen cisterciáckého řádu Xaver Švanda z Vyššího Brodu, který zažil nacistickou i komunistickou totalitu, by se 14. února dožil sta let.

In: *Českobudějovický deník*. 2015, 33, s. 10.

¹¹⁶ Tomáš PRAJER, *Dějiny cisterciáckého kláštera Vyšší Brod v první polovině 20. století*. České Budějovice: 2007, Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 78.

¹¹⁷ <https://www.cirkev.cz/archiv/090701-zemrel-p-vojtech-ivo-kvapil-ocist> [online] [cit. 2018-05-27].

opět sjeli cisterciáctví opati, převoři ze Strahova a Nových hradů, cisterciačky z Předklášteří¹¹⁸ u Tišnova, sestry ze Svatého Kopečka u Olomouce a další vzácní hosté z Německa, Polska. Celkově se v klášteře sešlo 40 kněží zblízka i zdaleka. Klerici z kláštera Heiligenkreuz, kde Jan Justin Berka studoval, přednesli Gregoriánský chorál, který podtrhl slavnostní atmosféru. O týden později pak v klášterním chrámu sloužil P. Justin svou primiční mši svatou. Během roku 1999 mniši vydali dvě čísla svého klášterního časopisu *Altovadum*. Jako v předcházejících letech se uskutečnila v klášterním kostele celá řada varhanních koncertů. Jeden z nejvýznamnějších byl koncert Evy Bublové, vítězky Pražského jara 1999, který byl současně přenášen Českým rozhlasem. Koncert se uskutečnil v rámci Mezinárodního hudebního festivalu Český Krumlov. 26. července se uskutečnil varhanní koncert profesora M. Novenka. Koncert byl součástí tradičního cyklu varhanních koncertů z jihočeských kostelů nad řekou Vltavou „Organum Hydraulicum.“ V klášterním kostele se uskutečnila i celá řada dalších koncertů jako například Benefiční varhanní koncert, pořádaný Vyšebrodským sdružením historickým na podporu okresní nemocnice nebo vystoupení chrámového sboru z Velešína a další. Halogenové reflektory, kterými od roku 1998 byly ozářeny hlavní části objektu kláštera, byly nahrazeny novými, speciálními, které osvětlují věž kostela, budovu opatství, východní a severní stranu kostela.¹¹⁹ V roce 1999 byla dovršena dlouhá oprava velké konventní budovy s celami.¹²⁰ Dne 11. 11. 1999 posvětil nově zrestaurovaný barokní konvent generální opat řádu Mauro Esteva Alsina.¹²¹ Toto obnovení klauzury bylo významným mezníkem v obnově klášterního života.¹²² Postupně se upravovaly i další prostory. Klášterní sbírky zůstaly otevřeny veřejnosti a v prelatuře zůstalo Poštovní muzeum.¹²³ Materiální obnova kláštera se však ukázala jako snadnější část. Snad proto, že to pro zúčastněné nebylo nic neznámého. Budování

¹¹⁸ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod V*, s. 559.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 560.

¹²⁰ <http://www.klasteryssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-27].

¹²¹ M. Buben, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s. 260-261.

¹²² <http://www.klasteryssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-27].

¹²³ M. Buben, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s. 260-261.

nové řeholní komunity bylo daleko náročnější.¹²⁴ Český astronom Miloš Tichý v roce 1999 z hvězdárny na Kleti na počest kláštera a města Vyšší Brod pojmenoval planetku (121089), kterou objevil právě v tomto roce.¹²⁵

4.11.2 Poštovní muzeum

V listopadu byla v Poštovním muzeu v Praze uspořádána výstava k 740. výročí založení kláštera nazvaná: „Vyšebrodské cisterciácké opatství-perla jihočeských klášterů.“ Vernisáže se zúčastnil papežský nuncius G. Coppa, opat Alberich, představitelé Vyššího Brodu a řada dalších významných osobností. Na vernisáži zpívali a recitovali sólisté Národního divadla. Návštěvníci se tak převážně formou fotodokumentace seznámili s historií, současným životem a posláním vyšebrodského kláštera. Výstava trvala do 22. února 2000. Poštovní muzeum bylo otevřeno návštěvníkům až začátkem května. Probíhaly v něm rozsáhlejší úpravy stálé expozice dějin pošty. Stávající exponáty byly nově uspořádány a některé nově označeny. 23. června byla v poštovním muzeu zahájena Výstava kreseb a plastik dětí z pobočky ZUŠ (Základní umělecká škola) v Kaplici.¹²⁶ Při vernisáži vystoupily děti z kaplické ZUŠ s hudebním programem. Koncem roku 1999 stěhovali pracovníci muzea jeden z kočárů a poštovní dostavník na opravu do Havlíčkova Brodu, kde byla obě historická vozidla připravována na plánovanou jarní výstavu do Prahy.¹²⁷

4.12 Významné události z dějin kláštera z roku 2000

V roce 2000 překročil počet návštěvníků 30 000. Z toho přes 12 000 turistů bylo z Francie. Klášter spolupracoval s C. K. Praha-Tour, která pravidelně podle předchozích dohod přivázela autobusy návštěvníků. V roce 2000 se podařilo dokončit rekonstrukci přízemí budovy konventu, pokračovala oprava střechy soudní budovy. Byla dokončena oprava kostelíka svatého Josefa. 8. května byl kostelík slavnostně vysvěcen budějovickým biskupem ThDr. Antonínem Liškou a předán tak k bohoslužebným účelům. Konaly se zde pravidelně středeční mše svaté pro děti. 29. července se uskutečnilo svěcení zvonů a jejich zavěšení ve věži klášterního chrámu. Klášter žil

¹²⁴ <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989> [online] [cit. 2018-05-27].

¹²⁵ <http://astronomia.zcu.cz/planety/planetka-121089> [online] [cit. 2018-05-30].

¹²⁶ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod V*, s. 560.

¹²⁷ Tamtéž, s. 561.

i svým vlastním duchovním životem. 15. srpna složili slavné sliby dva mniši – Bruno a bratr Tadeáš. 20. srpna prožili cisterciáci další slavnostní den, uskutečnila se obláčka dvou noviců, bratrů Václava a Štěpána. Dne 20. srpna 2000 se stal převorem kláštera Jan Justin Berka. V navrácení budov ani dalšího majetku nenastal žádný posun. Budovy dál chátraly v držení Pozemkového fondu. S lesy hospodařil stát.¹²⁸ V roce 2000 se konala generální kapitula cisterciáckého řádu v Římě. Původně se konala každoročně v Cîteaux, v prvním cisterciáckém klášteře. Generální kapitula je nejvyšším orgánem cisterciáckého řádu, vydává zákony a výnosy, které jsou závazné pro celý cisterciácký řád. Na generální kapitule se volí generální opat cisterciáckého řádu. Generální kapituly se účastní zástupci všech cisterciáckých klášterů. Generální kapitula se dnes koná většinou v Římě, jednou za pět let.¹²⁹

4.12.1 Klášterní zvony

Dne 29.7. 2000 posvětil českobudějovický biskup Liška tři nové zvony (jména zvonů – Josef, Alberich a Panna Maria).¹³⁰ Existence zvonů v klášteře má svou dlouhou historii. Podle dostupných pramenů měl klášter zvony již v roce 1536. Zvony byly zničeny při požáru 10. června 1709, ale během staletí se pořizovaly postupně zvony nové, takže před 1. světovou válkou jich měl klášter 7.¹³¹ V roce 1917 bylo pět těchto z těchto sedmi zvonů odevzdáno pro válečné účely. Teprve v roce 1927 byly tyto zvony nahrazeny novými, které odlila českobudějovická zvonařská firma Perner. Na klášterní věži, ale dlouho nevydržely. Když v roce 1941 němečtí fašisté zrušili cisterciácký klášter, byly zvony opět použity pro válečné účely. Klášter zůstal bez zvonů až do 29. července 2000, kdy se dočkal tří nových zvonů. Dodala je zvonařská firma Manoušek Zbraslav. Byla to jediná zvonařská dílna v Čechách. Podle vyjádření majitele firmy pana Petra Rudolfa Manouška, zvony z jeho firmy putují do celého světa. Slavnostní svěcení biskupem Antonínem Liškou a následné vyzdvižení zvonů za pomoci jeřábu sledovalo na 300 lidí, mezi nimi převládali především hosté z Rakouska a z Německa. Největší zvon je zasvěcen Panně Marii Vyšebrodské, zdobí jej reliéf Vyšebrodské

¹²⁸ Tamtéž, s. 624.

¹²⁹ https://de.wikipedia.org/wiki/Generalkapitel_des_Zisterzienserordens#2000_Rom [online] [cit. 2018-05-28]

¹³⁰ M. Buben, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, s. 261.

¹³¹ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod V*, s. 624.

madony. Reliéf prostředního zvonu představuje znak opata Albericha Siweka. Zvon je zasvěcen svatému Alberichovi. Nejmenší zvon náleží svatému Josefovi. Zvony jsou ulity z bronzu, mají hmotnost 380 kilogramů, 220 kilogramů, 180 kilogramů. Jsou laděny do tóniny Ais, Cis a F. Byly pořízeny především se sbírek rakouských a německých rodáků, ale přispěli i věřící z Čech a nechyběly ani finanční dary ze Spojených států amerických a Kanady. Poprvé se tóny zvonů rozezněly nad městem 29. července ve 22 hodin 45 minut, kdy byla dokončena jejich montáž.¹³²

4.12.2 Musica Altovada

Z nápadu pana J. Anderleho vzešla myšlenka dobročinných varhanních koncertů, jejichž výtěžek byl určen Dětskému domovu v Horní Plané k nákupu hudebních nástrojů. pan Anderle získal další spolupracovníky a zrodil se Vyšebrodský hudební festival Musica Altovada. Jeho pořadatelé byli: Vyšebrodské sdružení historické, Městský úřad Vyšší Brod, Cisterciácké opatství Vyšší Brod, Agentura Petra-Pohorská Ves, Dětský domov Horní Planá. Koncerty se konaly v chrámu Nanebevzetí Panny Marie v sobotu 1. 7., 8. 7., 22. 7., 5. 8., 19. 8. a 9. 9. Nejčastějšími účastníky byly sopranistky: Petra Sedláčková a Marie Bůžková. Na varhany hráli: Jaroslav Kohout, Iva Slancová. Závěrečný koncert celého hudebního festivalu byl uspořádán v rámci Dne evropského dědictví. Do programu bylo zařazeno i vystoupení dětí z hornoplánského dětského domova. Kromě tohoto cyklu varhanních koncertů se uskutečnil i tradiční koncert Michala Novenka v rámci akce Organum Hydraulicum. Tento varhanní týden na Vltavě se konal již po sedmé. 24. července se konalo ve vyšebrodském klášterním kostele vystoupení varhaníka, profesora Státní konzervatoře v Praze Michala Novenka. Dále byly na programu varhanní koncerty v Rožmberku nad Vltavou, v Přední Výtoni, v Českém Krumlově a ve Zlaté Koruně. Výtěžek koncertů byl věnován, jako každoročně, na opravu starých varhan.¹³³ Poslední varhanní koncert se uskutečnil dne 17. prosince. Zazněly na něm vánoční melodie slavných světových i domácích skladatelů v podání třeboňského varhaníka Jaroslava Kohouta a sopranistky Petry

¹³² Tamtéž, s. 625.

¹³³ Tamtéž, s. 623.

Sedláčkové. Výtěžek ze vstupného byl opět předán Dětskému domovu v Horní Plané.

134

4.12.3 Poštovní muzeum

Kromě obvyklých expozic se podílelo Poštovní muzeum na vydání zvláštních dopisnic při příležitosti Setkání historických vozidel. Dopisnice byly opatřeny zvláštním vyšebrodským razítkem, které zakoupilo město a dalo poště do užívání. Vstupenka na Setkání historických vozidel byla zároveň i vstupenkou do Poštovního muzea. V červnu poskytlo Poštovní muzeum své prostory na výstavu dětských prací výtvarného oddělení ZUŠ. Udělalo tím radost nejen malým výtvarníkům, ale i jejich rodičům a širší veřejnosti.¹³⁵

4.13 Významné události z dějin kláštera z roku 2001

Kromě pravidelných nedělních bohoslužeb, turistických prohlídek a pokračujících prací na záchraně bývalé soudní budovy se klášter připomněl veřejnosti i několika většími akcemi. 4. srpna dopoledne se uskutečnilo v Malšíně svěcení zvonů pro kostel svaté Markéty. Organizátorem slavnosti bylo Cisterciácké opatství Vyšší Brod ve spolupráci s bývalými německými obyvateli a obcí Malšín. Střecha kostela i věže získala novou krytinu, věž měla i novou pozlacenou kopuli, kostel měl nové dveře a zrekonstruované elektrické rozvody. Dovnitř kostela byly uloženy pamětní desky se jmény padlých ve 2. světové válce. Zvony vysvětil opat Alberich Siwek.¹³⁶ 4. srpna odpoledne opat Alberich Siwek v Horním Příсахově posvětil nový kříž, který potom hasiči vynesli na Kraví horu. Vztyčili a upevnili ho na místě původního kříže, který tam byl umístěn v roce 1901. Koncerty v klášteře navázaly na tradici Vyšebrodského festivalu vážné hudby – Musica Altovada.¹³⁷ Výtěžek těchto koncertů konaných 7. a 21. července a 4. a 18. srpna byl věnován Dětskému domovu v Horní Plané. 12. července vystoupil v klášterním kostele pěvecký sbor města Cách – Ensemble Musikuss, s duchovními zpěvy a spirituálem. 22. července v rámci akce Organum Hydraulicum rozezněl vyšebrodské klášterní varhany

¹³⁴ Tamtéž, s. 624.

¹³⁵ Tamtéž, s. 625.

¹³⁶ Tamtéž, s. 679.

¹³⁷ Tamtéž, s. 680.

profesor Novenko.¹³⁸ Třetí událostí bylo vydání pamětní mince a její předání do oběhu, po malé slavnosti v kapitulní síni kláštera dne 26. září.¹³⁹

4.13.1 Duch gotiky na vyšebrodské minci

Vernisážemi dvou zlatých pamětních mincí inspirovaných románskou rotundou ve Znojmě a raně gotickou částí vyšebrodského kláštera, zahájila v roce 2001 Česká národní banka svůj pozoruhodný projekt „Deset století architektury“. Rozhodla se tak oslavit nejvýznamnější architektonické památky na území českého státu a připomenout jejich nadčasový význam. V rámci tohoto projektu došlo mezi roky 2001 až 2005 k postupnému vydání deseti typů pamětních zlatých mincí v hodnotě dvou tisíc korun. Vernisáž vyšebrodské mince se uskutečnila v její emisní den, 26. září 2001, přímo ve vyšebrodském klášteře a byla spojena s regionální prezentací České národní banky v roce, kdy si centrální bankovníctví českého státu připomínalo 75. výročí. Ředitel peněžní sekce České národní banky Leopold Surga při prezentaci mince uvedl, že při výběru jednotlivých námětů pro tuto emisi banka úzce spolupracovala s Kanceláří prezidenta republiky a duchovními otci výstavy Deset století architektury. Komise České národní banky pro posouzení návrhů si kladla za cíl, aby předložené návrhy neustrnuly jen na jakémisi vnějším prepisu slohu té které stavební památky. Sledovala ambice vyšší – prostředky přiměřenými tomuto oboru sochařské tvorby připomínat i životní sloh a ducha doby, které vybrané památky symbolizují. Příkladem tohoto přístupu byl návrh vyšebrodské mince akademického sochaře Michala Vitanovského, který ve Vyšším Brodě řekl: „Když jsem si před časem prohlížel seznam témat edičního plánu pamětních mincí České národní banky, zaškrtoval jsem si náměty, které mě zaujaly okamžitě. Mezi ně patřila mince s námětem Vyššího Brodu, s námětem natolik emocionálně inspirativním, že jsem si pomyslel, že soutěžní návrh na ni se „udělá“ sám. Nemýlil jsem se. Pomohly mi samozřejmě konkrétní inspirační zdroje – samotný cisterciácký klášter a zejména jeho raná historie jako průsečík setkání dvou významných fenoménů: cisterciáckého řádu, který k nám z Francie přinesl ranou gotiku a později se podílel na vývoji vrcholné gotiky, a rodu pánů z Růže jako mecenáše vyšebrodského kláštera. Není tedy náhodou, že na minci jsou zastoupeny oba tyto

¹³⁸ Tamtéž, s. 681.

¹³⁹ Tamtéž, s. 680.

fenoménu – Vok z Rožmberka podle obrazu Mistra vyšebrodského oltáře a fragment kružby gotického okna zdejšího kláštera. Je dobré si uvědomit, že jestliže cisterciáci měli u nás velkého příznivce v králi Václavu II., jehož ztělesněním byl zbraslavský klášter, pak velké šlechtické rody v Čechách představované právě Rožmberky po sobě zanechaly tuto památku ve Vyšším Brodě.“ Dodejme, že podle návrhů akademického sochaře Vitanovského vedle vyšebrodské dvoutisícikoruny vydala Česká národní banka v roce 1990 minci s námětem svaté Anežky České, roku 1998 zlatou pětitisícikorunu k 650. výročí založení Univerzity Karlovy v Praze a další jiné. Vernisáž byla příležitostí připomenout naslouchajícím v kapitulní síni kláštera některé myšlenky, které se jakoby klenou nad samotným světem architektury. Ze zamyšlení historika umění PhDr. Jaromíra Procházky je možno v tomto smyslu připomenout následující slova: „Vztahy cisterciáků k českým zemím se objevují už na počátku 12. století, v průběhu doby se prohlubovaly. Tento řád přinášel do Čech jak architekturu, tak kulturu v různých podobách. První provizorní kostel vyšebrodského kláštera byl vysvěcen roku 1259, roku 1297 vznikl základ současného kostela. V první čtvrti 14. století došlo k vybudování presbytáře a příčné lodi kostela. Hlavní loď byla vystavěna v průběhu šedesátých až osmdesátých let 14. století. Stavební duch a vývoj byly složité a náročné. Řada stavebních fází přinesla vyšebrodskému klášteru život a klášter na oplátku přinášel život tomuto odlehlému kraji. Soudím, že nejdůležitější fází ve stavbě kláštera bylo vybudování kapitulní síně. Nebudu hovořit o jejím významu pro fungování kláštera, ale z pohledu kunsthistorika. Zde se poprvé vyskytl stavební prvek, který předznamenal další vývoj gotické architektury v Čechách. Oproti románským stavbám, které pracovaly s hmotným kamenným zdívkem určujícím prostor stavby, přišlo něco, co prostor odlehčovalo – klenba. Datování klenby kapitulní síně vyšebrodského kláštera se vkládá do období 1275–1300. Zásadní architektonický prvek, který je zde použit poprvé, je sklenutí klenby na jeden štíhlý sloup, zde ozdoben krásnou hlavicí s rostlinnými a živočišnými motivy, z níž vycházejí tři ramena. Staviteli se zde podařilo něco, co se později transformovalo do takzvané hvězdicové klenby. Jde o první příklad v české architektuře, kdy je stavba podřízena tomuto prostoru, nikoliv naopak. Hmota už neurčuje prostor, ale prostor určuje hmotu. Abychom si uvědomili celistvost počínu založení a fungování tohoto kláštera, připomenou, že vedle knihovny se 70 000 svazky, v níž se nachází na 1200 iluminovaných rukopisů, je tu galerie významná především

obrazy klasiků české barokní malby. I toto je součást kulturního dědictví, stejně jako deset deskových gotických obrazů Mistra vyšebrodského oltáře, které někdy kolem roku 1345 pro klášter objednal jeho velký příznivec a mecenáš Petr I. Vok z Rožmberka. Tyto obrazy představují velkou kapitolu dějin výtvarného umění na českém území, soustřeďujícího podněty přicházející z Francií, z Porýní, ale i ze severní Itálie, a přetvářeného do svébytného stylu s českými národními rysy. Zdejší prostředí také nutí k úvaze, že každý z nás se musí vyrovnat s okamžikem smrti. Mecenáši zdejšího kláštera věděli, že má-li ekonomická síla přetrvat, má-li mít schopnost je přežít, musí být dána do služeb společnosti – v tomto případě cisterciáckého řádu.“ Vydání vyšebrodské mince naznačilo, že v mnohém mohl tento akt přesahovat hranice světa numismatiky či sběratelství a že i exkluzivní mince se může dotýkat prostého života. To potvrdil převor vyšebrodského kláštera páter Justin: „My, kteří žijeme v tomto klášteře, se zde, v kapitulní síni, shromažďujeme jen při nejvýznamnějších událostech, k nimž patří volba opata, hlasování o přijetí nových členů řádu nebo při úmrtí někoho z nás. Na tomtéž místě, kde začínal pozemský život v klášteře, odchází za doprovodu modliteb spolubratří do království nebeského. Vernisáž zlaté mince byla pro klášter událostí velmi významnou.“ Duch gotiky byl na minci tak vystižen, že měl převor tak hlubokou radost, kterou ani slovy vyjádřit nemohl. Proto alespoň slovy převor Justin Berka poděkoval České národní bance: „Vzdávám poděkování České národní bance a jejímu guvernérovi (v roce 2001 byl guvernérem České národní banky Zdeněk Tůma) za podporu takového počínu. Náš národ se potřebuje obracet ke svým kořenům, aby obstál a mohl hledět do budoucnosti.“¹⁴⁰Mince byla ražena ze zlata o ryzosti 999 karátů, její průměr byl 20 mm, síla 1,4 mm. Její hrubá hmotnost byla 6, 222 gramů. Nominální hodnota je 2000 Kč. Minci bylo možné zakoupit v České národní bance a na dalších vybraných místech. V běžné kvalitě stála 3 317, 6 Kč. Ve špičkové kvalitě 3854 Kč. Guvernér České národní banky Zdeněk Tůma panu opatovi věnoval reprezentační knihu o mincích České národní banky, kterou opat uložil do klášterní knihovny. Při slavnosti bylo přítomno více hostů, byl mezi nimi i vyšebrodský starosta. Nemocného opata Albericha Siweka zastupoval převor Jan Justin Berka.¹⁴¹

¹⁴⁰Zdeněk TŮMA a kol., Duch gotiky na vyšebrodské minci: starobylý klášter ve zlatě. In: *Českokobudějovické listy*. 2001, 10(245), s 3.

¹⁴¹J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod V*, s. 680.

4.13.2 Klášterní pivovar

Během letních měsíců probíhaly stavební práce na klášterním pivovaru, jehož střešní plášť byl zcela v havarijním stavu. Práce se prováděly na základě nařízení vyšebrodského stavebního úřadu a Ministerstva kultury České Republiky. Pivovar spolu s hospodářskou částí kláštera měl ve vlastnictví stát a ve správě Pozemkový fond České republiky. Zajištění pivovaru proti povětrnostním vlivům provedla firma Památky a Fortel z Českého Krumlova.

4.13.3 Kostel svatého Bartoloměje

Zaměstnanci vyšebrodského kláštera provedli výkopy kolem zdí kostela, které mají sloužit k odvětrání zdiva. Zdivo stěn bylo značně zavlhlé. Jednalo se o rýhu po vnějším obvodu kostela hlubokou cca 50 centimetrů a širokou 40 centimetrů. Rýha byla odizolována a pečlivě zaštěrkována. Tím se mělo zabránit vzlínivosti vlhkosti do zdiva a tím i jeho poškození vodou a mrazem. Veškeré práce byly provedeny pod dozorem archeologa z Vlastivědného muzea v Českém Krumlově – paní Efenberkové.¹⁴²

4.14 Významné události z dějin kláštera z roku 2002

Po celý rok 2002 pokračovaly v klášterních budovách různé renovační práce. Podle převora Justina znamenaly tyto obnovitelské snahy neustálý problém s financemi. Opravu kláštera sice každoročně finančně podporoval stát, ale výše jeho dotace je jen kapkou v moři potřebných nákladů. Opravy se realizovaly hlavně z výdělku z návštěv turistů. V prvních letech obnovy přicházely finanční dary z ciziny, v roce 2002 se však zahraniční dárci začali orientovat na jiné země. Tak rozsáhlý komplex budov se jen těžko vzpamatovával z dlouhých roků devastace socialistického hospodaření. V roce 2002 byla dokončena velmi náročná oprava soudní budovy. Na opravu dostal klášter celou dotaci na regeneraci Městské památkové zóny ve výši 800 000 Kč, kterou městu poskytlo Ministerstvo kultury České republiky. Na soudní budově byla vyměněna celá střecha včetně dřevěné konstrukce krovu, který zachvátila dřevomorka. Souběžně s pracemi na soudní budově bylo nově natřeno 120 oken v galerii, poštovním muzeu a knihovně. Podařilo se provizorně zastřešit zahradní domek s gotickými prvky, který klášteru vrátil podnik Barvy-laky, který byl v likvidaci. Zahradní domek byl

¹⁴² Tamtéž, s. 668.

v dezolátním stavu. Na opravu soudní budovy se podílely firmy Jan Pekárek a DVS Ústí nad Labem. Okna natírala firma Ruschak Chvalšiny. Pro návštěvníky připravilo opatství v malé galerii výstavu o ženském cisterciáckém klášteře Porta Coeli v Tišnově u Brna. Ve velké galerii byla vystavena díla českých barokních mistrů, která získal klášter zpět v rámci restitucí. Cisterciáci pokračovali v rekonstrukci svého kostela v Malšíně. V roce 2001 byl zrekonstruován exteriér, v roce 2002 upravili liturgický prostor. Kostel byl vymalován. Obnovu oltáře zabezpečila dílna akademického malíře Hamsíka.¹⁴³ Po celou turistickou sezónu byl klášter přístupný turistům. Opatství mělo uzavřené smlouvy s cestovními kanceláři, které zprostředkovávaly návštěvu kláštera zahraničním turistům. V roce 2002 to byly kanceláře: Praha Tour s.r.o., Ameri Prague, Welcome service Austria, Romantic Tour, Wolf Praha a Elite Tours Wien. Mimo sezónu byl návštěvníkům umožněn vstup po předchozí dohodě. Vstupné pro dospělé bylo 60 Kč, pro studenty a důchodce 40 Kč, pro děti do 10 let zdarma. Turistická sezóna byla ovlivněna v roce 2002 povodněmi, které postihly nejen Českou republiku, ale i Německo, Francii a další země. Sám klášter byl zasažen povodní v klášterní zahradě. Tu mělo sice dlouhodobě pronajatou město, ale cisterciáci se spolupodíleli na jejím vyčištění a znovu zprovoznění. Klášterní rybníček, v němž velká voda protrhla hráz, byl v majetku Pozemkového fondu a opravy se do konce roku 2002 nedočkal. V klášterním kostele se uskutečnila řada varhanních koncertů, pro které své prostory klášter propůjčoval zdarma. Propagaci kláštera a různé formy pomoci se věnuje i sdružení příznivců kláštera Ora et labora. Ze zajímavých hostů, kteří v roce 2002 navštívili klášter lze uvést: skupinu knihovníků významných univerzit z USA (pod vedením hlavního knihovníka New York University), guvernéra České národní banky Zdeňka Tůmy (s bankovní radou a členy rodin), slovinského velvyslance Dr. Prelovšjaka, manželku francouzského velvyslance (s doprovodem), biskupa Luthe z Essenu, biskupa Paďoura, Davida Ebena s rodinou a další. Patřil mezi ně i kanovník P. Irsigler – rodák z Malšína, který finančně pomáhal při opravě kostela v Malšíně. 3. 4. 2002 se uskutečnilo v prostorách kláštera setkání hejtmanů. Jihočeský hejtman Jan Zahradník a hornorakouský hejtman Dr. Josef Pühringer se sešli v rámci přeshraniční spolupráce a jejich zájem se soustředil na vyšebrodský klášter. P. Justin je provedl klášteřem

¹⁴³ Jitka DAŇKOVÁ, *Kronika města Vyšší Brod VI. díl (2002-2013)*. Městský úřad ve Vyšším Brodě, s. 41.

a umožnil jim shlédnout vzácné památky jako např. Závišův kříž. Z iniciativy obou hejtmanů za účasti P. opata Albericha, vyšebrodského starosty Dr. Pechláta a dalších byl založen¹⁴⁴ Spolek pro obnovu kláštera. Jeho předsedou za rakouskou stranu je Dr. Ackebauer, generální ředitel společnosti Voest Alpine. Jeho členy je mnoho významných osobností z Horního Rakouska. Při té příležitosti Dr. Pühringer oznámil finanční pomoc na obnovu bývalé administrativní budovy v hodnotě 100 000 eur, rozloženou na tři roky. Ihned započala projekce plánů na přeměnu této budovy ve výstavní galerii jihočeských a rakouských umělců a zázemí pro návštěvníky kláštera.¹⁴⁵

4.14.1 Poštovní muzeum

Poštovní muzeum bylo otevřeno po celou turistickou sezónu. Při Setkání historických vozidel bylo již tradičně vydáváno příležitostné razítko a dopisnice. V červnu posloužily vstupní prostory muzea velmi zdařilé výstavě prací dětí z výtvarného oddělení ZUŠ.¹⁴⁶

4.15 Významné události z dějin kláštera z roku 2003

Klášter se v roce 2003 dočkal dalších oprav. Akademický malíř Jiří Čech s kolektivem provedl renovaci fresky na fasádě bývalé renesanční lékárny. Freska byla restaurována v osmdesátých letech, ale od té doby voda barokní přemalbu smyla, a navíc odkryla renesanční vrstvu. Restaurátoři renesanční fresku pokryli štukem a na něj malíř namaloval původní podobu barokní fresky.¹⁴⁷ Fasáda bývalé lékárny vyšebrodského kláštera byla renovována v září roku 2003.¹⁴⁸ Rekonstrukce začala také v bývalé administrativní budově. Ta už byla v havarijním stavu. Podlaha byla vytrhaná, elektroinstalace žádná. Finanční prostředky vystačily na práce v polovině budovy. Během oprav se vyskytly různé komplikace. Zajímavé pozůstatky zdiva zkoumaly archeologové a vše bylo konzultováno s památkáři. Velkým problémem se ukázaly také vodní kanály, jimiž protéká veškerá dešťová voda. Původně se vědělo o třech, ale během oprav narazili pracovníci na další čtyři.¹⁴⁹ Stavební technik vikariátu Český

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 42.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 43.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 41.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 88.

¹⁴⁸ E Beneš, M. Prášil, Administrativní budovu kláštera zachránily peníze z Rakouska, s. 11.

¹⁴⁹ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 88.

Krumlov Eduard Beneš v roce 2003 odhadoval celkové náklady na opravu administrativní budovy na deset milionů korun. Dle plánu z roku 2003 mělo z budovy vzniknout jakési nástupní centrum, ze kterého by začínaly prohlídky komplexu. Všechny opravy byly financovány z prostředků rakouského Spolku pro obnovu kláštera, který byl velmi aktivní. V roce 2003 získal například 100 000 eur na obnovu této administrativní budovy.¹⁵⁰ Kromě těchto prací začali cisterciáci s opravou gotického opevnění kláštera. Část byla demontována a z původního materiálu byla znova postavena. Na stavbu opevnění získal klášter od Krajského úřadu České Budějovice grand ve výši 380 000 Kč. 19. září 2003 měli v klášteře svátek. Za přítomnosti představitelů rakouského Spolku na obnovu kláštera, paní starostky a dalších hostů vysvětil opat vyšebrodského kláštera P. Alberich Sivek opravenou kašnu s novou soškou sv. Leopolda. Poprvé po mnoha letech vytryskla z kašny voda. Původní sochu rozstříleli vojáci československé armády, když v 50. a 60. letech v klášterních budovách sídlili. Kašna i socha sv. Leopolda jsou dílem akademického sochaře Richarda Rudovského. Restaurátorské práce na kašně financovala dolnorakouská vláda. U kašny byla instalována tabulka s informací v německém jazyce, oznamující, že oprava byla provedena z prostředků rakouské památkové¹⁵¹ péče. V klášteře v roce 2003 pokračovala tradice dobročinných varhanních koncertů Musica Altovada. Výtěžek ze vstupného byl předán Dětskému domovu v Horní Plané. Kromě těchto koncertů hostil klášter i další umělce. Např. 10. 7. 2003 předvedla své umění hry na flétnu česká flétnistka Lenka Baarová. 12. 7. 2003 v chrámu Nanebevzetí Panny Marie zazněl koncert belgické flétnistky a německé cimbalistky. Byl to jeden ze tří koncertů v Evropě, další byly v Pasově a Salcburku. V klášteře také vystoupil polský umělec Waldemar Krawiec. V předvánočním koncertu se představily děti z hudebního oddělení ZUŠ pod vedením pana učitele Leo Schwarze. V únoru natáčela v klášteře rakouská televize ORF (Österreichischer Rundfunk) seriál o významných světových rukopisech. V sezóně od dubna do října 2003 byl klášter hojně navštěvován našimi turisty i zájezdy zájemců z ciziny.¹⁵²

¹⁵⁰ E Beneš, M. Prášil, Administrativní budovu kláštera zachránily peníze z Rakouska, s. 11.

¹⁵¹ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 88.

¹⁵² Tamtéž, s. 89.

4.16 Významné události z dějin kláštera z roku 2004

Život v cisterciáckém klášteře probíhá ve třech hlavních oblastech. Oblast duchovní obsahuje každodenní modlitební povinnosti všech členů konventu, mši svatou a náboženské vzdělávání. Každou neděli je mše svatá určená i veřejnosti. Také všechny obřady o hlavních svátcích, Velikonocích i Vánocích zajišťuje klášter. Páter opat Alberich Siwek, sloužil nedělní mše svaté také v Přední Výtoni, Rožmberku nad Vltavou a několikrát v roce také ve Svatém Tomáši. Rok 2004 zahájili cisterciáci v klášteře slavnostní mši svatou. Koncem roku 27. prosince složil bratr Štěpán v kapitulní síni slavné mnišské sliby podle Řehole svatého Benedikta. Druhou oblastí života kláštera jsou práce na obnově a údržbě budov. Nejde jen o zajišťování vlastních prací, jednání s firmami. Hlavní starostí je získávání potřebných finančních prostředků. Velkým pomocníkem je klášteru: Spolek pro obnovu cisterciáckého kláštera Vyšší Brod se sídlem v Linci, který od svého založení v roce 2002 získal již řadu sponzorů- 37 firem a institucí (z toho pouze 2 působící v České republice). Finančně pomáhá klášteru i Jihočeský krajský úřad. Po celý rok 2004 pokračovala rekonstrukce bývalé administrativní budovy, kde vznikaly výstavní prostory. První výstava se měla uskutečnit v příštím roce, ke 200. výročí narození Adalberta Stiftera. Na jejích přípravách se podílela vláda Horního Rakouska, Jihočeský krajský úřad, Spolek pro obnovu kláštera i občanské sdružení přátel kláštera. Na české „straně“ byli pořadateli výstavy Ing. K. Lauterbachová a Mgr. J. Franc. Od ledna do května 2004 probíhaly intenzivní práce na zbudování galerie soch a oltářů v prostoru tzv. goticko-secesní kaple. Práce zahrnovaly celkovou rekonstrukci této kaple, oltáře, restaurování zdevastovaných soch, novou instalaci osvětlení, secesní lustry byly rovněž restaurovány. Mimo 15 barokních soch, které zde byly umístěny, byly poprvé vystaveny dva gotické oltáře a gotická plastika, které do té doby byly v depozitáři. Dále pokračovala rekonstrukce fasád bývalé lékárny. V srpnu 2004 byla dokončena západní a východní část z finančních prostředků kláštera a rakouského spolku. Z prostředků Ministerstva kultury ČR a kláštera byla rozbouraná část hradeb, která byla narušena při povodních v roce 2002, znovu postavena z původních kamenů a s hlubšími

základy.¹⁵³ V Roce 2004 byl zrekonstruován odvodňovací systém kanalizace na nádvoří před Poštovním muzeem. Práce financoval klášter. Dokončena byla restaurace oltářního obrazu Panny Marie Nanebevzaté v klášterním kostele. Práce provedli bratři Hamšíkové z Prahy. Na finančním zajištění se podílel klášter, rakouský spolek a grant Jihočeského krajského úřadu. 28. 5. 2004 se v klášteře Wilhering uskutečnilo setkání rakouských sponzorů, politických a církevních představitelů. Setkání se účastnil rakouský hejtman, jihočeský hejtman Jan Zahradník, opati z rakouských klášterů, starostové Vyššího Brodu a Wilheringu. Kromě jiného zde byl představen film o klášteře Vyšší Brod a činnosti Spolku klášterních přátel z Rakouska. Po celou turistickou sezónu 2004 byl klášter přístupný turistům. Péče o klášter, je třetí důležitou oblastí. V tomto roce si klášter prohlédlo 29 800 návštěvníků z ČR i zahraničí. V červenci a srpnu, také v září poskytl klášter prostor pro koncerty duchovní hudby. Klášter navštívila řada významných osobností. Velmi často pobýval v klášteře jednatel Spolku pro obnovu kláštera pan Zerbst. 21. 5. zavítala do kláštera manželka českého premiéra Valerie Špidlová spolu s manželkou slovenského premiéra paní Dzurindovou a manželkami velvyslanců obou států s doprovodem. Zúčastnili se slavnostní vernisáže restaurovaných soch a oltářů, prohlédli si knihovnu i klášter. Následovalo pohoštění a přijetí delegace opatem Alberichem. Na třídenní pobyt zavítal do kláštera také biskup českobudějovické diecéze. P. Paďour. Řada hostů byla přítomna také slavnostnímu složení mnišských slibů bratra Štěpána. Do prací v klášteře jsou zapojováni všichni členové konventu, většinou mají své specifické úkony- např. br. Štěpán zajišťoval průvodcovské služby apod. Největší tíha starostí ležela ale na P. Justinovi.¹⁵⁴ Krajský soud 27.3.2004 potvrdil rozhodnutí Okresního soudu v Českých Budějovicích, kterým byl pro nedůvodnost žaloby zamítnut návrh Cisterciáckého opatství ve Vyšším Brodě, aby bylo určeno, že je vlastníkem nemovitostí na rohu Lannovy třídy a Senovážného náměstí v Českých Budějovicích, kde dnes sídlí Integrovaná střední škola cestovního ruchu.¹⁵⁵ Cisterciáci žádali o tuto školní budovu na Senovážném náměstí v Českých Budějovicích již v roce

¹⁵³ Tamtéž, s. 149.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 150.

¹⁵⁵ Vladimír MAJER, Budovu školy na rohu Lannovky cisterciáci nedostanou. In: *Českobudějovické listy*. 2004, s. 20.

2003, kdy opatství v žalobě na Jihočeský kraj uvedlo, že tyto nemovitosti vlastní nepřetržitě od konce sedmnáctého století.¹⁵⁶

4.16.1 Poštovní muzeum

Začátek roku 2004 byl poznamenán nebývalým ruchem, protože přestavba výstavního sálu Poštovního muzea se dostala do závěrečného kola. Nové pojetí sálu, který je věnován současnému podniku Česká pošta, navrhl stálý spolupracovník muzea architekt Lukas. Realizace se ujal truhlář Cisterciáckého opatství p. L. Krutský za vydatné pomoci¹⁵⁷ údržbáře L. Křižana. Prostor sálu byl rozčleněn na tři samostatné prvky. Dominantou sálu je rozsáhlé podium, na kterém je naaranžována scénérie poštovního přepravního uzlu, celá škála současných poštovních uniforem včetně pracovních obleků technických zaměstnanců. Na stěnách je na barevných panelech pořízených počítačovou technikou znázorněna základní organizační struktura státního podniku Česká pošta. Jsou ukázány také produkty, které Česká pošta nabízí veřejnosti. Celá série je zakončena elektronickým informačním panelem, který poskytuje veškeré dostupné informace o poštovních službách. Tento elektronický panel je založen na bázi webové sítě. Celá nová struktura sálu byla ukončena malým imaginárním projekčním sálem s velkou plazmovou obrazovkou, na níž je připojen DVD přehrávač ovládaný z kanceláře průvodce. Průvodce volí filmy z muzejní filmotéky podle složení a zájmu návštěvníků. Nový sál byl otevřen 1. dubna 2004 na zahájení turistické sezóny. Otevření předcházely pravidelný jarní úklid, který probíhal po celý měsíc březen. Byly při něm důkladně ošetřeny krásné dřevěné podlahy. Velká pozornost byla věnována také konzervování exponátů. V roce 2005 navštívilo muzeum 4000 návštěvníků, mezi nimiž nechyběli ani cizinci. Sezóna byla v roce 2004 ukončena o měsíc dříve než obvykle, protože začátkem října 2004 začalo plánování malování celého objektu a úprava pohledu ve výstavním sále známkové tvorby a v kancelářích. Malování provedla firma Ruschak z Chvalšín, výměnu pohledu pan Petr Jiráček z Vyššího Brodu a pokládku kobereců p. Martin Plečer z Hrudkova.¹⁵⁸

¹⁵⁶Vladimír MAJER, Radek ŠÍMA. Cisterciácké opatství požaduje školní budovu na Senovážném náměstí, stát (málem) zaspal. In: *Českokobudějovické listy*. 2003, s. 20.

¹⁵⁷J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 150.

¹⁵⁸Tamtéž, s. 151.

4.17 Významné události z dějin kláštera z roku 2005

První polovina roku 2005 byla zcela ve znamení příprav na výstavu ke 200. výročí narození Adalberta Stiftera, kterou ve spolupráci s klášteřem pořádal Jihočeský kraj a Spolková země Horní Rakousko. K tomuto účelu byly zrekonstruovány a zpřístupněny unikátní gotické sklepy pod budovou opatství, dnes Poštovního muzea. Pokračovalo se také na částečné opravě interiérů bývalé administrativní budovy, kde se výstava konala. Dokončovala se celková rekonstrukce oken a elektro-instalace. Na upraveném nádvoří bylo do kašny sv. Leopolda vmontováno elektrické čerpadlo, aby fontána tryskala rovnoměrně. V klášteři se pravidelně scházel tým organizátorů výstavy, který byl složen ze zástupců kláštera, Jihočeského krajského úřadu, Zemské vlády Horního Rakouska. 17. června 2005 se uskutečnila v barokní knihovně vernisáž výstavy o železnici z Rybníka do Lipna, u jejíhož zrodu v roce 1911 stál klášter. Také nyní při uvedení trati po rekonstrukci do provozu přišli zástupci ČD (České dráhy) do kláštera, kde hejtman Jihočeského kraje a nejvyšší představitelé ČD spolu¹⁵⁹s P. opatem Alberichem podepsali Pamětní list. V sobotu 26. června byla na nádvoří slavnostně zahájena výstava k 200. narození Adalberta Stiftera „Růže a meč – Vítek“ za účasti hejtmana Jihočeského kraje Jana Zahradníka a Dr. Pühringera, opatů z Vyššího Brodu a Wilheringu, starostů okolních obcí a Bad Leonfeldenu a dalších vzácných hostů. Výstava byla otevřena do 31. října. Hlavním cílem výstavy bylo seznámit veřejnost s dílem A. Stiftera¹⁶⁰ Výstava byla zaměřena na jeho vztah k jižním Čechám a Rožmberkům a byla doplněna obrazy Rožmberků z klášterní sbírky.¹⁶¹ Výstavu navštívilo více než 4000 návštěvníků. Dále v roce 2005 pokračovaly opravy střeš a okapů na kostele a konventu. Na vytápění konventu byly instalovány nové elektrické kotle. Byla dokončena rekonstrukce a pozlacení 12 taburetů (křesel) v presbytáři kostela. Turistická sezóna opět dala možnost cca 30 000 turistů uvidět nádheru barokní knihovny, galerie a gotického kostela.¹⁶² Nejstarší část cisterciáckého kláštera zpřístupnili mniši právě o turistické sezóně roku 2005. Lidé poprvé nahlédli do podzemí kláštera, a sice do dvoupodlažních gotických sklepů. „Je to unikát,“ uvedl páter Justin

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 207.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 208.

¹⁶¹ Zuzana KYSELOVÁ, Cisterciáci v klášteři otevřou nové prostory. In: *Českobudějovické listy*. 2005, s. 9.

¹⁶² J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 208.

Berka. Gotické sklepy pod opatstvím tvoří rozsáhlá prostranství.¹⁶³ V letních měsících často přicházeli poutníci z různých zemí, aby se v klášterním kostele zúčastnili bohoslužeb. 16. května 2005 se dožil významného životního jubilea 85 let – opat Alberich. Stále byl v činné službě, sloužil nedělní mše svaté v Přední Vítoňi a Rožmberku, občas též ve Svatém Tomáši. V červenci 2005 cisterciáci u příležitosti 200. výročí A. Stiftera slavnostně otevřeli první patro rekonstruované administrativní budovy. P. Justin – převor kláštera se ve dnech 1.9.–13.9. 2005 zúčastnil generální kapituly v Římě. Bylo to setkání s výměnou zkušeností se zástupci cisterciáckých klášterů celého světa. Při této příležitosti byl přijat papežem Benediktem XVI. Daroval mu obraz Panny Marie Vyšebrodské. Papež mu sdělil, že o vyšebrodském klášteře slyšel už jako malé dítě, neboť pochází z blízkého Bavorska. Označil klášter za prastaré duchovní centrum. P. Justinovi udělil požehnání, které bylo určeno i všem obyvatelům kláštera Vyššího Brodu.¹⁶⁴

4.18 Významné události z dějin kláštera z roku 2006

Jako obvykle zahájili v klášteře nový rok slavnostní bohoslužbou. Byl to již šestnáctý rok obnovy klášterního života po jeho čtyřicetiletém přerušení. Začátek roku poznamenala tuhá zima s nebývalou sněhovou nadílkou. V rajské zahradě se vytvořila dvoumetrová hromada sněhu, která postupně roztála až v květnu. Část střech tíží sněhu nevydržela a prolomila se. Zvláště byla ohrožena střecha nad barokní knihovnou. Včasným zásahem speciální firmy Sysel Praha nedošlo k poškození fresek knihovnických sálů a knihovni chodby. Byl poškozen také krov nad Poštovním muzeem. Po jednání s příslušnými orgány – Národním památkovým ústavem a Stavebním úřadem byly zahájeny zabezpečovací práce. Oprava těchto střech vzhledem k počasí mohla být zahájena teprve v květnu 2006. Byla provedena zcela nová výměna pozednic, krytiny nad knihovnou, gotickou chodbou, Poštovním muzeem a kočárovnou. Opravné práce potřeboval také presbytář kostela s kaplí Panny Marie a svatého Benedikta – byl zcela vyměněn okapový systém. Celá práce na střechách trvala až do konce listopadu. Pak byla pro nepřízeň počasí a nedostatek financí přerušena. Nejkritičtější místa, ale byla dokončena. Celkové náklady na tyto práce činily cca 3 miliony Kč. Další velkou

¹⁶³ Zuzana Kyselová, *Cisterciáci v klášteře otevřou nové prostory*, s. 9.

¹⁶⁴ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 208.

stavební akcí bylo pokračování rekonstrukce bývalé administrativní budovy na návštěvnické centrum. Byly v něm dokončeny nové toalety, kavárna, prodejna vstupenek a suvenýrů a ústřední topení. Tím se vytvořilo důstojné zázemí pro návštěvníky kláštera. Finanční prostředky byly získány z Evropské unie, Ministerstva kultury České republiky, kláštera. Rekonstrukce si vyžádaly 7 000 000 Kč. V roce 2006 navštívilo klášter 26 890 turistů. V letní sezóně 2006 se uskutečnilo také několik koncertů v klášterním kostele. Během podzimu byla dokončena oprava fasád bývalé administrativní budovy, ale na stěnách zůstaly vlhké skvrny, které hrozily v případě mrazů opadáním. Uskutečnily se také opravy schodiště u bývalé lékárny firmou PO-Stav. Náklady na opravu schodiště se vyšplhaly na 650 000 Kč. Klášter také navštívila řada významných osob. 16. května 2006 přijel do Vyššího Brodu ministr kultury České republiky p. Mgr. Vítězslav Jandák. 26. června byla zahájena výstava¹⁶⁵ nové expozice v Poštovním muzeu za přítomnosti náměstka generálního ředitele České pošty a řady dalších hostů. 16. června proběhly oslavy 60 let kněžství patera opata Albericha za účasti mnoha věřících a opatů ze zahraničí. 18. června navštívil klášter apoštolský nuncius arcibiskup Diego Causer. Byl velmi překvapen krásou kláštera. 3. listopadu se sešla klášterní valná hromada Spolku pro obnovu kláštera z Lince, kde byla klášteru přislíbena další pomoc. 18. prosince na pozvání patera opata a pana převora navštívil klášter pan starosta M. Zálešák v doprovodu místostarosty Kovačíka. Klášterem je provedl Mgr. Jiří Franc. V roce 2006 zemřel v Německu poslední předválečný vyšebrodský mnich pater Froxim Fayer.¹⁶⁶

4.18.1 30. výročí otevření Poštovního muzea

K této příležitosti 20. června otevřela Česká pošta novou expozici nazvanou Pošta v proměnách času v 16.–18. století. Na slavnostní vernisáž a oslavu výročí založení vyšebrodského Poštovního muzea byla pozvána celá řada významných hostů, mezi nimi byli také pracovníci, kteří se o založení muzea zasloužili, zástupci Cisterciáckého opatství Vyššího Brodu, paní starostka a další. Výstava zdůrazňovala nejdůležitější témata vývoje poštovních služeb a poštovní přepravy. Vedle panelových výstavních ploch mohli návštěvníci shlédnout mnoho zajímavých exponátů – repliku poštovního

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 281.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 282.

vozu ze 16. století, interiér poštovního úřadu z 18. století, z první republiky, z 2. světové války i z období pošty za socialismu. Expozice zabrala přízemí i první podlaží budovy. Pro návštěvníky bylo připraveno bohaté pohoštění.¹⁶⁷

4.19 Významné události z dějin kláštera z roku 2007

Počet mnichů v klášteře se nezměnil, bylo jich sedm, z toho dva kněží. 23. května byl jmenován administrátorem kláštera P. Justin – převor. Opat Alberich vykonával funkci opata 11 let, generální opat jeho rezignaci přijal.¹⁶⁸ Poté se vrátil Alberich Siwek do Wąchocku, kde strávil poslední část života.¹⁶⁹ 2. února se vyšebrodští cisterciáci zúčastnili setkání řeholníků v klášterním kostele na Piaristickém náměstí v Českých Budějovicích. Sešli se s řeholníky a řeholicemi českobudějovické diecéze – z Lomce, Kájova i Dobré vody u Nových Hradů. V klášterním kostele Nanebevzetí Panny Marie byly slouženy nedělní mše svaté pro veřejnost. Také velikonoční obřady a vánoční půlnoční mše svatá jsou určeny nejen klášternímu společenství, ale i veřejnosti. Pan opat s místním jáhnem p. Jos. Daňkem zajížděli každou neděli a ve významné svátky sloužit mše svaté do Přední Výtoně a Rožmberka nad Vltavou. Vedle náboženské činnosti klášter pokračoval v pracích na obnově klášterních budov. Dokončeno a otevřeno bylo návštěvnické centrum včetně sociálního zázemí v přízemí administrativní budovy. Na konci téhož křídla budovy byl v 1. patře zřízen byt pro rodinu zaměstnance kláštera p. Lukáše Krutského, která se přestěhovala z místní fary. Ve druhé části budovy je v přízemí kavárna Caffè Convento, kterou provozují bratři Jiří a Lukáš Francovi-majitelé Hotelu Šumava ve městě. V 1. patře je seminární místnost, která byla využita pro různá zasedání – např. Českokrumlovské hospodářské komory nebo setkání farníků s přáteli z Rakouska a podobně. Ve výběrovém řízení na opravu střechy klášterního kostela Nanebevzetí Panny Marie uspěla firma SDK Ústí nad Labem. Celková částka opravy byla stanovena na 18 000 000 Kč. Část krovu byla v havarijním stavu, neboť byla napadena dřevomorkou. První etapa rekonstrukce střechy byla dokončena v prosinci 2007 a stála 5 000 000 Kč. Tyto finanční prostředky byly z části získány z dotace Ministerstva kultury České republiky a z části hrazeny

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 280.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 341.

¹⁶⁹ http://www.zisterzienserlexikon.de/wiki/Siwek,_Alberich [online] [cit. 2018-03-04]

klášterem. V letních měsících probíhala přestavba zimní kaple v 1. poschodí. Šlo o rozšíření prostoru tak, aby mohla sloužit většímu počtu věřících. Zednické práce provedla firma Hrtus – Vyšší Brod, truhlářské práce pan Skipala a klášterní truhlář pan Krutský. Celková cena přestavby byla 500 000 Kč i s novým elektrickým vedením a osvětlením kaple, které zajistila firma REMTA Loučovice a firma Syrový České Budějovice. Dále pokračovala rekonstrukce fasády na administrativní budově,¹⁷⁰ oprava kanalizace a střechy, která slouží Poštovnímu muzeu. V podzimních měsících byla položena nová dlažba z kamenů v prostoru před vchodem do galerie a do kostela. 1 300 000 Kč za tyto práce uhradil z největší části Spolek pro obnovu kláštera. V roce 2007 zahájil klášter turistickou sezonu v nově vybudovaném návštěvnickém centru. Návštěvníky vítala nová prodejna vstupenek, suvenýrů, křesťanské literatury a předmětů a také velký výběr pohlednic. Veškerý turistický provoz zajišťuje z pověření kláštera pan Jaroslav Čása – bývalý kastelán hradu Rožmberk. Pan Jaroslav Čása se projevil jako iniciativní a podnikavý pracovník, který vychází vstříc návštěvníkům a věnuje pozornost potřebné propagaci i do zahraničí. Prodloužila se i otevírací doba, která je od 9:30 hodin s poslední prohlídkou od 16:30 hodin. Prohlídky běžně probíhaly v češtině, němčině, angličtině. Pro ostatní cizince byly k dispozici texty s popisem prohlídkové trasy. Prohlídka trvala přibližně hodinu a byla vždy s průvodcem. Nezapomnělo se ani na místní občany. Cisterciácké opatství je pozvalo k návštěvě kláštera dne 7. října za zvýhodněných podmínek. Pro dospělé stála vstupenka 60 Kč za osobu, děti, studenti a senioři měli vstup zdarma. Pro dospělé byl v ceně také košť klášterní medoviny. Prohlídku zdarma mají též každoročně koncem června děti 1. a 2. třídy ZŠ. V roce 2007 navštívilo klášter 30 000 platících návštěvníků. V roce 2007 prožil klášter dvě velké slavnosti. Ve výroční den založení cisterciáckého kláštera ve Vyšším Brodě – 1. června – byla slavnostně otevřena klášterní kavárna. Zároveň ji také spolu s Informačním centrem vysvětil P. Alberich Siwek. Slavnosti se zúčastnil také pan starosta Zálešák a řada dalších hostů. K příjemné atmosféře pozdního odpoledne přispěla svým vystoupením hudební skupina pana Lukáše Krutského. Součástí slavnosti byla historická a kunsthistorická přednáška „K interpretaci barokního obrazu pořízeného k 500. výročí založení kláštera ve Vyšším Brodě.“ Vstupné bylo

¹⁷⁰ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 341.

dobrovolné. Jeho výtěžek byl věnován na opravy kláštera. Přednášku mel pan Mgr. Jiří Franc. Kromě jiného v ní zdůraznil, že jde o zajímavý příklad umělecky-programového ztvárnění hluboké mystiky cisterciáckého řádu s úzkou regionální vazbou k vyšebrodskému klášteru. Druhá a svým rozsahem větší slavnost proběhla v neděli 5. srpna. Před klášterní branou byl vysvěcen mariánský sloup, pocházející¹⁷¹ z barokního období. Na sloupu je umístěna renovovaná socha Panny Marie Immaculaty. Restaurátorské práce sloupu a sochy provedl akademický sochař a restaurátor Lukáš Hosnedl. 150 000 Kč na restaurátorské práce věnovali někdejší němečtí obyvatelé Vyššího Brodu. Na úhradě oprav se podílelo také Sdružení na podporu cisterciáckého kláštera se sídlem v Horních Rakousích. Sloup slavnostně vysvětil za přítomnosti mnoha hostů převor kláštera páter Justin a rakouský kněz Hubert Irsigler. Během tohoto roku byl klášter svědkem různých dalších událostí. V červenci v prostorách návštěvnického centra byla instalována výstava výtvarných děl lidí postižených Downovým syndromem, kteří jsou ve sdružení Ovečka v Českých Budějovicích. Velmi zajímavé byly obrazy pana Jiřího Šedivého, který v roce 2002 získal hlavní cenu nadace Olgy Havlové. V letních měsících probíhal v klášterním kostele cyklus varhanních koncertů. Jejich návštěvnost, bohužel, nebyla moc vysoká. Více návštěvníků měly předvánoční koncerty pěveckých sborů – 19. 12. z Horní Plané a 28. 12. z Kaplice. 5. října zasedala valná hromada Sdružení pro obnovu kláštera. Během čtyř posledních let obstaralo Sdružení pro obnovu kláštera 10 zdárně dokončených renovačních projektů v klášteře. Nejdůležitějším z nich bylo zřízení návštěvnického centra. Vedle sdružení investoval do oprav také český stát, Jihočeský kraj, Evropská Unie, Německo-český fond budoucnosti i samotný klášter. Sdružení má sídlo v Puchenau u Lince. Jeho členy jsou význačné hornorakouské podnikatelské subjekty, ale také několik českých firem, rakouské kláštery, diecéze Pasov i soukromé osoby z pěti států – Rakouska, České republiky, Německa, Kanady a Brazílie. Valná hromada, kromě jiného projednala a schválila další projekty. 8. listopadu navštívil město i cisterciácký klášter poslanec Vítězslav Jandák. Ještě v době, kdy byl ministrem kultury ČR, zajistil klášteru dotaci přesahující 3 000 000 Kč. Přišel se podívat, jak byly prostředky využity a byl

¹⁷¹ Tamtéž, s. 342.

spokojen.¹⁷² 12. 7. 2007 vypukl v bývalém klášterním pivovaru požár. Oheň ohlásili svědci hasičům v 15.34 hodin. „Bratři na zahradě si všimli kouře, vzápětí ucítili i zápach, tak se tam honem běželi podívat. Hasiči byli perfektní, přijeli hned, jak jsme je zavolali,“ ocenil práci hasičů Justin Berka, převor cisterciáckého kláštera, který s pivovarem sousedí. „Díky hasičům to nedopadlo hůř. Plameny to byly hrozivé, měli jsme strach, aby nepřeskočily na klášter. To by byla katastrofa, protože přes cestu s pivovarem sousedí naše historická knihovna a archiv,“ nechtěl převor kláštera raději ani domýšlet nejčernější scénář. Požár likvidovala profesionální jednotka hasičů z Frymburka, místní dobrovolní hasiči a hasiči z Přízeře. Včasným zásahem uchránili hodnoty za zhruba jeden milion korun. Oheň na prázdném, dlouho nevyužívaném a chátrajícím objektu zničil střechu.¹⁷³ I když se požár vyhnul hlavnímu objektu, náklady na opravu byly vyčísleny na 500 000 Kč.¹⁷⁴

4.19.1 Poštovní muzeum

Muzeum se otevřelo zájemcům už po 31. Délka prohlídky byla asi 40 minut, vstupné bylo 50 Kč a zlevněné pro studenty 20 Kč. Otevřeno bylo od 1. dubna do 30. října, vždy od 9 do 12 hodin a od 13 do 17 hodin. Návštěvníci mohli projít historií pošty od jejího zavedení v 16. století až po konec 19. století. Během let existence tohoto muzea byly expozice několikrát modernizovány, doplněny a obměněny. Vedoucím pracovníkem byl pan Luboš Kocman. Každoročně Poštovní muzeum poskytuje několik svých místností pro výstavu výtvarných prací žáků z výtvarného oboru ZUŠ ve Vyšším Brodě. Stejně tak tomu bylo i v tomto roce. Vernisáž, která se konala 20. června 2007 byla sváteční událostí pro pracovníky muzea. Výstava byla otevřena do konce srpna a byla přístupná všem návštěvníkům muzea.¹⁷⁵

4.20 Významné události z dějin kláštera z roku 2008

Vyšebrodský klášter otevřel své brány 5. 4. 2008. Počasí ale výletům moc nepřálo, a tak se návštěvníci dvakrát nehrnuli. „Ano, lidé o víkendu už chodili, i když to teď

¹⁷² Tamtéž, s. 343.

¹⁷³ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_shorelastrechapivovaru20070.html [online] [cit. 2018-06-01].

¹⁷⁴ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 343.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 344.

v začátcích ještě nebyly masy,“ řekl Justin Berka, převor cisterciáckého kláštera.¹⁷⁶ Co se týče prohlídek kláštera, nastala v sezóně 2008 při prohlídkách drobná změna. Z knihovny se dříve turisté vraceli stejnou cestou a potkávali se na úzkém točitém schodišti. V roce 2008 byla otevřena cesta zpět přes kruchtu, takže návštěvníkům byl nabídnut úžasný pohled shora do kostela, v detailu mohli návštěvníci spatřit mechanismus romantických varhan.¹⁷⁷ V roce 2008 opět postoupily práce na renovaci kláštera. Během jara byly dokončeny rekonstrukce výstavních místností v 1. patře bývalé administrativní budovy. V několika místnostech byla nová podlaha, dveře, místnosti byly vymalovány, rekonstruovány barokní ornamenty. V části budovy byl vytvořen byt pro rodinu Krutských, která v květnu opustila své dosavadní bydlení na faře. Od dubna do října pokračovala druhá etapa generální rekonstrukce střechy kostela. V krovu došlo k výměně trámů a byla položena nová břidlicová krytina-španělská z Barcelony. Akce byla finančně velmi náročná, vyžádala si 4,5 milionu Kč. Na financování se podílel klášter a Ministerstvo kultury České republiky.¹⁷⁸ Na budově Poštovního muzea a barokního konventu byly opraveny okapy a části střech za 600 tisíc Kč, které zaplatil klášter ze svých prostředků, stejně jako opravu střechy nad budovou ubytovacího zařízení Podniku bytového hospodářství Most, která velmi utrpěla při vichřici Emma. Podnik bytového hospodářství Most je státní podnik v likvidaci a opatství si tuto budovu pronajalo. Dosavadní nájemce pan Lohoňka svůj nájemní vztah k tomuto zařízení ukončil. Dále pokračovalo pokládání kamenné dlažby na nádvoří kostela, které je velmi potřebné pro pohodlný a čistý přístup do kostela i na prohlídky. Na úhradě ceny 1,3 milionu Kč se podílel klášter a rakouský Spolek na obnovu kláštera.¹⁷⁹ Zástupce kláštera se na jaře zúčastnil jednání na Ministerstvu kultury České republiky v Praze ohledně připravovaného restitučního zákona, který vláda odsouhlasila, ale později byl v Parlamentu České republiky odmítnut. Nevyřešené majetkové vztahy velmi zatěžovaly situaci při obnově kláštera. Ten zůstal rozdělen mezi několik vlastníků. Hospodářské budovy s propadlými střechami spravoval Pozemkový fond České republiky. Další velký komplex včetně Rožmberské brány,

¹⁷⁶https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_personalpamateksiuzivalnavstevniky20080407.html [online] [cit. 2018-06-19].

¹⁷⁷ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_pahranicprivedlpartnery20080415.html [online] [cit. 2018-06-19].

¹⁷⁸ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 45.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 46.

kteřá byla v havarijním stavu, „obhospodařoval“ Podnik bytového hospodářství Most, který byl v likvidaci a část budov byla v majetku Cisterciáckého opatství Vyššího Brodu. Žádná změna tohoto stavu zatím nebyla na obzoru. 28. dubna po Českém Krumlovu a Rožmberku navštívil televizní štáb České televize klášter se skupinou soutěžících dětí. Česká televize zde natáčela jeden díl dětské soutěže Příběhy detektiva Packala. 12. prosince 2008 zemřel po delší nemoci v polském klášteře opat Alberich Siwek. Bylo mu 88 let. Je pochován v klášterním kostele Wachock. Představeným vyšebrodského kláštera byl od 25. února 1996. V klášterním kostele se konala 20. prosince za něho zádušní mše svatá.¹⁸⁰

4.20.1 Otevření Návštěvníckého a poutnického centra

Po definitivně ukončené tříleté rekonstrukci bývalé administrativní budovy, bylo 13. června slavnostně vysvěceno a následně otevřeno Návštěvnícké a poutnické centrum. Požehnal a vysvětil jej převor kláštera Justin Berka. Klášter spolu se Spolkem na obnovu kláštera zorganizoval velkou slavnost. Koncert barokní hudby i vystoupení sboru z Velešína podtrhlo důstojný ráz setkání sponzorů a řady dalších pozvaných hostů v Teologickém sále knihovny. Nejvýznamnějšími hosty byli: opat Gottfried z mateřského kláštera Wilhering, generální vikář Jan Barant z Biskupství českobudějovického, náměstek ministra kultury Jaromír Talíř, náměstek hejtmána Jihočeského kraje Ing. Štangel, 1. náměstek hornorakouského hejtmána František Hiesl, vyšebrodský starosta Ing. Milan Zálešák. Nové návštěvnícké centrum nabízelo výstavné prostory a přednáškovou místnost, Infocentrum s klášterní prodejnou, kavárnu a nové sociální zařízení. V centru probíhaly zkoušky chrámového sboru, přednášky duchovní i kulturní, na podzim se zde uskutečnily kurzy němčiny a angličtiny, ve vánoční době také posezení farníků s občerstvením a zpíváním koled.¹⁸¹ Převor kláštera ve Vyšším Brodě Justin Jan Berka okomentoval zprovoznění návštěvníckého centra takto: „Je to pro nás radost a další krok v renovaci kláštera, který se dostává konečně už do normálního stavu, než v jakém byl před čtyřiceti lety.“ K mnišskému poslání patří podle Justina i nabízet pohostinství, a právě nově návštěvnícká budova pro poutníky i turisty vytvořila ono potřebné zázemí. A to vše vedle tradičního života mnišské komunity.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 48.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 46.

Nemalé investice do oprav si mezi sebe rozdělila Česká republika a zahraničí. Devět milionů dodal hornorakouský Spolek pro obnovu cisterciáckého kláštera. Petr Pavelec, tehdejší ředitel českobudějovického pracoviště Národního památkového ústavu 13.6.2008 doplnil, že dalších devět milionů korun dorazilo mimo jiné z havarijních fondů Ministerstva kultury České republiky.¹⁸²

4.20.2 Renovace hřbitovní kaple sv. Anny

Alespoň částečné renovace se dočkala hřbitovní kaple sv. Anny. Ukrývá ostatky dvou opatů vyšebrodského kláštera-Leopolda Vačkáře, který zemřel v r. 1902 a Bruna Pammera, pohřbeného v roce 1924. Interiér kaple zdobí cenná secesní výzdoba. Na kapli sv. Anny ční jako korouhev vyšebrodská madona zobrazená na plechové desce. 150 let starý originál nebyl do tohoto roku opravován. Aby i tato část areálu rozkvétala, bylo potřeba plechovou desku sundat a předat k restaurování. Horolezcům se to nepodařilo, lešení by vyšlo příliš drahé. Pomoc nabídl velký milovník Vyšebrodka a člen Spolku pro obnovu kláštera-Rakušan Werner Lehner, který se rozhodl restaurování financovat. Sjednal zapůjčení hasičské techniky z Bad Leonfeldenu. 19. května pomocí speciálního jeřábu s klecí vyšebrodští a leonfeldenští hasiči madonu sundali. Díky finanční pomoci se podařilo nákladnou renovaci a pozlacení věžní koule dotáhnout do úspěšného konce. Opět za pomoci hasičů a jejich techniky byla o pár měsíců později madona opět vrácena na původní místo. Pan Lehner přislíbil i pořízení nového oltářního obrazu, který byl během komunistické éry z kaple odcizen.¹⁸³

4.20.3 Vyšebrodské koryto

Werner Lehner, byl v roce 2008 konzultantem hornorakouské vlády pro vlastivědné záležitosti. V roce 2008 se dostalo do kláštera kamenné koryto, právě díky iniciativě Wenera Lehnera. Werner Lehner se od otevření hranic v roce 1989 zasloužil o četné kontakty mezi českou a rakouskou stranou a je také neúnavným ochráncem a renovátorem malých pomníků minulosti na Vyšebrodsku. Věnuje se především opravě Božích muk. Zachránil, opravil a zasadil jich do krajiny Vyšebrodka již více než sto. Jeho pozornost upoutala i ona kamenná kád' nacházející se dříve na jednom z nádvoří

¹⁸² https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_vysebrodskyklastervstavaztrosek20080615.html [online] [cit. 2018-06-19].

¹⁸³ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 47.

opatství. V době Georga III., který byl v roce 1641 ve Vyšším Brodě zvolen opatem, byla do klášterních zahrad zavedena nově voda, jež mohla být v kádi zadržována. Podle výpovědi jiného z páterů, Xavera Švandy, sloužily kamenné kádě jako nádoby v prádelně, především na praní mnišského oděvu. Do vnější stěny nádoby jsou vytesána písmena F.G.W.A.M.A. a letopočet 1664. Iniciály v sobě skrývají latinský text Frater Georg Wendschuh Abbas Monasterii Altovadum, česky bratr Georg Wendschuh opat kláštera Vyšší Brod.¹⁸⁴

4.20.4 Propagace kláštera za hranicemi

Po vstupu České republiky do Schengenu v březnu roku 2008 začala vznikat i nová přeshraniční spolupráce. Přeshraniční aktivity byly velmi četné a spolupráce především s regionem kolem města Freistadt byla velmi úspěšná. Vedle spolku na podporu cisterciáckého kláštera, který vynakládá na opravy kláštera velké sumy peněz, bylo navázáno mnoho užitečných kontaktů a doslova každý týden byly objevovány nové možnosti vzájemné podpory. Například Hospodářská komora ve Freistadtu začala klášter podporovat. Cisterciácký klášter Vyšší Brod se dostal do rakouského turistického katalogu, celostránkový inzerát byl zde zřízen zadarmo. Podobné snahy se začaly rýsovat i ze strany Bad Leonfeldenu. Pro klášter jsou Rakušané velmi silným partnerem dodnes. Pro Rakušany nepřestal duchovní svět kláštera nikdy existovat. Navíc klášterní komunita „dál duchovně žije,“ takže to není památka, která by ukazovala něco dávného, něco, co už neexistuje a jen se připomíná například nábytkem. Tento prostor vzájemnosti pochopila rychleji rakouská a německá strana, a proto spolupráce šla a jde dodnes velmi dobře. Cisterciácké opatství Vyšší Brod se pravidelně účastní akcí obchodních i marketingových, je doporučováno jako důležitý turistický cíl a také má vymyšlené slevové systémy s turisticky atraktivními partnery. Například Muzeum koněspřežky v Kerschbaum, které je od Vyššího Brodu asi 12 km vzdálené, dává slevu na vstupném pro turisty se vstupenkou vyšebrodského kláštera a opačně to platí samozřejmě taky, a podobnou dohodu má klášter s dalšími zahraničními partnery.

185

¹⁸⁴ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_cemu-slouzilo-obri-vysebrodske-koryto-20080915.html [online] [cit. 2018-06-19]

¹⁸⁵ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_padhranicprivedlpartnery20080415.html [online] [cit. 2018-06-19].

4.20.5 Archeologický průzkum

V dubnu zahájili českobudějovičtí archeologové průzkum podpodlažních prostor klášterního kostela Nanebevzetí Panny Marie. Hledali rožmberskou hrobku, v níž by mělo být pohřbeno několik generací Rožmberků.¹⁸⁶ Místo velké rožmberské hrobky bylo v roce 2008 stále zahaleno tajemstvím. Pyrotechnik navíc potvrdil větší kumulaci neznámých kovů v podzemí kapitulní síně. Jeden z nejdůležitějších archeologických průzkumů v České republice, hledání rožmberské hrobky ve vyšebrodském klášteře odpovědělo v této době na historické otazníky jen částečně. V srpnu roku 2008 byla ukončena první etapa průzkumu, kterou archeologové zaměřili na vytipování podzemních prostor a hledání výbušnin z 2. světové války, kdy se v klášteře ve Vyšším Brodě shromažďovala umělecká díla z celé Evropy pro zamýšlené muzeum Adolfa Hitlera v Linci. Zuzana Thomová z archeologického oddělení Jihočeského muzea v Českých Budějovicích tehdy uvedla, že během archeologického průzkumu, bylo odhaleno 6 dutin, z nichž pouze jedna byla do té doby známá. Neznámé prostory byly zaměřeny v severní části presbytáře, kde se údajně v prosinci roku 1902 propadla podlaha do hrobky, ve které byl pohřben Petr Vok z Rožmberka. Celý klášter byl totiž kdysi založen také k tomu účelu, aby sloužil jako rodová hrobka. Jenomže dlouhá léta nikdo netušil, kde by měla být. Podle historika Jiřího France se tak stalo kvůli předláždění většiny prostor kláštera. „To proběhlo v 19. století a mnoho náhrobních kamenů tak zmizelo, nebo jsou přemístěny jinam,“ doplňuje Franc. Kromě takřka celé linie dvanácti generací rodu Rožmberků v hrobce leží několik desítek opatů kláštera a dalších šlechticů spřízněných s Rožmberky nebo s klášteřem. Mezi nejslavnější patří popravený Závěš z Falkenštejna. A tak přišla na řadu technika, která v podlahách a zdivu hledala dutiny. Další z nich našli archeologové ve východním rameni křížové chodby, v kapitulní síni, poté před Vítězným obloukem kostela a v jižní části síňového trojlodí kostela. Problém je v tom, že žádná není tak velká, aby obsáhla prostory k pohřbení tolika lidí. Existuje tedy vůbec tato hrobka, nebo je pouze legendou? Tato otázka trápila historiky a archeology spoustu let. Archeologové měli jistou pracovní hypotézu, podle níž se se stavbou hrobky začalo v místech presbytáře kostela, tedy

¹⁸⁶ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 47.

v prostorách, kde je oltář. Odtud se totiž vždy začínaly kostely stavět. Jenomže jak se kostel i klášter dostavovaly a rozrůstaly, ukázalo se postupem let, že tato původní hrobka bude zkrátka malá. „Pak tedy volili k pohřbům i jiná místa jak v trojlodí kostela, v klášteře, tak třeba v kostele sv. Víta v Českém Krumlově,“ uvedla archeoložka Zuzana Thomová. Na základě výsledků měření, stavebního vývoje kostela a písemných pramenů lze vytipovat místa pravděpodobných vrtů a průniků minikamerou do podzemních prostor. V uplynulých letech se předpokládalo, že v presbytáři u severní zdi byl s největší pravděpodobností zaměřen prostor, kde pohřbili zakladatele kláštera Voka z Rožmberka, neboť v době jeho smrti ještě nebyla dokončena výstavba kostela, a tudíž ani připravena rodová hrobka. Záviš z Falkenštejna tak podle hypotézy měl ležet v kapitulní síni. Kovy zjištěné pyrotechnikem v podzemí kapitulní síně nemusí podle odborníků nutně znamenat přítomnost munice z druhé světové války. Jak je ale možné, že podle sto let starých dokumentů, leží v původní malé hrobce pod oltářem i poslední z celého rodu, Petr Vok? Hypotéza praví, že by to mohlo být jednak z toho důvodu, že si to sám přál, ale i víceméně z titulu posledního potomka rodu, ležícího z piety vedle těch, kteří před ním kdysi rod založili. Jak to ale vše bylo doopravdy, potvrdily nebo vyvrátily další průzkumy, které českobudějovičtí archeologové spustili během nadcházejícího podzimu v roce 2008. Ty už ovšem neprobíhaly pouze měřením. Na řadu přišli vrty a minikamery, tedy další etapa průzkumů. Tuto etapu zahájili specialisté na podzim roku 2008.¹⁸⁷

4.20.6 Přípravy na oslavy 750. výročí založení kláštera

Rok 2008 byl rokem příprav na oslavy 750. výročí založení kláštera a města. P. Justin se účastnil pravidelných přípravných jednání na Městském úřadě Vyššího Brodu. Do příprav se zapojilo i nové Infocentrum v čele s panem Čásou.¹⁸⁸ V roce 2008 byly připravovány společenské aktivity, vydání sběratelských tisků a výroční poštovní známky. K výročí kláštera byl v roce 2008 vydán výpravný kalendář na rok 2009, který byl upomínkou na klášter a zároveň představoval zdroj příjmů a propagační

¹⁸⁷ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_tajemstvi-hrobky-neni-odhaleno20080818.html [online] [cit. 2018-06-19].

¹⁸⁸ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 48.

tiskovinu.¹⁸⁹ Nemalou měrou přispěl k přípravám Mgr. Jiří Franc, který je koordinátorem přeshraniční spolupráce kláštera, města a Horního Rakouska.¹⁹⁰

4.20.7 Přípravy na Zemskou výstavu

Zemská výstava v roce 2013 dle plánu z roku 2008 měla ukázat život příhraničních oblastí 3 zemí. Projekt výstavy byl zpracován již před rokem 2008 a prošel schvalovacím řízením. Byl to rakouský projekt a jeho realizace byla plánována na rok 2013 ve městech Vyšší Brod, Bad Leonfelden, Freistadt a Český Krumlov. Výstava měla být pořádána hornorakouskou vládou, respektive Spolkovou zemí Horní Rakousy. Jejím partnerem při jednání na české straně byl Krajský úřad Jihočeského kraje. V souvislosti s takovou akcí přeshraniční spolupráce bývají vypsány dotační programy Evropské unie. Takto získané finanční prostředky lze použít na rekonstrukce objektů, ve kterých se má výstava konat. Městské zastupitelstvo projednávalo problematiku Zemské výstavy již před několika lety a došlo k závěru, že jediné vhodné výstavné prostory ve Vyšším Brodě jsou v klášteře. Od té doby jednání Krajského úřadu Jihočeského kraje nějak nepokročila. Až do listopadu, kdy krajský úřad rozhodl najít agenturu, která by výstavu zajišťovala i v případě personálních změn ve vedení měst, které mohou po volbách nastat. Výstava by se měla konat v bývalé soudní budově kláštera. Ta ale vyžadovala velkou rekonstrukci, z běžných dotací a grantů neuhraditelnou.¹⁹¹ „Objekt má v sobě obrovský potenciál. Jen vnitřní výzdoba je prakticky shodná se slavnými freskami vyšebrodské knihovny, vždyť ji stejně tak zdobil místní mnich a malíř Jakub Vávra,“ uvedl tehdejší ředitel českobudějovického pracoviště Národního památkového ústavu Petr Pavelec.¹⁹² Soudní budova měla v roce 2008 novou střechu, ale strop chátral. Peníze na opravu měla přinést právě chystaná Zemská výstava.

4.20.8 Poštovní muzeum

Pro návštěvníky byla připravena detektivní hra. U pokladny si návštěvníci vyzvedli anketní lístek s pěti otázkami, na které bylo třeba najít odpovědi při prohlídce expozice

¹⁸⁹ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_padhronicprivedlpartnery20080415.html [online] [cit. 2018-06-19].

¹⁹⁰ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 48.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 49.

¹⁹² https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_vysebrodskyklastervstavavzrosek20080615.html [online] [cit. 2018-06-19]

muzea. Vyplněný anketní lístek doplněný jménem a adresou odevzdali turisté u pokladny. Všechny správné anketní lístky shromáždil odbor komunikace České pošty¹⁹³ a převor kláštera P. Justin pak vylosoval 15 šťastných. Všichni vylosovaní získali knihu *Poštovníctví v Čechách na Moravě a ve Slezsku*. Patnáctému vylosovanému předal odbor komunikace České pošty digitální aparát v hodnotě 10 000 Kč. Sály Poštovního muzea jsou věnovány stálé expozici dějin pošty od jejího začátku u nás v roce 1526 do současnosti. Velmi zajímavá je i expozice kočárů 19. století. V muzeu lze také zakoupit vybrané poštovní známky a jiné ceniny. Po telefonické domluvě lze Poštovní muzeum navštívit i v mimosezonních měsících.¹⁹⁴

4.21 Významné události z dějin kláštera z roku 2009

V lednu roku 2009 podalo Cisterciácké opatství Vyšší Brod společně s „rakouskou stranou“ žádost o dotaci z Fondu malých projektů Jižní Čechy – Dolní Rakousko – Horní Rakousko, na rozšíření turistické trasy Opatská stezka II, Vyšší Brod a Meditační stezka St. Oswald bei Freistadt. Žádosti bylo vyhověno. Rakouská část trasy vede přímo z centra obce St. Oswald u Freistadtu a trvá volnou chůzí zhruba hodinu. Na našem území začíná stezka u kláštera.¹⁹⁵ Během roku 2009 se klášter připravoval na oslavy svých narozenin. Ani v roce oslav se nezastavily práce na údržbě a zvelebení klášterních budov. Uskutečnila se rekonstrukce oltáře v kapli sv. Anny, která si vyžádala 300 tisíc Kč. Za 1 milion Kč byla provedena třetí etapa vydláždění nádvoří kostela a 3 miliony Kč si vyžádala třetí etapa opravy střechy kostela.¹⁹⁶ „Práce na kostele byly rozděleny do 3 etap. Lod' byla v roce 2009 již hotová, zbývala však střecha nad presbytářem a věž,“ uvedl Justin Berka. Hlavním důvodem výměny byla dřevomorka, která se do krovů pustila. Na další úpravy čekalo prostranství mezi návštěvnickým centrem a kostelem. A především celá třetina obrovského komplexu kláštera, která zahrnovala budovu starého pivovaru, nejstaršího na jihu Čech, statku a dalších hospodářských objektů. Ty byly zatím v majetku Pozemkového fondu a o jejich navrácení rozhodlo až definitivní vyřešení restitucí parlamentem republiky.

¹⁹³ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 49.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 50.

¹⁹⁵ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/rakusane-maji-o-spolupraci-zajem20090115.html [online] [cit. 2018-07-04].

¹⁹⁶ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 149.

Opravy krovů a střech na kostele vyšly celkově na 18 milionů korun.¹⁹⁷ V turistické sezóně shlédlo sbírky kláštera celkem 29000 osob platících, a kromě nich poskytl klášter zdarma prohlídky vyšebrodské, loučovické ZŠ a řadě významných hostů. Ve třech sálech návštěvnického centra byly výstavy. V prvním to byly výtvarné práce žáků vyšebrodské a loučovické ZŠ k 750. výročí založení kláštera a města. V dalším sále byla výstava Od růže k lilii, kde byly vystaveny vzácné listiny: zakládací listina kláštera, bula papeže a další. Třetí místnost byla věnována nedávno vráceným předmětům z Rakouska. Tyto výstavy bylo možné shlédnout v rámci prohlídky kláštera.¹⁹⁸ Výstavy byly zdarma.¹⁹⁹

4.21.1 Návštěva partnerů ministrů zahraničních věcí Evropské Unie vyšebrodského kláštera

V roce 2009 proběhlo setkání ministrů zahraničních věcí Evropské Unie. Zatímco ministři zasedali na zámku Hluboká nad Vltavou, jejich manželky a manželé poznávali okolí. Při této příležitosti zavítali 27. 3. 2009 na Českokrumlovsko, kde navštívili cisterciácký klášter ve Vyšším Brodě. Rozsáhlý areál kláštera včetně historických vzácných skvostů, jež ukrývá, partnery ministrů nadchly. Cisterciáčtí mniši spolu s představiteli města tuto vzácnou návštěvu očekávali v 16 hodin. Kolona stříbrošedých dodávek s barevným označením Evropská unie 2009 v čele s policejním autem přijela s mírným předstihem. Mniši vzali návštěvníky nejprve do sálu teologické knihovny. Seznámili je s historií kláštera a přešli k Závišovu kříži. Čtrnáct žen a dva muže z Rumunska, Řecka, Velké Británie, Portugalska, Slovinska či Lucemburska klášterem provázel bratr Štěpán Vojtek. Byli zde také i partneři ministrů ze Švédska, Estonska, Rakouska, Maďarska, Finska a Slovenska. Mniši návštěvníkům ukázali také nejstarší rukopisy, které jejich knihovna uchovává. To znamená Kodex Graciánův ze 13. století, rukopis od známého italského básníka Francesco Petrarky z roku 1350, Antifonář vyšebrodský z roku 1280 – rukopis na pergamenu se žalmy mnichů, kteří klášter zakládali. Vše to jsou unikáty. Mniši jim také ukázali nejvzácnější rukopis z 8. století, z období někdy kolem roku 765. Jsou to latinsky psané Listy svatého apoštola Pavla

¹⁹⁷ Zdeněk ZAJÍČEK, Hlavní příjmy přinášejí turisté. In: *Českobudějovický deník*. 2009, s. 4.

¹⁹⁸ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 149.

¹⁹⁹ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/videti-dobre-slyseti-jeste-lepsi20090816.html [online] [cit. 2018-07-04].

Soluňanům. Návštěvníci nevynechali obrazovou galerii a přes knihovnu a následně varhanní kůr sestoupili do kostela. Zde kromě jiného obdivovali Madonu vyšebrodskou a vyslechli krátký varhanní koncert, při kterém klávesnice na varhanách rozehráł Lukáš Krutský. Následovala prohlídka křížové chodby a kapitulní síně, kterou prohlídka kláštera skončila.²⁰⁰

4.21.2 Audio projekt

Během roku 2009 nabídl vyšebrodský klášter svým návštěvníkům i několik novinek. Například nový systém Audio projekt. Ten je určený skupinám návštěvníků, které jsou složeny z lidí mluvícími několika jazyky a co je důležité, je i v češtině. „Turisté s sebou nemusí nosit text, který jim popisuje navštívená místa v klášteře, ale dostanou s sebou nahrávku, která se jim přehraje ve sluchátkách u každého daného zastavení,“ přiblížil převor Jan Justin Berka. Texty se natáčely již během srpna 2009 v nahrávacím studiu, zkušební provoz se spustil koncem září v roce 2009. Na tento projekt se podařilo klášteru získat evropské dotační peníze z takzvaných Malých evropských projektů Silva Nordica, protože náklady se vyšplhaly ke čtyřem stům tisícům korun.²⁰¹

4.21.3 Návrat ukradené sbírky

V květnu roku 2009 Horní Rakousy vrátily vyšebrodskému klášteru umělecké předměty a přístroje, které z kláštera během druhé světové války ukradl Adolf Hitler. „Navrácení předmětů bereme jako snahu Rakouska vyrovnat se se svojí černou minulostí,“ konstatoval při podpisu o navrácení sbírky hornorakouský zemský hejtman Josef Pühringer. Některé vrácené artefakty byly v klášterní knihovně k vidění už od 11. 5. 2009. „Vystavili jsme hvězdářský dalekohled a kovové globusy,“ uvedl páter Jan Justin Berka. Další předměty byly ale ve velmi špatném stavu a čekaly na opravu. Turisté je pak mohli vidět ve speciální expozici chystané v návštěvnickém centru cisterciáckého kláštera. Bez zajímavosti rozhodně není, že mezi navrácenými věcmi byly i chemikální a fyzikální přístroje. Podle pátera Justina využívali mniši tato zařízení k výuce na českobudějovickém gymnáziu. Určitou dobu klášter provozoval také své vlastní

²⁰⁰ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/partnery-ministru-klaster-ohromil20090328.html [online] [cit. 2018-07-04].

²⁰¹ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/videti-dobre-slyseti-jeste-lepsi20090816.html [online] [cit. 2018-07-04].

gymnázium a k technice nemají cisterciáci rozhodně daleko ani dnes. V klášterních prostorách funguje malá elektrárna. Ve Vyšším Brodě se během války shromažďovala umělecká díla z celé Evropy pro zamyšlené muzeum Adolfa Hitlera v Linci. Po skončení války bylo velmi těžké najít jejich další cesty. „Dva roky jsme společně dohledávali, co patří našemu klášteru, a co ne. Část toho, co odtud v roce 1941 odvezl Adolf Hitler, se po válce nacházela v hornorakouských muzeích nebo exponáty z nich byly převedeny do některých klášterů,“ doplnil Justin Berka. Navracené předměty znalci ocenili na 440 tisíc eur, což je v přepočtu asi 12 milionů korun. Jak ale Justin Berka upozornil, jedná se především o historickou nikoli tržní cenu. „My bychom nic z toho stejně prodat ani nechtěli,“ shrnul.²⁰²

4.21.4 „Narozeniny“ města Vyšší Brod a vyšebrodského kláštera

Město Vyšší Brod, ale i vyšebrodský klášter začalo počátkem roku 2009 připravovat oslavy svých narozenin.²⁰³ 750. výročí založení kláštera přivedlo do kláštera řadu významných návštěv, uskutečnily se slavnostní mše i řada koncertů. Kromě řešení svých problémů, pomáhal klášter také městu zajištěním oslav. P. Justin se pravidelně účastnil schůzek komise pro přípravu oslav, ochotně vyšel městu vstříc půjčením klášterních prostor.²⁰⁴ „Narozeniny se váží k datu 1. června roku 1259. To vydal biskup Jan III. z Dražic listinu, ve které se potvrzovala donace Voka I. z Rožmberka ve prospěch cisterciáckého řádu. Současnou terminologií řečeno, potvrdil se tak příjem peněz, které Vok poskytl pro založení nového kláštera v místě tehdy zvaném Hohenfurth. Jméno města pravděpodobně vzniklo z původního označení vysoký nebo vyšší brod, na rozdíl od brodů, které se na Vltavě nacházely na jejím nižším toku. Osudy původní tržní osady Vyšší Brod jsou se stejnojmenným klášterem nerozlučně spjaty,“ doplnil historik a zastupitel Jiří Franc. „Dvacátého čtvrtého srpna 1524 udělilo opatství zdejšímu tržišti četná privilegia, která přispěla k rozvoji řemesel a obchodu. Krok k posílení samosprávy učinil Jan III. Z Rožmberka, který v roce 1528 vydal svůj souhlas s užíváním pečeti s vlastním znakem, ve kterém je zeď s cimbuřím

²⁰²Zdeněk ZAJÍČEK, Ukradená sbírka je zpátky v klášteře. In: *Českobudějovický deník*. 2009, s. 4.

²⁰³ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/vyssi-brod-chysta-oslavy--let20090216.html [online] [cit. 2018-07-04].

²⁰⁴ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 149.

a s okrouhlými věžemi, ve zdi hrotitá brána s mříží, mezi věžemi malý stříbrný štítek s červenou pětilistou růží.“ Výtvarného zpracování se nyní dočkalo i nové logo, které město představilo začátkem února 2009.²⁰⁵

4.21.5 Oslavy založení kláštera

Oslavy založení kláštera byly zahájeny 2. června setkáním mnichů a mnišek rakouské kongregace. Při pontifikální mši svaté byl hlavním celebrantem generální opat Maurus Esteva z Říma, koncebranti byli opati z různých evropských klášterů a dalších 101 kněží. Přítomných cisterciáků a cisterciacek bylo kolem 150. Odpoledne přednášel P. prof. Gerhard Winkler z mateřského kláštera Wilhering o založení vyšebrodského kláštera. Tlumočil pan magistr Jiří Franc. Odpolední pontifikační nešpory vedl opat Wolfgang, prezident rakouské cisterciácké kongregace.²⁰⁶ V sobotu 6. června byla v klášterním kostele slavena bohoslužba za zvuků Mozartovy Korunovační mše.²⁰⁷ Při pontifikální mši svaté byl hlavním celebrantem opat Gottfried z Wilheringu. Hudební doprovod – Cecilskou mši přednesl chrámový sbor z Velešína. Po prezentaci jubilejní poštovní známky v Poštovním muzeu byl uspořádán pro všechny pozvané hosty oběd v návštěvnickém centru. Odpoledne se převor Justin podílel na předávání Pamětních listů a medailí oceněným osobnostem v Teologickém sále. K červnovým oslavám 750. výročí patřil ještě slavnostní koncert, během něhož zazněla skladba G. F. Handla Mesiáš, v podání orchestru Jihočeského divadla, který se konal 13. června.²⁰⁸ Dále proběhlo během oslav vystoupení ruského kozáckého sboru z Kyrova, který přímo ve vyšebrodském chrámu zazpíval duchovní písně.²⁰⁹ 2. 8. 2009 se konala ve vyšebrodském klášteře veliká slavnost v rámci připomínky výročí 750 let existence cisterciáckého kláštera. Více než pět set lidí se v neděli 2. 8. 2009 sjelo do vyšebrodského kláštera na významnou událost. Vyšebrodský klášter učinil další krok ke zvelebení klášterního areálu, který řadu let postupně renovuje náročnými rekonstrukcemi. Cisterciáci nechali opravit hřbitovní kapli, která stojí na místě původní

²⁰⁵ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/vyssi-brod-chysta-oslavy--let20090216.html [online] [cit. 2018-07-04].

²⁰⁶ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 150.

²⁰⁷ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/vyssi-brod-chysta-oslavy--let20090216.html [online] [cit. 2018-07-04].

²⁰⁸ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 150.

²⁰⁹ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/vyssi-brod-chysta-oslavy--let20090216.html [online] [cit. 2018-07-04].

románské kaple Rožmberské. „Setkání rodáků z Vyššího Brodu a všech 16 farností kláštera od Boršova, přes Loučovice, Malšín až po Rožmberk a další bylo součástí oslav 750 let založení cisterciáckého kláštera,“ řekl jeho převor Justin Berka. „Při té příležitosti byla vysvěcena hřbitovní kaple sv. Anny a do ní vložen také nový oltářní obraz.“ Farníků se sešlo tolik, že se při mši ani nevešli do klášterního kostela. Mezi hosty nechyběli zástupci Bad Leonfeldenu, Sdružení na podporu cisterciáckého kláštera a dalších spolků. „Těší mě, že se v tento den setkáváme u příležitosti záchrany a obnovy kulturního dědictví a rozvoje přeshraničního regionu, o které se všichni snažíme,“ uvedl například tehdejší starosta Vyššího Brodu Milan Zálešák. „Díky vašim štědrým darům a velkému nasazení pana Wenera Lehnera, Sdružení pro obnovu kláštera, Zemské vlády Horního Rakouska, Ministerstva kultury České republiky a Jihočeského kraje, se podařilo již zachránit řadu cenných objektů kláštera.“ Během mše linecký biskup Ludvík Schwarz požehnal novému oltářnímu obrazu pro kapli. „Je to opravdu úplně nový obraz, který namaloval malíř Karel Nožička z Krásné Hory u Příbrami. Ten původní totiž zmizel neznámo kam, někdy za éry komunismu a v oltáři po něm zbyla jenom díra. Tak jsme kapli našli, když jsme se sem potom vrátili,“ řekl Justin Berka. Kaple sv. Anny, která stojí na klášterním hřbitově, byla opravena v roce 2009. „Stojí na místě původní kapličky, u níž se roku 1259 modlil Rožmberk a pak se při přechodu přes brod málem utopil. Kaple sv. Anny je novogotická. Předtím tam stála románská kaple Rožmberská,“ vyprávěl. V kapli jsou pochováni opati kláštera, a proto v ní byly rovněž 1. 8. 2009 slavnostně odhaleny pamětní desky opatů Tecelína Jaksche a Albericha Siveka, kteří jsou pohřbeni jinde. „Tecelín Jaksch zemřel roku 1954 v exilu, kam byl vyhnán komunisty, a opat Alberich Sivek, který zemřel 12.12. 2008, je pochován ve Wachocku,“ upřesnil převor. Také byly obnoveny náhrobní kameny řeholníků na stěnách kaple zvenku. „Kaple je přístupná návštěvníkům a určitě stojí za to, ji vidět,“ ujistňoval Justin Berka.²¹⁰V neděli 15. srpna poutní mši sv. celebroidal diecézní biskup Jiří Paďour. Spolu s dalšími hosty shlédl také hru o svatém Janu Nepomuckém. V klášterní zahradě ji zahrál divadelní soubor Rovnátko. Na ukončení jubilejního roku

²¹⁰ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/vysebrodska-kaple-je-jiz-pristupna-vsem20090802.html [online] [cit. 2018-07-04]

oslav zazněla v klášterním kostele skladba Antonína Dvořáka Stabat Mater v podání pražského souboru Hlahol.²¹¹

4.21.6 Poslední významná návštěva roku 2009

Přemysl Sobotka, tehdejší předseda Senátu pozval 14. 10. 2009 svého rakouského kolegu, předsedu Spolkové rady Rakouska Erwina Preinera na příhraniční setkání na Šumavu. Cílem setkání byla diskuze o tom, jak mohou politici pomoci Národnímu parku Šumava i rozvoji oblastí kolem parku. Předseda Senátu poté zavítal také do Lipna nad Vltavou a k večeru do vysebrodského kláštera, kde se setkal rovněž s představiteli Vyššího Brodu.²¹² V klášterní kavárně se v rámci tohoto setkání promítala prezentace o Zemské výstavě, která se měla uskutečnit v roce 2013. Při jednání o jejím zajištění přislíbil předseda Senátu osobní záštitu nad touto akcí.²¹³

4.21.7 Odhalení sochy anděla

7. 11. 2009 byla na nádvoří kláštera slavnostně odhalena a vysvěcena zhruba čtyř metrová socha s rozepjatými křídly. Socha, která symbolizuje právě andělskou bytost.²¹⁴ Sochu posvětil P. převor Justin.²¹⁵ Anděla vytesal sochař Ivan Šmilauer z Pacova. Objekt pak několik měsíců čekal v depozitáři. „Poměrně dlouho jsme hledali místo, kam anděla umístit,“ nastínil starosta Milan Zálešák. Hledání trvalo dlouho nejen kvůli rozměrům díla, ale i kvůli jeho symbolice. A když bylo nakonec rozhodnuto o klášteře, trvalo přesto umístění sochy dlouho – i kvůli tomu, než proběhla všechna úřední povolení památkářů. Socha anděla byla umístěna v prostoru mezi návštěvnickým centrem kláštera a bývalou soudní budovou.²¹⁶

4.21.8 Archeologický výzkum hrobky Rožmberků

Koncem roku pokračoval loni zahájený archeologický průzkum hrobky Rožmberků. Jedním z jeho cílů bylo vyvrátit nebo potvrdit některé legendy. Například o mumiích

²¹¹ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 151.

²¹² https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/premysl-sobotka-pri-vyletu-na-sumavu-20091014.html [online] [cit. 2018-07-04].

²¹³ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 151.

²¹⁴ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/vysebrodsti-maji-sveho-strazneho-andela20091107.html [online] [cit. 2018-07-04].

²¹⁵ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 151.

²¹⁶ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/vysebrodsti-maji-sveho-strazneho-andela20091107.html [online] [cit. 2018-07-04].

sedících kolem kulatého stolu nebo že nacisté zde ukryli část uloupených uměleckých předmětů, případně munici a podobně. Podle archeoložky Jihočeského muzea v Českých Budějovicích Zuzany Thomové našli archeologové místo, kde je pohřben poslední Rožmberk, ale těla ostatních příslušníků rodu nenašli. Nalezli dvě cínové rakve – o jedné s jistotou prohlásili, že je v ní Petr Vok a druhou, kde se pravděpodobně nachází tělo jeho manželky Kateřiny z Ludanic. Hrobka má rozměry 5,3 m x 2,4 m a výšku 1,5 m. Archeologové pronikli do hrobky pouze pomocí sondy s kamerou. Zjistili, že v jejím prostoru kromě uvedených rakví je dále uloženo několik rozpadlých rakví dřevěných.²¹⁷

4.21.9 Poštovní muzeum

Poštovní muzeum zvalo návštěvníky na stálou expozici o dějinách poštovníctví na českém území od r. 1527. Její součástí je i kočárovna se sbírkou kočárů a poštovních dostavníků. V několika posledních letech lákalo Poštovní muzeum návštěvníky na „detektivní soutěž“. V roce 2009 byly zorganizovány na prázdninové dny od 20. července do 31. srpna opět velké letní soutěže. Jednou z nich byla „Letní poštovní detektivka o Magicou sedmičku,“ což byl zároveň název soutěžní karty. Ta obsahovala vyobrazení sedmi předmětů vystavených mezi exponáty Poštovního muzea. Úkolem soutěžících bylo předměty poznat – vybrat pro ně jednu ze tří možností a označit o jaký předmět se jedná. Obrázky byly různě počítačově upravené, pokroucené. Aby to „detektivové“ s jejich poznáním neměli snadné. Ze správně vyplněných soutěžních karet pak vylosoval převor Justin třikrát po sedmi výhercích. První sedmička výherců získala lupu, knihu o Sherlocku Holmesovi a k tomu pravý anglický čaj. Ve druhé sedmičce byla připravena pro výherce kniha detektivních příběhů a opět anglický čaj a třetí skupina získala knihu detektivek Sherlocka Holmese. Celkem soutěžilo na dva a půl tisíce lidí, z toho 124 byli zaměstnanci pošt. Tradičně poskytlo Poštovní muzeum část svých prostor pro výstavu prací žáků ZUŠ. Práce dětí bylo možné si prohlédnout po celé letní prázdniny. V rámci oslav 750. výročí kláštera představilo Poštovní muzeum novou známku s vyšebrodským námětem. Znáмка byla vydána 6. května 2009. Její slavnostní prezentace se uskutečnila dne 6. června 2009 od 11 hodin. Jednalo se o dvanáctikorunovou známku o rozměrech 26 x 40 mm. Výtvarný návrh byl od Jana

²¹⁷ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 151.

Kavana, rytina od Václava Fajta. Na známce byl vyobrazen exteriér kostela Nanebevzetí Panny Marie, nad kostelní stavbou byla schematicky vyznačena gotická architektura s klenebními žebry a kruhovým oknem. Spolu se známkou byly v den prezentace v prodeji také aršíky po osmi kusech těchto známek. Po slavnostech se známka v poštovním prodeji už neobjevila.²¹⁸

4.22 Významné události z dějin kláštera z roku 2010

Po celý rok 2010 probíhaly v klášterním areálu opravy a každodenní život kláštera bylo nutné této situaci přizpůsobit. Návštěvníků v roce 2010 bylo 23 000. Byla dokončena třetí etapa opravy krovu a střešního pláště klášterního kostela za 1 270 848 Kč. Restaurování se dočkaly i kaple svatého Benedikta za 183 700 Kč, svatého Bernarda za 162 580 Kč, svatého Kříže za 193 490 Kč, Panny Marie Vyšebrodské za 245 300 Kč. Uskutečnila se i první. etapa rekonstrukce elektrického vedení a rozvodů v klášterním kostele. Vyžádala si 1 500 000 Kč. Fasáda galerie a celková rekonstrukce vchodu stála 350 000 Kč. Na nádvoří kláštera byla položena nová dlažba za 437 854 Kč. Dále byla opravena střecha ubytovny Podniku bytového hospodářství Most za 190 000 Kč, další oprava střechy objektu na Kozinci za 10 000 Kč. Oprava a rozšíření zabezpečovacího systému si vyžádalo 278 000 Kč. Z uvedeného přehledu, který poskytl p. převor P. Justin Berka je vidět, jak byl rok 2009 bohatý – na výdaje. Zásluhou Sdružení pro obnovu kláštera²¹⁹ došlo k opravě hřbitovního kříže a desek se jmény duchovních. „Práce na restaurování kříže stály sto tisíc,“ připomněl Werner Lehner. Díky jeho snaze se peníze nejen na kříž, ale i na 68 kovových tabulí se jmény řádových hodnostářů, z nichž jedna stála sto eur, našly právě v zahraničí. Kaple svaté Anny je postavena na místě původní kapličky, u níž se prý roku 1259 modlil Vok z Rožmberka. Ten se při přechodu Vltavy málem utopil a v zápalu boje o holý život přislíbil, že pokud přežije, založí zde klášter. Kaple svaté Anny je novogotickou stavbou, která postupem doby nahradila původní románskou stavbu. V podzemí kaple jsou pochováni kromě dvou

²¹⁸ Tamtéž, s. 152.

²¹⁹ Tamtéž, s. 234.

výjimek všichni opati kláštera. Hlavní rekonstrukcí prošla stavba také za zásadního přispění zahraničních peněz, během roku 2008 a 2009.²²⁰

4.22.1 Koncerty vážné hudby

Současně s probíhajícími opravami a rekonstrukcemi uspořádali cisterciáci koncerty vážné hudby a v průběhu celé turistické letní sezóny byly slouženy slavnostní mše svaté. 5. června od 20 hodin se v klášterním kostele Nanebevzetí Panny Marie konal koncert duchovní hudby, z doby kolem roku 1900, nazvaný In Paradisum. Vstupné bylo 100 Kč, ale platnou vstupenkou byla též vstupenka na prohlídku kláštera z téhož dne. 15. června od 20 hodin (rovněž v klášterním kostele) přednesl Velký orchestr Jihočeského divadla Korunovační mši od W.A. Mozarta. 27. června, při mši svaté, pěvecký sbor Landesmusikschule Bad Leonfelden z Rakouska přednesl duchovní hudbu různých evropských mistrů. Po mši následoval Promenádní koncert dechové hudby na nádvoří kláštera před návštěvnickým centrem. 4. července pěvecký chor Neumarkt u Freistadtu z Rakouska doprovázel mši svatou skladbou Michaela Haydna-Nikolaimesse. 10. července v rámci Mezinárodního hudebního festivalu Evropské týdny Passau, se uskutečnil koncert Ave Maris Stella, v podání mezinárodního sboru Dolce Risonanta. Koncert se konal od 10 hodin dopoledne, vstupné stálo 100 Kč. 11. července byla sloužena Slavnostní mše svatá k svátku svatého Benedikta, při které zněla česká varhanní hudba. 18. července na slavnostní mši svaté zazněla skladba od Lorenze Maierhofera – Alpenländische Messe, v podání rakouského mužského sboru Liedertafel St. Florian am Inn. 1. srpna od 9: 30 hodin probíhalo posvěcení zrekonstruovaného kamenného kříže u zdi klášterního chrámu a od 10 hodin zazněla při slavnostní bohoslužbě v klášterním chrámu Mše C-dur, Franze Schuberta. 15. srpna se konala Poutní slavnost Panny Marie Nanebevzetí, při které vystoupil chrámový sbor z Velešína.

4.22.2 Vyhlášení Závišova kříže národní kulturní památkou

V roce 2010 bylo v ČR vyhlášeno 38 nových národních kulturních památek. Dohromady s nově vyhlášenými jich bylo v naší republice 274. Mezi nově vyhlášenými

²²⁰ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/krajanske-spolky-pomahaji20100611.html [online] [cit. 2018-07-04].

byl i vyšebrodský Závišův kříž. Je jedním z artefaktů uznávaných Vatikánem. Počítalo se s jeho vystavením na připravované Zemské výstavě v roce 2013. Zemskou výstavu bylo plánováno uskutečnit v budově bývalého okresního soudu, která byla stále v roce 2010 ve velmi špatném stavu. Původní záměr města i kláštera počítal s tím, že objekty kláštera měly být opravovány průběžně od roku 2010. První byly na řadě úpravy gotických sklepů, dlážděné nádvoří, elektroinstalace v klášterním kostele a další. Samotný klášter by na předfinancování tak rozsáhlé akce nemohl dát dohromady finance a dotacemi bylo možné platit až zpětně, po jejich provedení. Dle regulí řádu mají cisterciáci přímo zakázáno brát si jakýkoliv úvěr. Nakonec pomohl klášteru Jihočeský kraj, který takzvané předfinancování zaplatil. O umístění Závišova kříže na Zemské výstavě nebylo dosud rozhodnuto. Bylo potřeba vybudovat zvláštní bezpečnostní opatření, která musel schválit nejen Národní památkový ústav, ale také Policie ČR.²²¹

4.22.3 Opatská stezka

V roce 2010 bylo na pracovním setkání s rakouským partnerem dohodnuto, že samotnou realizaci projektu Opatská stezka II. přesunou obě strany (Cisterciácké opatství Vyšší Brod a „rakouská strana“) na jaro 2010, aby mohly být obě stezky otevřeny ve stejném termínu. Opatská stezka I. vede od Cisterciáckého kláštera ve Vyšším Brodu malebným údolím Menší Vltavice kolem historického vodního kanálu až ke známým vodopádům svatého Wolfganga s možností pokračovat k poutnímu místu Maria Rast,“ upřesnil vyšebrodský zastupitel Jiří Franc. Na ni navazuje Opatská stezka II. Ta se napojuje na bývalou vyšebrodskou promenádu a začíná také u Rožmberské brány kláštera. Vede kouzelnou krajinou nedaleko náhorní plošiny Čertovy stěny až k Loučovicím. Na obě pak navazuje Meditační stezka z rakouské strany, která vede přes hranice do Vyššího Brodu přímo z centra obce St. Oswald u Freistadtu. Na vybudování a rozšíření Opatských stezek získal Vyšší Brod dotační peníze.²²²

²²¹ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 236.

²²² https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/opatska-stezka-ceka-na-jaro20090827.html [online] [cit. 2018-07-04].

4.23 Významné události z dějin kláštera z roku 2011

Během roku 2011 navštívilo klášter 20 650 osob. V roce 2011 byly v klášteře pořádány koncerty. 29. května zazněla v klášterním kostele hudba Antonína Dvořáka v podání velešínského sboru, při zádušní mši za Rožmberky.²²³ Ve dnech 1. 6. – 30. 9. se konala výstava Pražský hrad v umění poštovní známky. Výstava se uskutečnila ve spolupráci s Poštovním muzeem ve výstavních prostorách kláštera. 13. srpna na nádvoří u klášterního kostela byla uvedena hra *Dcera královská.*, ku příležitosti 800. výročí narození svaté Anežky České. Předvedl ji divadelní dětský soubor farností Českokrumlovska „Rovnátko“, pod vedením paní Štěpánky Talířové.²²⁴ 14. srpna byla sloužena v klášterním kostele bohoslužba za zvuků Mozartovy Korunovační mše svaté, při poutní slavnosti P. Marie Nanebevzaté. Pontifikální mši svatou sloužil Mons. Pavel Posád, světící biskup českobudějovický. 15. srpna zazněla Kyriale Cisterciencie, při mši svaté, ze slavnosti Panny Marie Nanebevzaté. 28. srpna se konal slavnostní koncert ke 400. výročí úmrtí posledního Rožmberka. Během koncertu vystoupil sbor Lúčnica.²²⁵

4.23.1 Přípravy na Zemskou výstavu

Rok 2011 byl ještě náročnější než ten předchozí. Dokončovaly se některé opravy a rekonstrukce z minulého roku a probíhala též intenzivní příprava na zabezpečení Zemské výstavy. Ta byla sice plánována až na rok 2013, ale řada záležitostí s ní spojených musela být řešena již v roce 2011. Probíhala intenzivní jednání o umístění Závišova kříže, který byl označován jako „středobod“ celé výstavy. Několikrát bylo změněno rozhodnutí o místě jeho zpřístupnění pro veřejnost. K problematice umístění kříže se vyjadřoval Národní památkový ústav, ale především Policie ČR, která některé vybrané lokality kláštera zcela zamítla z důvodu, že danému místu není možné zajistit absolutní bezpečnost. Probíhala příprava návrhů vitrín a výrobní dokumentace výstavy, organizační příprava a koordinace všech prací, pokračovalo vyhotovení překladů. Byly vypracovány dvě monitorovací zprávy o průběhu realizace projektu. Převážnou část těchto prací spojených s výstavou hradilo Cisterciácké opatství Vyšší Brod. Z vlastních prostředků tak vynaložilo 1 200 000 Kč jako povinný vlastní podíl projektu. Tím splnilo

²²³ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 312.

²²⁴ Tamtéž, s. 313.

²²⁵ Tamtéž, s. 312.

jednu z podmínek uvedených ve smlouvě.²²⁶ V roce 2011 došlo ke zvýšení vstupného na 95 Kč za osobu. O 10 Kč se zvýšilo i studentské vstupné. Pro dětské výlety zůstala cena nezměněna.²²⁷

4.23.2 Stavební práce

Ze stavebních prací roku 2010 uvedl převor Justin Berka a vikariátní stavební technik Eduard Beneš například položení kamenného chodníku na východní straně kostela, k průchodu do návštěvnického střediska. Náklady na položení chodníku činily 250 000 Kč, uhradil je klášter a Spolek pro obnovu kláštera. Nové kovové oplocení u klášterního hřbitova stálo 782 000 Kč, opět sumu uhradil klášter a Spolek pro obnovu kláštera. Dokončení generální opravy střechy kostela výměnou části krovu stálo 200 000 Kč. Oprava byla uhrazena z prostředků Ministerstva kultury České republiky. Rozšíření kamerového a zabezpečovacího systému na prohlídkové trase stálo 290 000 Kč. Náklady uhradil klášter a Ministerstvo kultury České republiky. Dále pokračovala rekonstrukce osvětlení interiéru klášterního kostela, dokončení kabelových rozvodů a dodávka svítidel a byly zahájeny práce obnovy výmalby interiéru kostela. Byla nainstalována část kabeláže, která měla sloužit pro zabezpečení Závašova kříže.²²⁸

4.23.3 Renovace klášterního kostela

Práce na renovaci klášterního kostela byly po dobu turistické sezony přerušeny, protože pro klášter jsou vlastně finance z turistického ruchu hlavním příjmem. Obnovy byly v měsíci říjnu. Jen stavba lešení na východní části kostela trvala dva týdny. Protože celkové lešení by spotřebovalo mnoho materiálu, vždy se stavělo jen na část kostela, pak se rozebralo a znovu složilo na dalším místě. Na zadních stranách novogotických oltářů sv. Barbory a sv. Rocha objevili restaurátoři vzácné renesanční malby. Díky pamětním nápisům a letopočtům je zřejmé, že malby vznikly v letech 1523–1525, ale autor je neznámý. Klášterní kroniky a soupisy připomínaly pouze existenci pamětních nápisů na zadních stranách oltářů. O existenci maleb se nevědělo. Oltáře byly pořízeny v době vyšebrodského opata Kryštofa Knolla z Welsu, který byl opatem v letech 1507–1528. V době provádění prací v klášterním kostele se bohoslužby konaly v Zimní kapli,

²²⁶ Tamtéž, s. 311.

²²⁷ Tamtéž, s. 312.

²²⁸ Tamtéž, s. 311.

případně ve hřbitovní kapli sv. Anny, která byla renovována za přispění pana Lehnera.²²⁹

4.23.4 Dokončení průzkumu rožmberské hrobky

Ve Vyšším Brodě je skutečně hrobka Rožmberků. Tak zněl aktuální závěr posledních průzkumů, které přímo v opatském kostele začaly čtvrtého listopadu 2011, v předvečer čtyřstého výročí vymření rodu. Historicky první záběry mikrokamerou ukázaly v kryptě pod podlahou tři rakve, dvě cínové, jednu dřevěnou. Na jedné z cínových rakví je možné přečíst nejen jméno Petra Voka, ale také: „...slovutný vládce a pán Petr Vok Ursinus, správce Rožmberského domu poslední život za smrt zaměnil na hradě svém třeboňském pátého listopadu před svítáním léta Kristova 1611 zde pohřben.“ Na výzkumu pracoval tým zhruba dvaceti lidí. Jeho výsledky představili poprvé veřejnosti právě ve Vyšším Brodě. Průzkumy v hrobce pokračovaly dál. Čtvrtého listopadu do ní specialisté vpravili miniaturní sondu. Ta od pravého poledne pátého listopadu 2011 (výročí vymření rožmberského rodu) měřila v šestihodinových intervalech teplotu, relativní vlhkost vzduchu a rosný bod. Veškerá data byla uchovávána ve vnitřní paměti a byla po dvanácti měsících stažena kabelem vyvedeným pod dlaždici v presbytáři kostela. Podle výsledků průzkumů provedených v roce 2009 se totiž zdálo, že prostor hrobky je příliš malý na to, aby se do něj vešla těla tolika lidí. Během předchozích týdnů roku 2011, se ale přišlo na to, že na dně hrobky není podlaha, ale poměrně mocná zásypová vrstva. „Všechna zjištění nás vedou k interpretaci, že původní rožmberská hrobka byla výrazně hlubší než dnes a že do hloubky měřila minimálně 2,70 metru. Po zaplnění hrobky pohřby byl prostor zavezen přibližně metr mocným zásypem a tím přepatrována, takže další členové mocného šlechtického rodu tak mohli být nadále pohřbíváni ke svým předkům,“ sdělil k výzkumům v klášterním kostele Jiří Šindelář, vedoucí výzkumného týmu. Ten tvořili členové a spolupracovníci organizace GEO-CZ a občanského sdružení Naše historie spolu s konzultanty a historiky. „V určitém historickém okamžiku, zatím nevíme přesně kdy, došlo k tomu, že hrobka byla kompletně zaplněna. Namísto toho, aby byly ostatky shrnuty na jedno místo, jak se to dělávalo jinde, a pohřbívalo se dál, bylo to vyřešeno mnohem pietnějším způsobem. A sice zavezením prostoru sedimentem. Tím získali prostor pro další pohřbívání,“ dodal

²²⁹ Tamtéž, s. 312.

Jiří Šindelář. Ve chvíli, kdy zemřela třetí manželka Viléma z Rožmberka Anna Marie Bádenská, tak už místo ve vyšebrodské rožmberské hrobce pravděpodobně nebylo. Proto pro Annu a pro sebe nechává Vilém vybudovat novou hrobku u svatého Víta v Českém Krumlově. Tato hrobka ale byla postupem let zdevastována, cínové rakve obou dvou rozebrány a rozprodány. I poslední Rožmberk Petr Vok svého času začal s budováním své vlastní hrobky v Českém Krumlově, konkrétně v kostele u svatého Jošta (v Českém Krumlově). Později ale byl přinucen okolnostmi postoupit Krumlov císaři. „Když roku 1601 umírá Petrova manželka Kateřina z Ludanic, vysílá Petr komisi vedenou Janem Zrinským do Vyššího Brodu, aby posoudila, je-li v rožmberské hrobce ještě místo, kde by byly Kateřininy ostatky uloženy. Podle všeho se změny v přepatrování hrobky provedly právě na základě poznatků této komise. V hrobce tak vznikla poslední místa, kam se mohla vejít už jen rakev Kateřiny z Ludanic a o deset let později Petra Voka. Tím se prostor zcela zaplnil. Při podrobném zkoumání archeologové zjistili, že se jedná o dvojitou dřevěnou truhlu bez víka. Kromě rozpadlých kusů dřeva byla nejvíce vidět jakási pravděpodobně sametová, nevzorovaná, asi hedvábná látka. Podle průzkumů shodná s tou, kterou měli v rakvi i Habsburkové pohřbeni v katedrále svatého Víta na Pražském hradě, tedy Anna Jagellonská, Ferdinand I. a Rudolf II. Vedle toho byly rozpoznatelné části honosného dámského renesančního oděvu s drobnými průstřihy. Podle konzultace s odborníky se dá předpokládat, že v této rakvi byla pohřbena manželka posledního Rožmberka Kateřina z Ludanic. Jedním z nejzajímavějších nálezů byla na první pohled malá drobnost. Na rakvi Petra Voka ležel kromě přepadlé látky z rakve jeho exmanžely také zlatý prsten. Když totiž někdy před lety odpadla pravá bočnice dřevěné truhly Kateřiny z Ludanic, pravděpodobně z ní vypadl a dokutálel se až na pravou stranu Vokovy rakve, kde zůstal ležet, v místě, kde lze tušit pravou ruku zemřelého. Rozhodně se nedá vyloučit, že by to mohl být některý ze šperků, který poslední Rožmberk Kateřině ještě za jejího života věnoval. Celý vyšebrodský klášter slouží, kromě duchovních a hospodářských záležitostí, jednak jako hrobka rodu Rožmberků, ale i jako rozsáhlé pohřebiště samotných cisterciáků, kteří klášter po staletí spravují. „V samotném kostele a kapitulní síni je pohřbeno 42 klášterních opatů, dva poslední opati leží ve vedle stojící kapli svaté Anny. Na hřbitově vedle kostela je pochováno i 70 bratří řeholníků,“ dodal převor Justin Berka. Všeobecně se také ví, že ve zdejší kapitulní síni by měl být pohřben slavný Závaš z Falkenštejna,

přesněji jeho hlava. Ale asi už se nikdy nepřijde na to, kde jeho ostatky odpočívají. Jedním z hlavních duchovních úkolů celého kláštera bylo podle vůle Rožmberského rodu bdít nad rodovou hrobkou. Ovšem celá staletí nikdo přesně nevěděl, kde se hrobka nachází. Historické prameny vždy směřovaly badatele hlavně do presbytáře klášterního kostela. Ovšem průzkumy v roce 2009 v těchto místech vyjevily prostor, který se zdál být příliš malým na to, aby pojmul takřka čtyřicet rakví. „Naše poznatky potvrzují, toto je skutečně rožmberská hrobka, ale to jen její část,“ osvětlil Jiří Šindelář ze sdružení Naše historie. Krypta je totiž ve skutečnosti daleko větší, než se zdá. Z podstatné části je zasypaná hlínou. Důvod? Pravděpodobně pieta vůči Rožmberkům zde pochovaným, protože jejich ostatky a rakve se už během staletí rozpadly a nebylo možné na ně už uložit jejich následníky.²³⁰ 4. listopadu proběhla v klášteře Tisková konference k výzkumu, které se zúčastnili zástupci ČT, Mladé fronty, Lidových novin a další. Cyklus přednášek Hold Rožmberkům se uskutečnil v návštěvnickém centru ve dnech 5.-6. listopadu.

4.23.5 Poštovní muzeum

Nabízelo návštěvníkům kromě jiného stálou expozici věnovanou dějinám pošty od jejich počátků až po současnost. V turistické sezoně bylo muzeum přístupné od úterý do neděle od 9 do 12 h a od 13 do 17 h. Po telefonické dohodě bylo možné navštívit muzeum ve všední dny i mimo turistickou sezonu. Od začátku června do 2. října probíhala velká výstava Pražský hrad v umění poštovní známky. Výstavu připravili pracovníci Poštovního muzea a Správy Pražského hradu ve spolupráci s Cisterciáckým opatstvím Vyšší Brod. Výstava byla umístěna v návštěvnickém centru kláštera. Ukázala nejen známky s motivem Pražského hradu vydané v uplynulých desetiletích, ale i ojedinělý způsob výroby těchto cenin. Vernisáže výstavy se zúčastnila řada významných osob. Dr. J. Galuška (ředitel Poštovního muzea) návštěvníky upozornil na různé filatelistické zajímavosti. Připomenul, že známka Hradčany od Alfonse Muchy byla první československou známkou. Spatřila světlo světa 18. prosince 1918. Ve stejný den bylo založeno Poštovní muzeum v Praze. Tradičně se v Poštovním muzeu konala i výstava dětských prací výtvarného umění ZUŠ. Hlavním tématem dětské výstavy byli

²³⁰ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/objev-stoleti-hrob-petra-voka-je-nalezen20111118.html [online] [cit. 2018-07-04].

Rožmberkové. Výstava byla přístupná veřejnosti do konce srpna. Velmi zdařilé dětské práce obdivovali návštěvníci muzea po celé léto. V rámci rekonstrukčních prací v klášteře získala budova Poštovního muzea novou bílou fasádu.²³¹

4.24 Významné události z dějin kláštera z roku 2012

V březnu roku 2012 byl klášterní kostel zatím ještě uzavřen, půl roku se vněm už malovalo. Cisterciáci však nabídli nový prohlídkový okruh, gotické sklepy či si návštěvníci mohli prohlédnout Zimní kapli, kde turisté mohli spatřit Madonu strýčickou, sochu z 15. století. V případě vyšebrodského kláštera se ovšem nejedná o nějaké drobné sklípky, ale o majestátní komplex několika podzemních prostor, které by se s klidným svědomím daly nazvat i sály. Tato část staveb patří k těm nejstarším a pochází ze 13. století. Veřejnosti byly gotické sklepy zpřístupněny během května 2012 vůbec poprvé v historii. Aby nebyli návštěvníci kláštera ochuzeni o pohled na slavnou Madonu vyšebrodskou, byl tento obraz nainstalován v knihovně. Zpět do kostela se obraz Madony vyšebrodské vrátil až v roce 2013, kdy se podstatná část areálu stala jednou z vyhlídkových tras Velké Zemské výstavy 2013. V roce 2012 návštěvnickou premiéru odbývá už zmiňovaná Zimní kaple a Madona strýčická, ale i socha svatého Mikuláše z Rožmberka z roku 1380. Dále mohli v tomto roce návštěvníci spatřit i Ukřižování vyšebrodské, velký deskový gotický obraz pocházející patrně z roku 1380. Jeho autorem je neznámý malíř, všeobecně nazývaný Mistr vyšebrodského oltáře.²³² Jihočeský kraj je bohatý i na významné církevní stavby, jako jsou například: premonstrátský klášter v Milevsku (nejstarší klášter na jihu Čech), dominikánský klášter s kostelem Obětování Panny Marie v Českých Budějovicích, klášter augustiniánů v Třeboni. Za připomenutí jistě stojí i klášter ve Zlaté Koruně nebo již mnohokrát v této práci uvedený klášter ve Vyšším Brodě. Jihočeská centrála cestovního ruchu spolupracuje s Agenturou Czech Tourism na zpracování seznamů sakrálních památek, které jsou využitelné při propagaci turistického ruchu a při lákání nových poutníků. Zároveň pro ně vymýšlí speciální program. Převor vyšebrodského kláštera Justin Berka by však větší propagaci uvítal. „Sami posíláme různé nabídky farnostem a cestovním

²³¹ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 312-314.

²³² https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/vysebrodsti-cisterciaci-rozsiruji-navstevni-trasy-do-podzemi-i-virtualne-2012032.html [online] [cit. 2018-07-04].

kancelářím, ale centrála cestovního ruchu a kraj mají širší možnosti,“ upřesnil Berka. V roce 2012 klášter uvítal 22 000 turistů, z toho zhruba třetina byli poutníci. „Nebýt jich, tak má klášter daleko menší návštěvnost. Míří sem i z Rakouska a Německa, protože náš klášter je starobylé mariánské poutní místo,“ upřesnil Berka. Příliv církevních turistů podporují i samotná města.²³³

4.24.1 Církevní restituce a klášter

Téměř 500 let vařili mniši ve vyšebrodském klášteře dobré pivo. Pivovar prosperoval až do roku 1950, poté z něj mnichy vyhnali komunisté. V roce 2012 byl správcem pivovaru Pozemkový fond a cisterciácký řád, který se do kláštera vrátil začátkem devadesátých let, se o chátrající pivovar nemohl starat. „Budova má špatnou střechu, je částečně vyhořelá, takže každá zima se na jejím žalostném stavu silně podepíše,“ popsal převor Jan Justin Berka. Vláda 11. 1. 2012 schválením majetkového vyrovnání s církvemi udělala první důležitý krok na cestě k novému zákonu. Díky němu se mohl církvím vrátit zabavený majetek, který spravoval Pozemkový fond a Lesy České Republiky. Na jihu Čech šlo především o pole, louky, lesy. Největší římskokatolická církev, měla ve své databázi dohromady přes dvanáct tisíc pozemků, s většinou z nich stále nemohla nakládat. „Budeme usilovat o navrácení devíti tisíc pozemků, které nám byly sebrány,“ uvedl Tomáš Smolek, který měl v českobudějovické diecézi restituce na starosti. Podle tehdejšího biskupského generálního vikáře Adolfa Pintíře měla diecéze okolo 360 farností a u každé z nich církev chtěla uplatňovat nároky podle pozemkových knih.²³⁴ Při pohledu na zdevastovanou bytelnou budovu vyšebrodského klášterního pivovaru se jeho převor netají pocitem smutku. „Bolí nás srdce, když vidíme, jak chátrá. Vybudovali ho naši předkové a po staletí vzkvétal. Teď by asi nad jeho vzhledem nevěřícně kroutili hlavou,“ řekl převor kláštera Justin Berka. Nad novodobým osudem klášterního pivovaru, v němž se vařil chmelový nápoj od roku 1365 do roku 1950, kroutili nechápavě hlavou i mnozí návštěvníci. Asi třetinu areálu vyšebrodského kláštera stále vlastnil v roce 2012 Podnik bytového hospodářství Most, který získal část

²³³ Ludmila MLISOVÁ, Návštěvu církevních památek lze spojit s cyklistickým výletem: Jihočeská centrála cestovního ruchu zpracovává s Agenturou Czech Tourism seznamy sakrálních památek In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 110 (11.05.2012).

²³⁴ Ludmila MLISOVÁ, Mniši ve Vyšším Brodě mohou dostat zpět zchátralý pivovar: majetkové vyrovnání s církvemi - například římskokatolická církev bude na jihu Čech usilovat o navrácení devíti tisíc pozemků, které jí byly sebrány. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 10 (12.01.2012).

kláštera k rekreaci svých pracovníků. Tento podnik byl už léta v likvidaci. Jenže když se na začátku devadesátých let převáděl majetek kláštera zpátky na cisterciácký řád, zůstala tato část v konkurzní podstatě Podniku bytového hospodářství Most. Rozdíl mezi majetkem, o který se starali mniši, a částí ve správě státu, byl nesrovnatelný. Zatímco navrácené budovy byly už téměř opravené, zbytek se očividně rozpadal. „Kdo ví, jak by dnes pivovar vypadal, kdybychom si ho nepronajali za 17,5 tisíce korun měsíčně. Ne pro výdělek, ale jen proto, abychom ho aspoň oplotili a zabezpečili proti nezvaným návštěvám,“ řekl převor. Historický pivovar ale nebyl jediným majetkem, který stát cisterciákům do roku 2012 nevrátil. V roce 2012 měli cisterciáci v nevyřešených restitucích zhruba 4,5 tisíce hektarů lesů a 350 hektarů rybníků. Část lesů ale už před půlstoletím zmizela pod hladinou Lipna, rostlo z nich okolo 2,8 až 2,9 hektarů. Hospodaření s vrácenými lesy se mohou vyšebrodští mniši učit od kolegů v nedalekých rakouských kláštorech Schlägl a Aigen. „Mají také lesy. Je logické, že klášter má hospodářskou základnu, z níž udržuje své budovy. Tak to mysleli i Rožmberkové, když vyšebrodský klášter zakládali. Tak to bylo vždycky, a hlavně bychom zase dali práci i lidem z okolí,“ plánoval převor Jan Justin Berka.²³⁵ Po různých problémech ve Sněmovně, Senátu a vrácením zákona prezidentem Václavem Klausem byly církevní restituce nakonec ve čtvrtek 22. 11. 2012 schváleny. Prezident Václav Klaus navržený zákon nepodepsal, ani nevetoval, a tak od nového roku (1.1.2013) začal platit. Antonín Pintíř k této problematice uvedl: „Máme přesnou evidenci majetku, který užíváme v současnosti, i toho, který nám byl zabraný do února 1948. Jednotlivé farnosti mají většinou okolo pěti až deseti hektarů pozemků, někde to je i několik desítek hektarů,“ upřesnil generální vikář. Podle Pintíře nemohla církev počítat s navrácením pozemků, které jsou součástí Národního parku Šumava. Přesto ale na úředníky biskupství čekala při přebírání majetku spousta administrativy a nové práce. „Teď přestanou být restituce zajímavou záležitostí a stanou se šedivou prací. Předpokládáme, že Pozemkový fond ty pozemky pronajal, že je nenechal ležet ladem. Převezmeme od něj smlouvy a budeme hledat, co se s tím dá dělat. Někde se třeba přihlásí starostové,

²³⁵Ladislav NĚMEC, "Bolí nás srdce, když vidíme, jak chátrá". In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 10 (12.01.2012).

kteří budou mít o naše pozemky zájem,“ přemítal Pintíř. Řada jihočeských měst a obcí už na to čekala.²³⁶

4.24.2 Armilární sféra s teluriem

Přes 300 let starý model sluneční soustavy si lidé mohli od úterka 7. 2. 2012 prohlédnout v českobudějovické Hvězdárně a planetáriu. Přístroj s pohnutým osudem byl za války ve sbírce Adolfa Hitlera a nyní patří klášteru ve Vyšším Brodě. „Přístroj má název armilární sféra s teluriem a používal se jako názorná pomůcka k výuce astronomie na gymnáziích a vyšších školách. Je to v podstatě takový hodně zjednodušený hvězdný globus. Zobrazuje základní souřadní systémy na obloze-nebeský rovník, ekliptiku, obratníky a hlavní poledníky. Telurium znamená, že navíc znázorňuje vzájemnou polohu Slunce, Země a Měsíce. Na tyto funkce se většinou používaly přístroje dva, je proto unikátní, že tento kombinuje obojí,“ vysvětlila ředitelka hvězdárny Jana Tichá a doplňuje: „To, Telurium bylo vyrobeno ve Vídni po roce 1700. Pro výuku jej používali členové vyšebrodského cisterciáckého řádu, v rámci konfiskací za druhé světové války bylo zabaveno nacisty pro budoucí muzeum Adolfa Hitlera. Poté několik desetiletí putovalo po rakouských muzeích a do vyšebrodského kláštera se vrátilo zpět až v roce 2009. Nyní jej poprvé zkoumají odborníci.“ Klášter zapůjčil hvězdárně v Českých Budějovicích i další historické hvězdářské pomůcky, které začali zkoumat experti. Armilární sféra s teluriem byla vystavena jako mimořádný exponát v rámci výstavy Hvězdy a růže, která se vztahovala k historii astronomie v éře posledních Rožmberků, tedy k době 17. století. Pro srovnání byl na několika panelech doplněn zobrazením armilárních sfér ve spisech Tycho de Brahe či Johana Keplera. „Je to unikátní přístroj, stejné funkce dnes zobrazujeme projekčním planetáriem a digitální projekcí. Jsme rádi, že nám jej cisterciácké opatství zapůjčilo, aby jej po dlouhé době mohla spatřit veřejnost,“ uvedla Tichá. Výstava byla zdarma a probíhala do poloviny března roku 2012. V době turistické sezony 2012 bylo telurium vystaveno přímo ve vyšebrodském klášteře.²³⁷

²³⁶Ludmila MLISOVÁ, Církev chce na jihu Čech zpátky devět tisíc pozemků: jaký dopad bude mít v jižních Čechách zákon o církevních restitucích? In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 276.

²³⁷NĚMEC, Ladislav. Ve své sbírce ho měl Hitler, teď patří klášteru. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 28 (02.02.2012). ISSN 1210-1168.

4.24.3 Kostel v Horním Dvořišti

Kostel svatého Michaela archanděla v Dolním Dvořišti na Českokrumlovsku změnil v roce 2012 majitele. Historickou dominantu obce s účetní hodnotou přes 1,6 milionu korun převedl stát bezúplatně do vlastnictví Cisterciáckého opatství Vyšší Brod. Stát zabral církevní stavbu v pohraničí během druhé světové války, a protože se k ní mnišský řád cisterciáků jako ke svému historickému vlastnictví do roku 1948 nepřihlásil, patřila státu až dosud. „Kostel byl zhruba před 25 lety renovován. Na obnovu byly použity i nemalé finanční dary bývalých farníků a obyvatel Horního Dvořiště, kteří dnes žijí v Rakousku. V roce 2012 kostel potřeboval opravu šindelové střechy,“ uvedl šéf budějovického pracoviště Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových Zdeněk Prokopec. Úředníci kostel původně nabídli římskokatolické farnosti, ale budějovické biskupství nabídku odmítlo. Poté o kostel projevila zájem obec Horní Dvořiště a vyšebrodské opatství. „Pro nás to byl danajský dar, protože kostel potřebuje nutné opravy. Právě proto musí mít majitele, který s ním bude něco dělat,“ řekl Zdeněk Kemény, bývalý starosta Horního Dvořiště. V pohraniční obci se pravidelně jednou za dva roky scházejí odsunutí Rakušané a pořádají na kostel sbírky. Nechtějí však dávat peníze státu, ale konkrétnímu vlastníkovi. „Proto jsme měli kostel od státu ve výpůjčce a starali jsme se o něj. Před zimou jsme museli na vlastní náklady zabezpečit střechu, aby dovnitř nezatékalo. Byla by škoda, kdyby začal chátrat,“ upřesnil starosta. Pro obec ani pro farníky se po změně majitele kostela nic nemění. Zůstává přístupný pro bohoslužby i varhanní koncerty. Jen nový vlastník má o práci navíc. „Kostel jsme převzali, aby se zachránil i pro příští generace. Je to historický majetek vyšebrodského kláštera a jeho kulturní hodnota je nesrovnatelně vyšší proti té účetní. Je to gotický kostel s nádhernými freskami a cennými barokními varhany,“ objasnil vyšebrodský převor Justin Berka, který už začal vyřizovat všechny potřebné dokumenty nutné pro opravu střechy. Náklady na rekonstrukci odhadoval na 1,5 milionu korun. Peníze chtěli cisterciáci sehnat s pomocí dotací a darů právě i od bývalých farníků z Horního Dvořiště žijících v Rakousku. Kostel v Horním Dvořišti

založil Vok z Rožmberka ve 13. století. Od roku 1658 byla farnost pod patronátem vyšebrodského kláštera.²³⁸

4.24.4 Mniši požehnali elektrárně

22. 4. 2012 přijel požehnat nové turbíně opat Gottfried z kláštera ve Wilheringu. Namísto přestřižení pásky se ve vyšebrodském klášteře využívá svěcená voda. Klášter v dubnu 2012 rozšiřoval totiž svoji vlastní vodní elektrárnu. V klášteře byla naistalována již druhá turbína. Tu první zprovoznili mniši v roce 2010. Nyní už byli schopni vyrobit 56 kilowattů, které jako zboží dodávali do rozvodné sítě, přesněji ji od nich odkupuje dodavatelská firma. Pro spotřebu samotného kláštera by tento výkon ještě nepostačil. Zatímco současná vodní elektrárna v areálu je vystavěna na poměrně malý průtok Menší Vltavice, její letitá předchůdkyně zásobovala kdysi elektřinou nejen klášter, ale i Vyšší Brod a měla dodávat proud i do Krumlova. Na sklonku předminulého století totiž vznikla elektrárna pod Čertovou stěnou. Na jejím vzniku se podílel jak podnikatel Porák z Loučovic, tak město Vyšší Brod, ale pochopitelně i klášter. Není bez zajímavosti, že klášter společně s Papírnami Loučovice kdysi také stál za vznikem zdejší železnice. Dodnes jsou u Čertovy stěny znát její pozůstatky i když ji už dávno vzal čas, přesněji vznik Lipenské přehrady. Cisterciáci se pustili do výroby elektřiny také proto, že prodaná elektřina tvoří nezanedbatelnou část příjmů kláštera. V roce 2012 dle názoru převora Justina Berky navíc nebylo turistů tolik, kolik by klášter potřeboval.²³⁹

4.24.5 Přípravy na Zemskou výstavu

4.24.5.1 Umístění Závišova kříže

Dle plánu měl být Závišův kříž, který je jednou z nejvýznamnějších památek svého druhu na světě, vystaven od dubna do listopadu roku 2013 ve vyšebrodském klášteře. Pro relikviář se v roce 2012 budovala pancéřová klenotnice v rožmberské oratoři klášterního kostela. Oratoř je těžko přístupná. Ten, kdo by chtěl národní kulturní památku spatřit na vlastní oči, by musel překonat úzké točité schodiště vedoucí na gotickou věž z kaple

²³⁸MLSOVÁ, Ludmila a Slavomír KUBEŠ. Kostel v Horním Dvořišti patří opatství. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 52 (01.03.2012). ISSN 1210-1168.

²³⁹ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/elektrarna.html [online] [cit. 2018-07-04].

svatého Benedikta. Samotná oratoř je velmi malých rozměrů a má jediný vchod. Po schodišti podle historiků stoupali do oratoře Rožmberkové, kteří klášter založili. Podle převora ale možná vcházeli dnes zazděným vchodem po dřevěné látce. „Chtěli jsme kříž dát do kaple svatého Kříže, tam to zakázala inspekce ministerstva kultury, že se to nehodí. Tak jsme kříž chtěli umístit do zimní kaple, to zase zakázala policie, že tam není dobrá střecha. Pak se památkáři, policie i krajský úřad usnesli, že to bude tady,“ konstatoval převor Justin Berka. V posledních staletích sloužila oratoř jako sklad ornátů na mše. Do místnosti už byl zaveden elektrický proud, připraveny byly mříže i pancéřové dveře, chystalo se i obnovení původní gotické podlahy z pálených cihel a nová výmalba. Po všech těchto úkonech měla být na podstavec nainstalována pancéřová skříň. Místnost měla být klimatizována a mělo v ní být i klekátko pro věřící.

240

4.24.5.2 *Závišův kříž opustil skryš*

V roce 2012 byly vytvořeny známky České pošty, které zdobily Závišův kříž. Závišův kříž v roce 2012 na pár hodin opustil svou skryš v cisterciáckém kláštře ve Vyšším Brodě, aby si ho v kapli prohlédl a nafotografoval známý rytec a grafik Miloš Ondráček. Tvorba známky, od návrhu až po výslednou rytinu, mu trvala přibližně měsíc. „Z ryteckého hlediska je to složité. Kříž je bohatě zlatnický vyzdobený,“ naznačil převor Jan Justin Berka. „Vznik známky jen dokládá důležitost této relikvie. Znamka vyjde na jaře roku 2013 u příležitosti Zemské výstavy,“ doplnil. O místě, kde byl kříž uchovaný, vědělo jen pár zasvěcených mnichů a policie. Od dubna 2013 si jej mohli prohlédnout i návštěvníci kláštera. V rožmberské oratoři kostela v roce 2012 vznikla pancéřová klenotnice. „Intenzivně pokračovali stavební i zabezpečovací práce. Šlo to pomalu kvůli silným zdem. Všechny úpravy musíme konzultovat s památkáři,“ řekl Berka. Dodal, že výšlap za křížem po úzkém točitém schodišti na gotickou věž bude součástí prohlídky vyšebrodského kláštera. „Připravujeme nové zábradlí. Lidé si budou moci odpočinout i na lavičce,“ podotkl. V klimatizované místnosti budou pancéřové dveře a mříže. Věřící mohou využít také klekátko. Památku mohli lidé

²⁴⁰Uvidíte Závišův kříž; V pancéřové skříni v oratoři. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 111 (12.05.2012). ISSN 1210-1168.

naposledy vidět naživo v roce 1976. Jeden z deseti nejvzácnějších relikviářů na světě vystavovali mniši v klášteře v letech 1279 až 1939 vždy o svátcích. Po zestátnění byl kříž součástí chrámového pokladu katedrály svatého Víta v Praze. Do Vyššího Brodu se vrátil v roce 1994, od té doby je v trezoru. Podle historiků je hodnota Závišova kříže srovnatelná s českými korunovačními klenoty. Vznik zhruba 70 centimetrů vysoké památky je nejednoznačný. Převor Berka klade počátky už do 8. století, historikové se přiklánějí spíše ke 13. století. Jisté je, že relikviář ukrývající i ostatek kříže, na němž byl ukřižován Ježíš Kristus, daroval klášteru Záviš z Falkenštejna, aby se vykoupil ze svých hříchů.²⁴¹

4.24.6 Otevření klášterního kostela

15. 12. 2012 byl v 10 hodin dopoledne se slavnostní mší znovu otevřen pro veřejnost nově zrekonstruovaný vyšebrodský klášterní kostel. Opravy a restaurování klášterního kostela trvaly od října roku 2011 do listopadu roku 2012. Kostel byl vymalován, kompletně se položily nové elektrické rozvody a nové osvětlení, upravovala se oratoř pro instalaci schránky a dalších bezpečnostních zařízení na Závišův kříž. Opraveny a nově vymalovány byly jeho kaple, například kaple svatého Bernarda i kaple Panny Marie Vyšebrodské, které návštěvu malířů zažily naposledy v roce 1845. Samotný kostel se maloval naposledy v roce 1912. Celkem opravy klášterního kostela stály 12 milionů korun. Deset milionů pokryly dotace, vlastní podíl kláštera byl jeden a půl milionu, zbytek dodal stát. Dotaci klášteru pomohl předfinancovat Jihočeský kraj. Bez toho by nebylo možné vůbec opravu a restaurování klášterního kostela provést. Řád získal konkrétně dotaci z Operačního programu Cíl Evropská spolupráce Rakousko-Česká republika, která se ale proplácí až zpětně. Vzhledem k regulím, které zakazují zadlužování, si ale mniši nemohli vzít úvěr a zaplatit práce na kostele dříve, než jim dotační peníze přijdou. Klášterní kostel je pro mnichy nejvýznamnější budovou klášterního areálu. Denně tráví v kostele mniši s modlitbami přes pět hodin. Kostel má mimo jiné zvláštní oltář, který čtyřikrát ročně mění hlavní obraz. V prosinci roku 2012 zde byl obraz Nanebevzetí Panny Marie, který se pak změnil na obraz Vánoční. V prosinci roku 2012 klášter stále nebyl vlastníkem budovy pivovaru. Dále klášter

²⁴¹KUBÁT, Petr. Závišův kříž opustil skryš, aby mohl být na známce. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 159 (10.07.2012). ISSN 1210-1168.

nevlastnil objekty, které držel Podnik bytového hospodářství Most a pak také nádvoří kláštera. Část nádvoří kláštera patřila Pozemkovému fondu, část PBH Most. Půlnoční mše byla sloužena v roce 2012 v navráceném kostele v Horním Dvořišti. Mše se zde sloužila po 70 letech. Mše nebyla sloužena v půlnoci, ale v půl desáté večer. Poté se konala půlnoční mše o půl noci v klášteře ve Vyšším Brodě, kam se mniši přesunuli.²⁴²

4.24.7 Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi

Církevní restituce byly nakonec napodruhé schváleny poslaneckou sněmovnou 8. listopadu 2012. Prezident Václav Klaus 22. 11. 2012 schválený zákon nepodepsal, ani nevetoval, a tak od roku 2013 vstoupil v účinnost. Církvím má být navrácen majetek v hodnotě zhruba 75 miliard korun a dále jim má být během 30 let postupně vyplaceno cca 59 miliard korun jako náhrada za majetek, jenž nemůže nebo z různých důvodů nebude vrácen. Podle zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, vládou předložené Poslanecké sněmovně 18. ledna 2012 a schváleného dne 8. listopadu 2012 bude vrácen tzv. původní majetek, který církvím, náboženským společnostem a církevním právnickým osobám dříve patřil a o který v důsledku majetkových křivd v období od 25. února 1949 do 1. ledna 1990 přišly. Povinnými subjekty, jež mají především zemědělský majetek vydávat, jsou Pozemkový fond České republiky, Lesy České republiky a příslušné státní organizace, pokud daný původní majetek spravují.²⁴³

4.25 Významné události z dějin kláštera z roku 2013

4.25.1 Zemská výstava Dávné stopy – Nové cesty

Zemská výstava byla hlavní a nejvýznamnější kulturní událostí. Její přípravy se uskutečňovaly až do posledních chvil před jejím zahájením, přestože měla za sebou několikaletou předchozí přípravu. První podnět k Zemské výstavě 2013 vzešel před několika lety z Rakouska, kde mají Zemské výstavy dlouholetou tradici a velkou

²⁴²BERKA, Jan Justin a Zdeněk ZAJÍČEK. Host Deníku: Justin Jan Berka, převor vyšebrodského cisterciáckého kláštera: "Z restitucí se stalo politikum, kde rozumné argumenty jdou stranou," říká převor Justin. In: *Českobudějovický deník*. 2012, 293, s. 6. ISSN 1802-0798.

²⁴³ https://cs.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrkev%C3%AD_restituce_v_%C4%8Cesku [online] [cit. 2018-07-08].

finanční podporu od představitelů Horního Rakouska.²⁴⁴ Poslední přeshraniční Zemskou výstavu navštívilo 320 000 lidí. Zatímco v Rakousku mají Zemské výstavy dlouhou tradici, pro Čechy to bude teprve druhá akce tohoto druhu. A pro Jihočechy úplně první.²⁴⁵ Z Rakouska také vzešel impuls, že nová Zemská výstava by se mohla uskutečnit s naším příhraničním regionem.²⁴⁶ Hlavním lákadlem výstavy pro turisty byl Závašův kříž, ale i další části vyšebrodské trasy byly úchvatné. Turisté mohli projít gotickým sklepením s multimediální expozicí, nahlédli do opravené křížové chodby, kapitulní síně, odpočinek nabízela rajská zahrada. Druhým vrcholem byla návštěva klášterní knihovny, třetí největší bibliotéky v Čechách s 80 000 svazky. Pro návštěvníky výstavy bylo nejlepší se na prohlídku předem objednat. Počet návštěvníků ve skupině byl omezený, při vysokém zájmu mohli turisté bez objednávky čekat i několik hodin.²⁴⁷ Klášterní kostel Nanebevzetí Panny Marie prošel v uplynulých měsících roku 2013 zásadní rekonstrukcí, kdy v něm chvíli bylo dokonce 42 kilometrů lešení. Měl novou výmalbu a osvětlení. Alšova jihočeská galerie městu zase zapůjčila tři sochařská díla z takzvané Hitlerovy sbírky – Rozsévače, Afroditu a Veslaře.²⁴⁸ 26. 3. 2013 pod dohledem čtyř plně ozbrojených těžkoooděnců ukázali cisterciáckí mniši ve vyšebrodském klášteře novinářům Závašův kříž. Mniši přemístili kříž do Rožmberské oratoře v polovině dubna.²⁴⁹ Zemská výstava se měla konat od 26. 4. do 3. 11. 2013. Slavnostní zahájení ve Freistadtu proběhlo 25. dubna, ve Vyšším Brodě proběhlo slavnostní zahájení 2. května 2013. Celkové náklady výstavy pro Českou Republiky

²⁴⁴J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s.315.

²⁴⁵KUBÁT, Petr a Bohumil KOSTOHRYZ. Hit roku: Zemská výstava. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013, Roč. 24, č. 64 (16.03.2013). ISSN 1210-1168.

²⁴⁶J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s.315.

²⁴⁷KUBÁT, Petr a David VEIS. Kříž a další perly Zemské výstavy: turisté dnes vyrazí po stopách společné historie jižních Čech a Horního Rakouska. Začíná dlouho očekávaná Zemská výstava. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013, Roč. 24, č. 98 (26.04.2013). ISSN 1210-1168.

²⁴⁸P. Kubát a B. Kostohryz, *Hit roku: Zemská výstava*. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013.

²⁴⁹KUBÁT, Petr a David VEIS. Hit Zemské výstavy: Závašův kříž ve Vyšším Brodě: cisterciáci ukázali vzácnou památku. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013, Roč. 24, č. 73 (27.03.2013). ISSN 1210-1168.

činily zhruba 40 milionů korun.²⁵⁰ První turisté, kteří zhlédli Závišův kříž ve vyšebrodském klášteře, navštívili klášter 26. 4. 2013.²⁵¹

4.25.1.1 Závišův kříž

Hitem výstavy byl Závišův kříž ve vyšebrodském klášteře, který lidé uviděli na vlastní oči po dlouhých letech. Závišův kříž je jedna z nejcennějších památek svého druhu na světě. Když opouští trezor, nesmí u toho být nikdo cizí. Jen pár mnichů. Závišův kříž byl největším tahákem Zemské výstavy. Národní kulturní památku srovnatelnou s českými korunovačními klenoty vystavili cisterciáckí mniši ve vyšebrodském klášteře. Pro 70 centimetrů vysoký dvouramenný kříž vybudovali speciální pancéřovou klenotnici nad chórovými kaplemi v Rožmberské oratoři. „Do těžko přístupné komorní oratoře se zájemci dostanou jen s časovými vstupenkami v malých skupinách. O historii kříže se lidé dozvědí více v nové multimediální expozici v gotických sklepeních opatství,“ přiblížil Milan Zálešák, starosta Vyššího Brodu. V klimatizované místnosti byly pancéřové dveře a mříže. Výšlap za křížem vedl po úzkém točitém schodišti. Lidé kříž před Zemskou výstavou viděli naposledy v roce 1976. Od té doby stále měnil místa a trezory. Do roku 2013 opustil skrýš jen dvakrát. Naposledy v létě roku 2012, kdy si ho v kapli prohlédl a nafotografoval známý rytec a grafik Miloš Ondráček. Připravil známku, která vyšla u příležitosti Zemské výstavy. Relikviář ukrývající údajně i velký kus cedrového dřeva z kříže, na němž byl ukřižován Ježíš Kristus, daroval klášteru na konci 13. století Záviš z Falkenštejna, aby se vykoupil ze svých hříchů.²⁵² Schránka s cedrovým dřevem z Kristova kříže, 11 safírů, sedm smaragdů, byzantské portréty, arabské zlato. A vědomí, že máte před očima staletí dějin.²⁵³ Mniši vystavovali Závišův kříž v klášteře v letech 1279 až 1939 vždy o svátcích.²⁵⁴ „Po druhém zrušení kláštera v roce 1950 kříž zmizel. Státní bezpečnost po něm několik měsíců pátrala. Pak se zjevil

²⁵⁰P. Kubát a B. Kostohryz, *Hit roku: Zemská výstava*. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013.

²⁵¹P. Kubát a P. Veis, *Kříž a další perly Zemské výstavy: turisté dnes vyrazí po stopách společné historie jižních Čech a Horního Rakouska*. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013.

²⁵²P. Kubát a B. Kostohryz, *Hit roku: Zemská výstava*. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013.

²⁵³P. Kubát a P. Veis, *Kříž a další perly Zemské výstavy: turisté dnes vyrazí po stopách společné historie jižních Čech a Horního Rakouska*. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013.

²⁵⁴P. Kubát a B. Kostohryz, *Hit roku: Zemská výstava*. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013.

na českobudějovickém biskupství. Zamířil do klenotnice svatovítského pokladu a výjimečně byl vystavován v kapli svatého Kříže na Pražském hradě. V roce 1970 ho tehdejší prezident zapůjčil na výstavu do Moskvy, odkud se vrátil zaprášený, zavlhlý a čeští restaurátoři ho museli dát do pořádku. Pak už ho vidělo jen pár lidí“, líčil kurátor vyšebrodské výstavy Jiří Franc. Zadní část této jedinečné památky pochází už z 10. století. Samotný kříž vznikl ve 13. století v Ostríhomi v Uherském království jako korunovační kříž krále Bély IV.²⁵⁵ Do Čech s ním utekla v roce 1270 Bélova dcera Anna. Její dcera Kunhuta se po smrti manžela Přemysla Otakara II. provdala za Závíše z Falkenštejna.²⁵⁶ Do Vyššího Brodu se Závíšův kříž vrátil v roce 1994, od té doby do roku 2013 byl v trezoru.²⁵⁷

4.25.1.2 Přípravy na výstavu

Hejtmanům Jihočeského kraje a Horního Rakouska byly předloženy první studie, které se týkaly výstavy. Pro výstavu byla vybrána města Bad Leonfelden, Freistadt a Vyšší Brod. Později bylo přibráno město Český Krumlov. S nápadem zapojit do přeshraniční výstavy město Vyšší Brod s cisterciáckým klášteřem přišel nejdříve p. Mgr. Phil. Jiří Franc, který získal pro tuto myšlenku p. starostu Ing. Zálešáka a p. převora P. Justina Jana Berku. Ti vytvořili základ organizačního týmu. Od začátku příprav věnovali zamýšlené výstavě velmi mnoho pozornosti a času až do otevření výstavy. Později se do jednání mezi Jihočeským krajem, zástupci měst a subjektů, zapojila Regionální rozvojová agentura RERA a.s. Skupiny zajišťující výstavu pracovaly v jednotlivých místech naplno, připravovaly libreto výstavy a odborný katalog. Schůzky RERA byly zaměřeny na společný marketing, stanovení výše vstupného, systém prohlídek, tiskové zprávy, koordinaci mezi výstavními městy a Jihočeskou centrálou cestovního ruchu, Jihočeským krajem a Kulturním ředitelství v Linci. Na přípravě výstavních míst v klášteře se pracovalo do posledních chvil. Uskutečnily se poslední tiskové konference. Podle zprávy pana Beneše na přípravu objektů související s plánovanou Zemskou výstavou byly vynaloženy velké náklady. Plánovaná byla částka 18 554 000 Kč. Na

²⁵⁵255P. Kubát a P. Veis, *Kříž a další perly Zemské výstavy: turisté dnes vyrazí po stopách společné historie jižních Čech a Horního Rakouska*. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013.

²⁵⁶GÁLIS, Radek a Jaroslav SÝBEK. Závíšův kříž láká do kláštera. In: *Českobudějovický deník*. 2013, 188, s. 1. ISSN 1802-0798.

²⁵⁷P. Kubát a B. Kostohryz, *Hit roku: Zemská výstava*. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013.

financování se podílely: klášter částkou 1 494 000 Kč, Spolek pro obnovu kláštera uhradil 1 760 000 Kč, z evropských fondů Horního Rakouska a České Republiky bylo financováno 10 800 000 Kč. Tato suma posloužila jako takzvané „předfinancování“ výstavy od Jihočeského kraje. Jihočeský kraj přispěl dále 255 000 Kč. Z Programu záchrany architektonického dědictví Ministerstva kultury České Republiky bylo financováno 4 245 000 Kč. U příležitosti Zemské výstavy byla obnovena původní rajská zahrada. S pomocí rakouských odborníků v ní byly v přípravném období vysazeny historické odrůdy růží a lilií. Během jara a léta vykvetly a byly oživujícím prvkem kláštera. K umístění jednotlivých výstavních objektů probíhala jednání cisterciáckého opatství s památkovým úřadem. V případě nejvzácnějšího exempláře – Závišova kříže, měla hlavní slovo Policie ČR z důvodu nejpříznivějšího způsobu ochrany. Cisterciácké opatství zpřístupnilo kapitulní síň, část křížové chodby, rajskou zahradu, 3 klášterní galerie, třetí největší knihovnu v Česku, nově zrekonstruovaný interiér opatského chrámu, sbírky a exponáty „Umělecké poklady středověku“ – např. obraz Madony vyšebrodské, deskové malby, gotické plastiky a další. V gotických sklepeních byla k vidění expozice rožmberské hrobky s videoprojekcí, dokumentující průzkum hrobky. V návštěvnickém centru probíhala výstava nazvaná „Šumava po stopách fotografií“, vytvořená ze snímků 9 fotografií.²⁵⁸

4.25.1.3 Návštěvnost výstavy

Zemskou výstavu vidělo na začátku srpna 2013 již 150 000 návštěvníků. „Počet turistů se v klášteře díky výstavě meziročně mnohonásobně zvýšil. Vedle Čechů a Rakušanů přijíždějí hlavně Maďaři a Italové, jichž se historie kříže dotýká,“ řekl kurátor klášterních sbírek Jiří Franc. „Zatím se dostalo na každého zájemce, který jej chtěl spatřit. Skupinky turistů po 12 osobách se u kříže poměrně svižně střídají. Pro zdravotně postižené, kteří se po točitých schodech nahoru nedostanou, je k dispozici replika v přízemí,“ uvedl kurátor. Dostatek míst bylo také na nových parkovištích. Denně se v klášteře objevilo až 1000 platících návštěvníků. Příjem ze vstupného nebyl však podle France nijak ohromující. Část peněz musel klášter odvést organizátorům výstavy, částí

²⁵⁸ J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 316-317.

splatil náklady, které do ní cisterciáci investovali. Jen něco zbylo na další obnovu památky.²⁵⁹

4.25.2 Poštovní muzeum

Poštovní muzeum ve Vyšším Brodě vystavilo na tři dny také blok 80 modrých Merkurů, prvních známek na světě určených k vyplácení novinových zásilek.²⁶⁰

4.25.3 Hitlerovy sochy

Do 3. listopadu roku 2013 měly nádvoří kláštera ve Vyšším Brodě zdobit tři sochy ze soukromé sbírky Adolfa Hitlera. K vidění byly jen dva dny. Kvůli negativním reakcím návštěvníků Zemské výstavy byly odstraněny. Exponáty, které byly v rámci Zemské výstavy k vidění v klášteře ve Vyšším Brodě, budily emoce. Návštěvníci odcházeli nadšení poté, co si prohlédli unikátní Závišův kříž. Ty, kteří se o víkendu zastavili u tří soch na nádvoří, pohoršila jejich historie. Afrodita, Veslař a Rozsévač totiž patřily do soukromé sbírky Adolfa Hitlera. V areálu kláštera však sochy vydržely. Jako první informaci přinesly Lidové noviny. „Čekali jsme, že sochy vzbudí emoce, ale nenapadlo nás, že negativní reakce budou tak silné“, poznamenal kurátor výstavy a vyšebrodský historik Jiří Franc. Vystavení těchto soch právě ve Vyšším Brodě chtěli autoři ukázat, že za druhé světové války byl klášter zrušen a sloužil jako utajené skladiště nacisty uloupených děl, jež měla být vystavena ve „Vůdcově muzeu“ v Linci a v „Říšské pinakotéce“ v Mnichově. „Odmítavé reakce přišly od českých návštěvníků. Naopak kolegové z rakouské strany nás podporují, abychom sochy umístili jinam. Říkají, že by se na hrůzy nacismu nemělo zapomínat“, uvedl Franc. Téma o druhé světové válce je kontroverzní a rozdmýchává vášně. „Tyto sochy nemají žádný politický podtext, nic nezosobňují. Například Afrodita pochází už z počátku 20. století. I když byly v takzvané Hitlerově sbírce, je možné, že sám Hitler, je ani nikdy neviděl,“ prohlásil Aleš Seifert, ředitel Alšovy jihočeské galerie, která Veslaře, Afroditu a Rozsévače pořadatelům Zemské výstavy zapůjčila.²⁶¹

²⁵⁹Zemskou výstavu navštívilo 150 tisíc lidí. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013, Roč. 24, č. 180 (05.08.2013). ISSN 1210-1168.

²⁶⁰J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod VI.*, s. 317.

²⁶¹HRDINA, Karel. Hitlerovy sochy nepatří do kláštera, bouřili se lidé: do 3. listopadu měly nádvoří kláštera ve Vyšším Brodě zdobit tři sochy ze soukromé sbírky Adolfa Hitlera. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013, Roč. 24, č. 102 (02.05.2013). ISSN 1210-1168.

4.25.4 Osudy Vyšebrodského oltáře

Pohnuté osudy mohou mít nejen lidé, ale také zvířata, nebo umělecká díla. Svě by mohlo vyprávět devět obrazů, které tvoří takzvaný Vyšebrodský oltář a o nichž jsme se učivali ve škole ve spojení s neznámým umělcem zvaným Mistr vyšebrodského oltáře. V říjnu 2013 potvrdil převor vyšebrodského kláštera Justin Jan Berka, že cisterciáci požádali v zákonné lhůtě o navrácení těchto obrazů na základě zákona o majetkovém vyrovnání státu s církvemi. A tak se měl cyklus po letech strávených v Praze i v zahraničí vrátit alespoň symbolicky domů, do Vyššího Brodu. Skutečně jen symbolicky, protože cisterciáci neuvažovali o jejich vystavení v klášteře a v Národní galerii je chtěli ponechat i kvůli dobrému zabezpečení a péči, kterou tyto vzácné malby v Praze mají. Dle historika umění Jiřího Franc, který byl zároveň i kurátorem Zemské výstavy, jsou obrazy skutečným unikátem a dá se říci i vyšebrodskou legendou. Stejně tak jako slavný Závišův kříž. „Náměty deskových gotických maleb se váží k Vánocům, Velikonocům, Svatodušním svátkům," řekl Jiří Franc a dodal: „Můžeme tedy říci, že jsou rozděleny do takových úseků jako dětství, utrpení a oslavení Ježíše Krista." Indicie vedou k tomu, že cyklus maleb byl namalován sice neznámým autorem, ale skutečně pro opatský chrám ve Vyšším Brodě, protože například na obraze narození Ježíše klečí Petr I. z Rožmberka, který drží v rukách zmenšeninu kostela a vedle něj je rožmberský erb. Petr I. bývá označován jako druhý zakladatel vyšebrodského kláštera. Gotické obrazy nechal těsně před pádem pohraničí v roce 1938 opat Tecelín Jaksch poslat spolu s dalšími klenoty, jako jsou Závišův kříž a Vyšebrodská madona, do Prahy do bezpečí. Dělo se tak pro jistotu pod záminkou restaurátorských prací. Ale ani to nezabránilo tomu, aby se maleb zmocnili Němci. Slavný cyklus má za sebou opravdu pohnutý osud. Cyklus obrazů byl například určený pro plánované Hitlerovo muzeum v Linci, byl dokonce jako první artefakt tohoto zamýšleného muzea uložen do depozitu v solných dolech v Alt Aussee. Kde vlastně mohli lidé obrazy v kostele vídat, není dodnes jasno. „Možná bývaly obrazy umístěny v klášterním kostele jako retábulum, tedy oltářní nástavec nad oltářní mensou. Mohla to být ale i řada zavěšena někde v části, kde jsou chórové lavice," shrnul Jiří Franc.²⁶²

²⁶²https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/slavny-oltar-mistra-vysebrodskeho-chtel-ziskat-i-hitler-20131011.html [online] [cit. 2018-07-05].

4.26 Hlavní příjmy kláštera

Udržovat a financovat provoz tak rozsáhlého komplexu klášterních budov není jednoduché. „Co si nevyděláme, to nemáme,“ konstatoval Justin Berka. Hlavní příjmy kláštera přináší turisté. Peníze si ale musí řád cisterciáků šetřit, aby měl nějaké k dispozici během zimy, kdy turistická sezóna prakticky neexistuje a mohl z nich hradit výdaje své nebo několika zaměstnanců. I ty musí z finančních důvodů najímat jen na určitou dobu. Část peněz přichází do kláštera také ze sponzorských darů, dotací, zahraničních fondů nebo od státu ve formě výrazné podpory stavebních a restaurátorských prací.²⁶³ Vedení kláštera se průběžně snaží získávat finanční prostředky z různých dotací MK ČR a grantů. Velkou pomocí pro klášter jsou krajanské spolky, které finančně i prací podporují z Rakouska obnovu klášterních objektů. Kromě toho pomáhá cisterciákům s financováním oprav i Zemská vláda Horního Rakouska nebo pan Werner Lehner a lidé seskupení s různými institucemi v takzvaném Sdružení pro obnovu kláštera.²⁶⁴ Z vlastních příjmů by cisterciáci nikdy opravy financovat nedokázali. Peníze, které pro různé opravy získává například Lehner, bývají nejčastěji od různých krajanů, tedy lidí, kteří tady před poválečným odsunem žili, nebo tu měli své rodiče. Samotný řád cisterciáků patří pod rakouskou kongregaci, což je další z důvodů, proč klášteru tak pomáhají ze zahraničí.²⁶⁵

²⁶³ZAJÍČEK, Zdeněk. Hlavní příjmy přináší turisté. In: *Českobudějovický deník*. 2009, 19(113), s. 4. ISSN 1802-0798.

²⁶⁴J. Daňková, *Kronika města Vyšší Brod. VI.*, s. 234–235.

²⁶⁵https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/krajanske-spolky-pomahaji20100611.html [online] [cit. 2018-07-04].

5. Závěr

Závěrem mé práce shrnuji nejdůležitější fakta.

Po listopadové revoluci roku 1989 byla obnovena Kongregace Nejčistšího Srdce Panny Marie. Generálním opatem této kongregace se stal v roce 1990 osecký opat. V lednu roku 1990 byla vládou potvrzena obnova římskokatolických řádů v naší zemi a bylo ukončeno zasahování státu do vnitřních záležitostí církve. Prvotním krokem obnovy řeholních řádů bylo i mimo jiné shromáždění výpisů z pozemkových knih, na jejichž základě byl stanoven rozsah nemovitostí. V roce 1990 bylo vráceno řeholním řádům přibližně 70 budov z 900, které byly v minulost zabaveny státem. Vyšebrodskému klášteru byly navráceny: klášterní kostel, konvent, budova nového opatství. V roce 1991 došlo k vrácení dalších 200 objektů církevním subjektům. Vyšebrodské opatství tímto krokem získalo tzv. Soudní a administrativní budovu a pozemkové parcely v přilehlých zahradách. Vyšebrodskému klášteru nebyly tehdy navráceny: lesy a jiné zemědělské pozemky, rybníky, budova pivovaru, hospodářské budovy, budova starobylého mlýna. Počátků obnovy vyšebrodského kláštera se zúčastnili p. Xaver Josef Švanda a Vojtěch Ivo Kvapil. Obnovou vyšebrodského kláštera byl však oficiálně pověřen mladší z nich- Vojtěch Ivo Kvapil. Cisterciácké opatství ve Vyšším Brodě bylo obnoveno 1. dubna 1990. V lednu roku 1991 došlo k rozloučení Unie Rein-Vyšší Brod. Od března roku 1991 začali bydlet P. Ivo Kvapil a P. Xaver Švanda v areálu kláštera. Materiální a duchovní obnova vyšebrodského kláštera se podařila především díky píli a pracovitosti mnichů a zejména finančním darům z ciziny. Právní kontinuita vyšebrodského kláštera byla zaručena Ministerstvem kultury České republiky v roce 1993. V roce 1995 byl klášter zařazen mezi Národní kulturní památky České republiky. Detailnímu popisu událostí z let 1989-2013, jsem se věnovala ve své bakalářské práci a pro jejich velký rozsah je nezahrnuji do tohoto závěru. Přesto vyzdvihuji jeden z důležitých momentů obnovy kláštera, který podstatně ovlivnil jeho budoucí vývoj. Jedná se o schválení zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi v roce 2012, díky němuž mohl být zcela navrácen veškerý majetek Cisterciáckému opatství Vyšší Brod. Po zdlouhavém soudním procesu získalo v září roku 2015 Cisterciácké opatství ve Vyšším Brodě první lesy, které byly vydány státním podnikem Lesy ČR. Klášter vlastnil v minulosti mnohem více lesních ploch, některé

však zanikly při výstavbě lipenské přehrady. Nejvíce zemědělských pozemků v minulosti darovali klášteru Rožmberkové. Tvořily hospodářskou základnu kláštera a zajišťovaly soběstačnost. Cisterciáci také založili společnost Bernardium, jenž zaměstnává obyvatele z okolí Vyššího Brodu a stará se o klášterní lesy. Ke konci roku 2015 byly cisterciáckému opatství ve Vyšším Brodě navraceny zbývající budovy jako pivovar, bývalý historický mlýn a hospodářské budovy areálu kláštera. A tak mniši mohli konečně začít postupně opravovat a spravovat celý klášterní komplex. Budovy byly v havarijním stavu, jelikož k jejich fyzickému převzetí došlo až po dlouhých 24 letech. Majetek státem navrácený v roce 1991 je dnes opraven. To dokazuje, že mniši jsou skutečně dobrými správci kláštera a majetek je v dobrých rukou. V roce 2016 se začaly připravovat návrhy na opravy zchátralých hospodářských budov. V roce 2017 měl klášter 15 zaměstnanců-revírničky, stavebního technika, zedníky, prodavačku v klášterním obchodě a průvodce. Jelikož se zvedla poptávka po duchovním ubytování, začali mniši přemýšlet o vytvoření takovéto nabídky. V roce 2017 skončila rekonstrukce oltáře klášterního kostela Nanebevzetí Panny Marie. V tomto roce žilo v klášteře 5 mnichů.

..

Za hlavní zdroje literatury, které jsem ve své bakalářské práci použila považuji především Kroniky města Vyšší Brod – V. a VI. díl, regionální periodika a internetové zdroje. Monografií, které se týkají obnovy vyšebrodského kláštera v letech 1989–2013 existuje opravdu velice málo, přesto jsem získala dostatek informací ze zmiňovaných kronik a periodik, které mne nasměrovaly k dokončení této bakalářské práce.

6. Seznam pramenů a literatury

6.1 Prameny

6.1.1 Prameny archivní

DAŇKOVÁ, Jitka. *Kronika města Vyšší Brod*. V. díl (1991-2001). Městský úřad ve Vyšším Brodě, 1. 12. 1992, S. 37, 38, 97, 98, 147, 148, 212, 213, 216, 271, 272, 273, 341, 342, 343, 416, 490, 491, 492, 493, 559, 560, 561, 623, 624, 625, 668, 679, 680, 681.

DAŇKOVÁ, Jitka. *Kronika města Vyšší Brod*. VI. díl (2002-2013). Městský úřad ve Vyšším Brodě, 1. 10. 2003, S. 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 88, 89, 149, 150, 151, 152, 207, 208, 234, 235, 236, 280, 281, 282, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 341, 342, 343.

6.1.2 Prameny orální historie

Mgr. Ján Trnka. V letech 1996-2009 byl řeholníkem v cisterciáckém klášteře ve Vyšším Brodě, osobní konzultace, Zlatá Koruna 17. 3. 2017.

6.1.3 Ostatní prameny

LOMIČKOVÁ, Radka. *Obnova řeholního života po roce 1989 ve Vyšším Brodě*. Plzeň: 2002, Bakalářská práce, Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta humanitních studií, Katedra filozofie, vedoucí práce RNDr. et Mgr. P. Robert Falkenauer, 65 s.

PRAJER, Tomáš. *Dějiny cisterciáckého kláštera Vyšší Brod v první polovině 20.století*. České Budějovice: 2007, Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, Katedra církevních dějin a patristiky, vedoucí práce doc. ThLic. Martin Weis, Th.D., 118 s.

6.2. Literatura

6.2.1 Monografie

BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004. S 383. ISBN 80-7277-087-X.

CHARVÁTOVÁ, Kateřina. *900 let cisterciáckého řádu: sborník z konference konané 28.-29.9.1998 v Břevnovském klášteře v Praze*. 1. vyd. Praha: Unicornis, 2000. 319 s. ISBN 80-901587-7-3

6.2.2 Periodika

BENEŠ, Eduard a Marek PRÁŠIL. Administrativní budovu kláštera zachránily peníze z Rakouska. In: *Českobudějovické listy*. 2003, 12(269), s. 11: il.

BERKA, Jan Justin a Zdeněk ZAJÍČEK. Host Deníku: Justin Jan Berka, převor vyšebrodského cisterciáckého kláštera: "Z restitucí se stalo politikum, kde rozumné

argumenty jdou stranou," říká převor Justin. In: *Českobudějovický deník*. 2012, 293, s. 6. ISSN 1802-0798.

GÁLIS, Radek. Kněz se do kláštera vrátil dvakrát z internace: člen cisterciáckého řádu Xaver Švanda z Vyššího Brodu, který zažil nacistickou i komunistickou totalitu, by se 14. února dožil sta let. In: *Českobudějovický deník*. 2015, 33, s. 10. ISSN 1802-0798.

GÁLIS, Radek a Jaroslav SÝBEK. Závišův kříž láká do kláštera. In: *Českobudějovický deník*. 2013, 188, s. 1. ISSN 1802-0798.

HLADÍK, Dušan. Máte volný ještě nějaký prázdninový termín?:Přijďte do Vyššího Brodu!. In: *Aktuality Setkání*. 1994, 5, s. 2.

HRDINA, Karel. Hitlerovy sochy nepatří do kláštera, bouřili se lidé: do 3. listopadu měly nádvoří kláštera ve Vyšším Brodě zdobit tři sochy ze soukromé sbírky Adolfa Hitlera. -----

In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013, Roč. 24, č. 102 (02.05.2013). ISSN 1210-1168.

KUBÁT, Petr a Bohumil KOSTOHRYZ. Hit roku: Zemská výstava. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013, Roč. 24, č. 64 (16.03.2013). ISSN 1210-1168.

KUBÁT, Petr a David VEIS. Hit Zemské výstavy: Závišův kříž ve Vyšším Brodě: cisterciáci ukázali vzácnou památku. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013, Roč. 24, č. 73 (27.03.2013). ISSN 1210-1168.

KUBÁT, Petr a David VEIS. Kříž a další perly Zemské výstavy: turisté dnes vyrazí po stopách společné historie jižních Čech a Horního Rakouska. Začíná dlouho očekávaná

Zemská výstava. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013, Roč. 24, č. 98 (26.04.2013). ISSN 1210-1168.

KUBÁT, Petr a Marek PODHORA. NEJstarší dochované písemnosti. In: *Mladá fronta Dnes-Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2015, Roč. 26, č. 61 (13.03.2015). ISSN 1210-1168.

KUBÁT, Petr. Závišův kříž opustil skryš, aby mohl být na známce. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 159 (10.07.2012). ISSN 1210-1168.

KYSELOVÁ, Zuzana. Cisterciáci v klášteře otevrou nové prostory. In: *Českobudějovické listy*. 2005, 14(71), s. 9.

MAJER, Vladimír. Budovu školy na rohu Lannovky cisterciáci nedostanou. In: *Českobudějovické listy*. 2004, 13(74), s. 20.

MAJER, Vladimír a Radek ŠÍMA. Cisterciácké opatství požaduje školní budovu na Senovážném náměstí, stát (málem) zaspal. In: *Českobudějovické listy*. 2003, 12(243), s. 20.

MLSOVÁ, Ludmila. Církev chce na jihu Čech zpátky devět tisíc pozemků: jaký dopad bude mít v jižních Čechách zákon o církevních restitucích? Spoustě měst a obcí pomůže vyřešit problémy s pozemky. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 276 (26.11.2012). ISSN 1210-1168.

MLSOVÁ, Ludmila a Slavomír KUBEŠ. Kostel v Horním Dvořišti patří opatství. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 52 (01.03.2012). ISSN 1210-1168.

MLSOVÁ, Ludmila. Mniši ve Vyšším Brodě mohou dostat zpět zchátralý pivovar: majetkové vyrovnání s církvemi - například římskokatolická církev bude na jihu Čech usilovat o navrácení devíti tisíc pozemků, které jí byly sebrány. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 10 (12.01.2012). ISSN 1210-1168.

MLSOVÁ, Ludmila. Návštěvu církevních památek lze spojit s cyklistickým výletem: Jihočeská centrála cestovního ruchu zpracovává s Agenturou Czech Tourism seznamy sakrálních památek ... In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 110 (11.05.2012). ISSN 1210-1168.

NĚMEC, Ladislav. "Bolí nás srdce, když vidíme, jak chátrá". In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 10 (12.01.2012). ISSN 1210-1168.

NĚMEC, Ladislav. Ve své sbírce ho měl Hitler, teď patří klášteru. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 28 (02.02.2012). ISSN 1210-1168.

TŮMA, Zdeněk, Jaromír PROCHÁZKA, Michal VITANOVSKÝ a Alena SCHELOVÁ. Duch gotiky na vyšebrodské minci: starobylý klášter ve zlatě. In: *Českobudějovické listy*. 2001, 10(245), s. příloha Nedělní kanape s. 3.

Uvidíte Závišův kříž; V pancéřové skřini v oratoři. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2012, Roč. 23, č. 111 (12.05.2012). ISSN 1210-1168.

ZAJÍČEK, Zdeněk. Hlavní příjmy přinášejí turisté. In: *Českobudějovický deník*. 2009, 19(113), s. 4. ISSN 1802-0798.

ZAJÍČEK, Zdeněk. Ukradená sbírka je zpátky v klášteře. In: *Českobudějovický deník*. 2009, 19(113), s. 4. ISSN 1802-0798.

Zemskou výstavu navštívilo 150 tisíc lidí. In: *Mladá fronta Dnes - Jihočeské vydání. Jižní Čechy Dnes*. 2013, Roč. 24, č. 180 (05.08.2013). ISSN 1210-1168.

6.33. Webové stránky

Br. M. Samuel. Opatství. *Nový Dvůr: Opatství Nový Dvůr: Opatství* [online]. [cit. 2018-05-26]. Dostupné z: <http://www.novydvor.cz/cz/abbey.html>

Br. M. Samuel. Přeborství. *Nový Dvůr: Opatství Nový Dvůr* [online]. [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <http://www.novydvor.cz/cz/priory.html>

Církevní restituce v Česku: Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 22. 5. 2018 [cit. 2018-07-08]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrkev%C3%AD_restituce_v_%C4%8Cesku

Encyklopedie města Český Krumlov: Prvotisky v klášterní knihovně Vyšší Brod. *Český Krumlov Info: Český Krumlov světové dědictví Unesco* [online]. Město Český Krumlov, 2006, 28.10.2007 [cit. 2018-05-27]. Dostupné z: http://www.ckrumlov.info/docs/cz/region_histor_prvot.xml?style=printable

Esteva Maur. *Zisterzienser Lexikon: Biographia Cisterciensis* [online]. 2016 [cit. 2018-05-27]. Dostupné z: http://www.zisterzienserlexikon.de/wiki/Esteva,_Maur

Generalkapitel des Zisterzienserordens: 2000 Rom. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 1. května 2018 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/Generalkapitel_des_Zisterzienserordens#2000_Rom

Historie: Přehled událostí. *Porta coeli: Klášter Porta coeli* [online]. [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <http://www.portacoeli.cz/informace/historie>

HLINOMAZ, Milan. Jižní Čechy: cisterciácké kláštery: Klášter Vyšší Brod. *Empepa net* [online]. 7. 6. 2014 [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <http://empepa.net/2014/06/07/jizni-cechy-cisterciacke-klastery//>

Informace: Poloha kláštera. *Porta Coeli: Klášter Porta Coeli* [online]. [cit. 2018-05-26]. Dostupné z: <http://www.portacoeli.cz/informace>

Justin Berka: Život. *Katopedia: Internetová encyklopedie pro katolíky* [online]. 30. 6. 2014 [cit. 2018-05-27]. Dostupné z: http://www.katopedia.cz/index.php?title=Justin_Berka

Klášter Porta coeli: Obnova konventu po roce 1990. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 10. 7. 2017

[cit. 2018-05-26]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Kl%C3%A1%C5%A1ter_Porta_coeli

KUBEŠ, Václav. Zemřel P. Vojtěch Ivo Kvapil OCist. *Církev: Katolická církev v České republice* [online]. 1. 7. 2009 [cit. 2018-05-27]. Dostupné z:

<https://www.cirkev.cz/archiv/090701-zemrel-p-vojtech-ivo-kvapil-ocist>

KYSELOVÁ, Zuzana. Personál památek si v klidu užíval první návštěvníky.

Českokrumlovský deník [online]. 7.4.2008 [cit. 2018-06-19]. Dostupné z:

https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_personalpamateksiuzivalnavstevniky20080407.html

KYSELOVÁ, Zuzana. Přemysl Sobotka při výletu na Šumavu navštívil i vyšebrodský klášter. *Českokrumlovský deník* [online]. 14. 10. 2009 [cit. 2018-07-04]. Dostupné z:

https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/premysl-sobotka-pri-vyletu-na-sumavu-20091014.html

KYSELOVÁ, Zuzana. Setkání partnerů ministrů zahraničních věcí Evropské Unie ve vyšebrodském klášteře. *Českokrumlovský deník* [online]. 27. 3. 2009 [cit. 2018-07-04].

Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/partnery-ministru-klaster-ohromil20090328.html

KYSELOVÁ, Zuzana. Vyšebrodská kaple je již přístupná všem. *Českokrumlovský deník* [online]. 2. 8. 2009 [cit. 2018-07-04]. Dostupné z:

https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/vysebrodska-kaple-je-jiz-pristupnavsem20090802.html

MÁČKOVÁ, Jana. Cisterciácký klášter Osek: Současná situace. *Osek: Oficiální stránky města* [online]. 25.10.2008 [cit. 2018-06-18]. Dostupné z:

<http://www.osek.cz/cisterciacky-klaster-osek/d-2378>

Maria Rast am Stein. *Katopedia: Internetová encyklopedie pro katolíky* [online]. 4. 4. 2018 [cit. 2018-05-27]. Dostupné z:

http://www.katopedia.cz/index.php?title=Maria_Rast_am_Stein

Oblíbené odkazy. *Farnost Chotoviny: Borotín* [online]. [cit. 2018-05-27]. Dostupné z:

<http://www.farnostchotoviny.cz/clanky/borotin/>

Obnova klášterního života po pádu komunismu r. 1989: Pád komunismu a postoje státní správy bezprostředně poté. *Klášter Vyšší Brod: Cisterciácký klášter Vyšší Brod* [online].

[cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989>

Obnova klášterního života po pádu komunismu r. 1989: Peripetie s budováním nové mnišské komunity. *Klášter Vyšší Brod: Cisterciácký klášter Vyšší Brod* [online]. [cit. 2018-05-27]. Dostupné z:

<http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989>

Obnova klášterního života po pádu komunismu r. 1989: Rozdělení unie Rein-Vyšší Brod a nové začátky ve Vyšším Brodě. *Klášter Vyšší Brod: Cisterciácký klášter Vyšší Brod* [online]. [cit. 2018-05-27]. Dostupné z: <http://klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989>

Obnova klášterního života po pádu komunismu r. 1989: Stavební opravy budov kláštera. *Klášter Vyšší Brod: Cisterciácký klášter Vyšší Brod* [online]. [cit. 2018-05-27]. Dostupné z: <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989>

Obnova klášterního života po pádu komunismu r. 1989: Zbytky vyšebrodských mnichů po pádu komunismu. *Klášter Vyšší Brod* [online]. [cit. 2018-05-26]. Dostupné z: <http://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Obnova-klasterniho-zivota-po-padu-komunismu-r-1989>

Österreichische Zisterzienserkongregation. *ORDEN online* [online]. 27. května 2016 [cit. 2018-05-26]. Dostupné z: <http://www.orden-online.de/wissen/o/oesterreichische-zisterzienserkongregation/>

Planety: Planetka Vyšší Brod. *Astronomia: Astronomie pro každého* [online]. 15. 1. 2010 [cit. 2018-05-30]. Dostupné z: <http://astronomia.zcu.cz/planety/planetka-121089>

Produkty kláštera. *Nový Dvůr: Opatství Nový Dvůr* [online]. [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <http://www.novydvur.cz/cz/products.html>

Referenční list: Věžní hodiny-nové instalace. *LHainz: L. Hainz. Established 1836*. [online]. [cit. 2018-05-27]. Dostupné z: <http://www.lhainz.cz/reference/>

SACHWEH, Ulrike. 900 Jahre Zisterzienserorden: Die Geschichte der Zisterzienser - vom XI. Jahrhundert bis zum XX. Jahrhundert. *RFI: Radio France Internationale* [online]. 31.12.2009 [cit. 2018-05-27]. Dostupné z: http://www1.rfi.fr/actude/articles/120/article_2113.asp

SIWEK, Alberich, in: *Biographia Cisterciensis (Cistercian Biography)*, Version vom 4.3.2016, URL: http://www.zisterzienserlexikon.de/wiki/Siwiek,_Alberich

Smysl cisterciáckého života dnes: Cisterciácký řád-charakteristika. *Klášter Vyšší Brod: Cisterciácký klášter Vyšší Brod* [online]. [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <http://www.klastervyssibrod.cz/Stat-se-mnichem/Smysl-cisterciackeho-zivota-dnes>

Stift-Zwettl. *ZisterzienserStiftZwettel: Die Österreichische Zisterzienserkongregation* [online]. [cit. 2018-05-26]. Dostupné z: <http://www.stift-zwettl.at/gemeinschaft/die-oesterreichische-zisterzienserkongregation/>

Vojtěch Ivo Kvapil: Život. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): WikimediaFoundation, 2001-, 9. 9. 2017 [cit. 2018-05-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Vojt%C4%Bch_Ivo_Kvapil

Xaver Švanda: Život. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): WikimediaFoundation, 2001-, 9. 9. 2017 [cit. 2018-05-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Xaver_%C5%A0vanda

ZAJÍČEK, Zdeněk. K čemu sloužilo obří vyšebrodské koryto? *Českokrumlovský deník* [online]. 16.9.2008 [cit. 2018-06-19]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_cemu-slouzilo-obri-vysebrodske-koryto-20080915.html

ZAJÍČEK, Zdeněk. Krajské spolky pomáhají. *Českokrumlovský deník* [online]. 11. 6. 2010 [cit. 2018-07-04]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/krajanske-spolky-pomahaji20100611.html

ZAJÍČEK, Zdeněk. Mniši požehnali elektrárně. *Českokrumlovský deník* [online]. 22.4.2012 [cit. 2018-07-04]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/elektrarna.html

ZAJÍČEK, Zdeněk. Objev století: Ve Vyšším Brodě je skutečně hrobka Rožmberků. *Českokrumlovský deník*[online]. 18. 11. 2011 [cit. 2018-07-04]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/objev-stoleti-hrob-petra-voka-je-nalezen20111118.html

ZAJÍČEK, Zdeněk. Opatská stezka čeká na jaro. *Českokrumlovský deník* [online]. 28. 8. 2010 [cit. 2018-07-04]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/opatska-stezka-ceka-na-jaro20090827.html

ZAJÍČEK, Zdeněk. Pád hranic přivedl klášteru silné zahraniční partnery. *Českokrumlovský deník* [online]. 15.4.2008 [cit. 2018-06-19]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_padhranicprivedlpartnery20080415.html

ZAJÍČEK, Zdeněk. Rakušané mají o spolupráci napříč hranic velký zájem. *Českokrumlovský deník* [online]. 16. 1. 2009 [cit. 2018-07-04]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/rakusane-maji-o-spolupraci-zajem20090115.html

ZAJÍČEK, Zdeněk. Slavný oltář Mistra vyšebrodského chtěl získat i Hitler. *Českokrumlovský deník* [online]. 11. 10. 2013 [cit. 2018-07-05]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/slavny-oltar-mistra-vysebrodskeho-chtel-ziskat-i-hitler-20131011.html

ZAJÍČEK, Zdeněk. Shořela střecha pivovaru. *Českokrumlovský deník* [online]. 12.7.2007 [cit. 2018-06-01]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_shorelastrechapivovaru20070.html

ZAJÍČEK, Zdeněk. Tajemství hrobky ještě stále není odhaleno. *Českokrumlovský deník* [online]. 18.8.2008 [cit. 2018-06-19]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_tajemstvi-hrobky-neni-odhaleno20080818.html

ZAJÍČEK, Zdeněk. Ve vyšebrodském klášteře stojí obrovský anděl. *Českokrumlovský deník* [online]. 7. 11. 2009 [cit. 2018-07-04]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/vysebrodsti-maji-sveho-strazneho-andela20091107.html

ZAJÍČEK, Zdeněk. Viděti dobré, slyšeti ještě lepší. *Českokrumlovský deník* [online]. 17. 8. 2009 [cit. 2018-07-04]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/videti-dobre-slyseti-jeste-lepsi20090816.html

ZAJÍČEK, Zdeněk. Vyšebrodský klášter vstává z trosek. *Českokrumlovský deník* [online]. 16.6.2008 [cit. 2018-06-19]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_vysebrodskyklastervstavavztrosek20080615.html

ZAJÍČEK, Zdeněk. Vyšebrodští cisterciáci rozšiřují návštěvní trasy do podzemí i virtuálně. *Českokrumlovský deník* [online]. 28.3.2012 [cit. 2018-07-04]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/vysebrodsti-cisterciaci-rozsiruji-navstevni-trasy-do-podzemi-i-virtualne-2012032.html

ZAJÍČEK, Zdeněk. Vyšší Brod chystá oslavy 750 let. *Českokrumlovský deník* [online]. 17. 2. 2009 [cit. 2018-07-04]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/vyssi-brod-chysta-oslavy--let20090216.html